

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

Titulus XII. De Homicidio Voluntario, & Casuali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

& Officiorum illorum, quæ ex fundatione, vel Statuto requirunt Nobilitatem. Steph. Gratian. *Dissept. forens.* c. 267. n. 26. Barbof. *de Offic. Episc. alleg.* 51. n. 151. & *ad Rubr. h. tit. n. 3.* Gonzal. *ibid.* n. 8. Reiffenstuel *n. 20.* Ratio est, quia Nobi-

litas, cum non communiter inest, non præsumitur, sed probari debet. non possunt autem illam probare Expositi, cum certum Patrem demonstrare nequeant. Vide, quæ dixi *Libr. 1. Tit. 17. n. 3. alleg.*

TITULUS XII.

De Homicidio Voluntario, vel Casuali.

A Parricidij, & Expositionis criminibus Compilatio Gregoriana nos ducit ad

Homicidij explicationem genericam, de quo fit

§. I.

De Natura, & Varietate Homicidij, & Mutilationis.

S U M M A R I U M.

1. 2. Definitio Homicidij in genere.
3. 4. Divisio in Voluntarium, & Casuale.
5. Voluntarij in Justum, & Injustum.
6. Injusti in Simplex, & Deiberatum.
7. Posterioris diverse species.
8. Casuale duplici modo potest contingere.
9. Alia divisio Homicidij.

10. &c. Ut pœna Homicidij voluntarij incurvantur, requiritur animus occidendi, & ipsi mors.
14. &c. Unde in dubio colligendus sit animus occidendi?
15. Mutilatio est amputatio alicujus membri.
17. Quid sit Membrum?
18. &c. Quis dici mutilatus possit, vel non?

QUæritur 1. quid sit Homicidium? *Re.* Homicidium, dictum ab homine occidendo, est violenta exanimatio hominis ab homine facta. Host. *Summ. hic n. 1.* Wessensbec. *q. ad Leg. Corn. de Sicar.* Harppr. *ad §. item Lex Cornelia s. Inj. de publ. Jud. n. 6.* Farin. *prax. crim. q. 119. n. 3.* Vallenf. *hic n. 1.* Pich. *n. 1.* Schambog. *n. 2.* König *n. 2.* Wiestner *n. 1.* Reiffenstuel *n. 2.* & communiter alij. Dixi ab homine; nam si homo occidatur à fera, vel bruto, propriè non Homicidium, sed Pauperies appellatur. *Rubr. & textus Inj. & ff. si quadrup. pauper. fecer.*

2. Addidi Hominis, sive humani corporis. Perinde autem est, quis occidatur, cujus ætatis, sexûs, conditionis, & an editus jam in lucem sit; nam etiam qui foetum jam animatum interimit, Homicida est *l. necare 4. ff. de agnosc. liber.* & Homicidij pœnâ tenetur *l. si quis 8. C. ad Leg. Corn. de Sicar.* & ibi Gloss. *V. infantis.* Covar. *in Clem. si furiosus un. b. tit. p. 2. §. 3. n. 1.* Gomez *tom. 3. var. c. 3. n. 32.* Farin. *prax. crim. q. 122. n. 131.* Paulus Zacchias *qq. Medico Legal. l. 1. tit. 2. q. 9. n. 16.* Piching *hic n. 1.* König *n. 12.* & seqq. Wiestner *n. 1.* Magnif. P. Schmier *tr. de potest. Ordin. c. 6. n. 287.*

3. Quæritur 2. quotuplex sit Homicidium? *Re.* duplex est, Voluntarium, & Casuale. Voluntarium duplici modo committi potest, illud intendendo vel directè, & in se v. g. ferro impetum ferien-

do ex proposito, & animo occidendi; vel indirectè ponendo causam adeò propinquam, ut ex ea mortem moraliter certò secuturam prævideri poterit, licèt hæc in se non intendatur formaliter, & explicitè, sicut contingit, si quis graviter percutiat foeminam prægnantem, & inde sequatur abortus; si sclopum exploserit in locum frequentem hominibus, & inde aliquis occidatur &c. Covar. *in Clem. si furiosus p. 2. pr. n. 1. §. voluntarium,* Wagnereck *ad Rubr. h. tit. not. 2.* Vallenf. *hic n. 2.* Engl. *n. 1. §. ceterum,* Pirhing *n. 2.* Schambog. *n. 3.* König *n. 3.* Wiestner *n. 2.* Reiffenstuel *n. 3.*

4. Casuale, sive Involuntarium est, quod accidit præter intentionem occidentis, adeo, ut hic id non intenderit directè, nec etiam indirectè, dando causam ejus valde propinquam, etsi fortè culpam admiserit non adhibendo debitam diligentiam ad id præcavendum, sicut fit, cum pilâ modo in ludo non insolito ictus corruit mortuus, cum ex vulnere non lethali Chirurgi malitiâ, vel imperitiâ mors sequitur. Covar. *in Clem. cit. p. 2. §. 4. n. 1.* Wagnereck *not. 2.* Vallenf. *n. 6.* Pirhing *n. 2.* Schambog. *n. 4.* König *n. 3.* Wiestner *n. 2.* Reiffenstuel *n. 4.*

5. Quæritur 3. quotuplex sit Homicidium Voluntarium? *Re.* Homicidium Voluntarium aliud est Justum, quod nulla prohibetur Lege; aliud Injustum, quod prohibetur Lege vel naturali, vel Divina, vel

vel Humana. Prius vel est *Necessarium*, ac *Defensivum*, cum quis se, vel res suas defendendi causâ interficere cogitur; vel est *Punitivum*, quod publica autoritate Magistratus fit ad puniendâ delicta. Pirhing n. 2.

Posterius & ipsum duplex est, scilicet *Simplex*, & *Deliberatum*. *Simplex* dicitur, quod commissum est quidem animo occidendi, non tamen cum deliberatione, ex intervallo præcedente cædem, ut si factum est in rixa subito coorta, & calore iracundiæ superveniente. *Deliberatum*, seu *Præmeditatum*, quod perpetratur cum deliberatione, & occidendi proposito ex intervallo præcedente.

Potestque hoc fieri quinque potissimum modis. 1. *Simpliciter*, & sine alia qualitate, quæ delicto specialem malitiam addat. 2. *Ex Insidijs*. 3. *Proditoriè*. 4. *Per Assassinium*. 5. *Per Veneficium*. *Veneficij* autem nomine hic non intelligitur cum vulgo *Sortilegium*, aut *Incantatio*, vel alia *Magiæ* pars, sed *Homicidium*, quo aliquis veneno, dolosè porrecto, necatur l. *ejusdem* 3. pr. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. Carpzov. præct. crim. p. 1. q. 20. n. 1. Magnif. P. Schmier p. 3. de Delict. c. 2. n. 66. Qui ita veneno occiderit, juxta *Const. crim. Carol. V. art. 130.* si masculus sit, punitur rotâ; si fœmina, suffocatur aquis, aut alio modo morte afficitur.

Quæritur 4. quotupliciter contingere possit *Homicidium Casuale*? R. contingere potest dupliciter, videlicet 1. ita, ut vacet omni culpa occidentis. 2. Ut intervenerit aliqua istius culpa, eò, quod ab ipso non sit adhibita debita diligentia ad homicidium cavendum. Prius dicitur *Merè casuale*; posterius cum addito *Culposum* vocatur.

Hinc alij omnes hæctenus relatas Species *Homicidij* una divisione complexi, illud dividunt in *Necessarium*, *Dolosum*, *Culposum*, & *Casuale*. *Necessarium* dicunt, quod fit ob necessitatem sui defensionem, servato moderamine inculpatae tutelæ; *Dolosum*, quod dolo malo, sive animo, & intentione occidendi; *Culposum*, quod sine tali intentione, sed culpâ aliquâ in præcavendõ commissâ; *Casuale* denique, quod ex casu omnino fortuito committitur.

Quæritur 5. quid requiratur ad *Homicidium Voluntarium injustum*, ejusque pœnam incurrendam? R. duo requiruntur. 1. Ut sit commissum per directam, & expressam, ac spontaneam voluntatem occidendi, per quam scilicet mors ipsa vel in se fuerit intenta, vel saltem in sua causa proxima, sive actione tali, ex qua certò, & inevitabiliter mors sequi soleat, ita, ut moraliter loquendo sit im-

possibile velle illam, & non velle mortem, ut si quis velit absolutè aliquem gladio ferire punctim circa præcordia, vel cæsim circa caput, & sic eum occidat. Suar. D. 44. de Censur. sect. 1. n. 5. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 5. Pirhing hic n. 5. Schambog. n. 6. König n. 16. & colligitur ex c. *siquis* 1. b. tit. ibi, per *industriam*, - - & per *insidias*, & c. sicut 6. §. illi autem 1. eod. ibi, qui animo occidendi: & similiter loquuntur *Leges Civiles*.

2. Requiritur, ut effectus, sive mors re ipsa sequatur actu; quia generatim pœna à Jure decreta non incurritur, nisi per delictum consummatum, cum in pœnis mitior interpretatio fit faciendâ *Reg. 49. in 6.* nec sint extendendæ, sed ad proprietatem verborum Legis restringendâ *Reg. 15. in 6.* Covar. in *Clem. si furiosus* p. 2. pr. n. 5. Suar. D. 44. cit. sect. 2. n. 2. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 5. & in c. 18. n. 1. Passerin. in c. fin. eod. in 6. n. 3. Zoel. hic n. 3. Honor. n. 3. Pirhing n. 5. & deinde. Schambog. n. 7. König n. 16. & apertè colligitur ex c. *relatum* 4. de Cleric. non restit. c. perpetuo 7. de Elect. in 6. c. pro humani 1. b. tit. in 6.

Ex quo sequitur 1. non esse reum *Homicidij*, qui animum occidendi habuit, & ipsa cædes aliunde, etiam per miraculum, fuit impedita, quamvis eam intendens in actum aliquem externum, etiam propinquum, prodierit. 2. Qui tendens ad occidendum inimicum, & inveniens eum mortuum, ut suam rabiem satiet, amputat ei caput, vel cadaver alio modo deformat; quia non potest dici occidisse hominem, qui homo dici non amplius potest. Navar. Man. c. 27. n. 29. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 5. Zoel. hic n. 5. 3. Qui intendit solum percutere, & vulnerare, non tamen in parte corporis periculosa, sine voluntate occidendi, vel instrumento usus est, quod ex se non erat aptum ad inferendam mortem; nam si mors nihilominus sequatur, censetur præter intentionem percutientis, & per accidens sequi, neque erit directè, ac perfectè voluntarium homicidium, utpote quod nec in se, nec in causa directè intendit. Suar. D. 44. cit. sect. 1. n. 4. Zoel. hic n. 4. Pirhing n. 5. Schambog. n. 6.

Sunt autem animus occidendi, & cædes ipsa ita necessaria ad constituendam in foro externo malitiam *Homicidij*, ut si alterutrum desit, non solum *Homicidium* commissum esse non censetur, sed nec ordinariæ *Homicidij* pœnæ sit locus l. *lege Cornelia* 1. §. *Divus* 3. ff. de Leg. Corn. de Sicar. Neque obstat, quod antiquitus etiam conatus ad occidendum pro delicto perfectò habitus fuerit, atque punitus, prout patet ex §. *item* Lex 5. Inst. de Publ. Judic. l. *Lege Cornelia* 1. pr. & §. *præ-*
red

rea 1. l. Divus 14. ff. § l. is qui 7. cum duab. seqq. C. ad Leg. Cornel. de Sicar. nam hic Legum rigor successu temporis per consuetudinem multum est diminutus, & poenae ordinariae extraordinaria, etiam quando conatus ad actum proximum pervenit, substituta, uti testantur Clar. §. fin. q. 92. n. 2. Mynsing. cent. 3. obs. 9. Gaill. l. 1. de Pac. publ. l. 1. c. 14. n. 16. § seq. & ostendit certa, ac notoria praxis Germaniae. König n. 17.

14 Quæritur 6. unde animus, seu propositum occidendi in dubio colligendum sit? R. præsumitur ex facto, sive eade, ita, ut si homicida propositum occidendi abfuisse afferat, probandi onus sustinere cogatur l. frater 1. C. ad Leg. Cornel. de Sicar. nam animus talis præsumitur, qualem verba, vel facta ipsa declarant. Menoch. l. 6. præsumpt. 35. n. 2. Gaill. l. 2. obs. 110. n. 7. § 8. König hic n. 16. Excipitur, nisi alia adsint conjecturae, quæ ejusmodi præsumptionem tollant, & probationis onus in Adversarium rejiciant.

15 Tales sunt 1. si Homicida occiso consanguinitate, vel intimâ amicitia tempore cædis conjunctus fuit; hoc quippe casu Homicidium non tam dolo, quam casu factum esse præsumitur. Tusch. concl. præct. 143. n. 36. 2. Si genus armorum, quo Homicida ad occidendum usus est, minus ad id aptum fuerit l. Lege Cornelia 1. §. Divus 3. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. Clara §. Homicidium n. 5. maxime si aptiora ad occidendum arma ad manus habuerit. Menoch. de arbitr. cas. 361. n. 6. 3. Si manu tantum occidat. Gomez tom. 3. var. c. 3. n. 17. His tamen, & similibus casibus juramentum, quod Purgationis appellant, reo deferendum cum Barthol. Bertazol. cons. 85. n. 23. vol. 1. existimat König hic n. 16.

16 Quæritur 7. quid sit Mutilatio? R. est amputatio, vel truncatio alicujus membri, ut colligitur ex c. Clericis 5. ne Cler. vel Monach. & c. in Archiepiscopatu 4. de Raptor. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 11. n. 2. Engl hic § 1. Pirhing n. 119. Schambog. n. 91. Reiffenstuel n. 55. Magnif. P. Schmier de potest. Ordin. c. 6. n. 292.

17 Membrum autem proprie dicitur pars corporis, quæ peculiarem functionem, sive officium, ab alijs partibus corporis distinctum, habet, ut sunt oculus, auris, manus, pes, lingua, maxilla, maxilla foeminae, & similes. Abb. in c. cum illorum 32. de sent. ex omm. n. 8. Sylv. V. Homicidium 3. q. 3. dist. 2. Navar. Man. c. 27. n. 206. Avil. p. 7. D. 5. sect. 1. dub. 1. Molin. tr. 3. de l. § l. D. 69. n. 2. Laym. c. 11. cit. n. 1. §. hoc ex communi, Gonzal. in c. 11. h. tit. n. 6. Correa Ideâ Consil. D. 3. n. 2280. § 2281. Zœf. hic n. 77. Honor. n. 6. Engl n. 52. Pirhing n. 119.

Schambog. n. 91. König n. 35. Wiestner n. 8. Magnif. P. Schmier l. cit. n. 292. & colligitur ex illo Apostoli Rom. 12. v. 4. ibi, Omnia membra corporis non eundem actum habent, ubi membra ex actibus distinctis distinguit.

Ex quo sequitur 1. non posse dici mutilatum esse, cui infligitur solum vulnus, etiam cum copiosa sanguinis effusione; quia ad mutilationem requiritur amputatio. Suar. D. 44. de Censur. sect. 2. n. 6. Zœf. hic n. 81. Engl n. 51. Pirhing n. 119. Correa n. 2280. § 2281. Neque obstat, quod Martinus V. quibusdam Religiosis concesserit privilegium dispensandi in Irregularitate orta ex homicidio, mutilatione, & enormi sanguinis effusione; quia ut l. cit. advertit Suarez, tertia illa particula, vel tantum addita est ad tollendos scrupulos, vel non sumenda est per se sola, sed conjuncta cum alijs, ita, ut sensus sit, ut talis privilegij dispensare illos posse, etiam si occisio, vel mutilatio facta sit cum enormi sanguinis effusione: neque gratis sit ista additio; nam quod cum majori sanguinis effusione mors, aut mutilatio facta est, eò Irregularitas est difficilius dispensabilis.

Sequitur 2. non censerî mutilatum, cui abscissus est digitus; quia digitus non membrum, sed pro parte membri habetur l. idem 10. junct. Gloss. ff. de Edil. Edict. Layman. l. cit. Suar. sect. 2. n. 9. Gonz. in c. 7. n. 6. Monacelli. p. 2. tit. 13. n. 36. Correa n. 2290. § 2291. Zœf. n. 77. Honor. n. 6. Engl n. 52. Pirhing n. 119. §. ex quo inferitur, Schambog. n. 91. Reiffenstuel n. 55. Schmier n. 294. de quo tamen aliqui ex cit. dubitant; quia etiam digitus, licet sine consortio manus operari nequeat, saepe tamen aliquid proprium habet in actione manus, ut patet in Musica, scriptura, & similibus: hinc Suar. l. cit. putat hunc casum esse dubium: & propterea in casu hoc petenda est Dispensatio ad cautelam, prout 13. Jul. 1687. respondit S. Congr. Concil. apud Monacell. n. 36. cit.

Sequitur 3. similiter non censerî mutilatum, cui abscinditur cartilago aurium, vel nasi; quia non est membrum, & licet ad sensationem aliquid conferat, non tamen per illam exercetur operatio sentiendi, sed potius spectat solum ad ornatum, & custodiam membri, videlicet auris, & nasi. Laym. l. cit. Correa n. 2287. Zœf. n. 80. cum alijs supra. Sed & hunc casum in controversiam trahit cum nonnullis alijs Suar. n. 9. cit. quia hujusmodi cartilaginis abscissio, considerata deformitate, quam inducit, videtur esse satis gravis diminutio integritatis corporis humani.

Sequitur 4. multo minus mutilatum censendum, cui excutitur dens, aut re-

scinditur pars carnis ; quia nec ipsa sunt membra, sed officium solum habent membrum aliquod in sua functione coadjuvandi. Suar. l. cit. n. 6. cum reliquis *suprà*. In dubio, an abscissio aliqua pro vera mutilatione habenda sit, vel non, determi-

natio relinquitur arbitrio Ordinarij, qui, ut Suar. l. cit. monet, semper inclinabit in favorem Legis ; & Irregularitatis, cæteris paribus ; quia supponitur certa mutilatio.

S. I I.

De Homicidio Voluntario Justo.

S U M M A R I U M.

22. &c. Li èt occidere injustum aggressorem vitæ aut propriæ.
 25. &c. Aut alienæ.
 30. &c. Cum moderamine inculpate tutelæ ubi, quid ad hoc requiratur?
 35. &c. Neque ita occidens incurrit Irregularitatem.
 43. &c. Explicatur istud per casus particulares.
 50. &c. An Irregularitatem incurrat, qui occidit aggressorè injustum, à quo illatam vim declinare fugiendo potuisset?
 55. &c. An liceat occidere invasorem injustum fame, & honoris?
 60. &c. Aut fortunarum?
 69. &c. An licitè, & justè ad mortem condemnentur malefactores?
 71. &c. An aliquando liceat seipsum occidere, vel mutilare?
 74. &c. An liceat cuivis occidere Bannitum?
 78. &c. An Patri filiam, aut marito uxorem, vel adulterum deprehensum in adulterio?
 81. &c. An Irregularitas incurratur propter Homicidium justum, secutum ex Sententia condemnatoria?
 83. &c. A quibus hæc incurratur?
 88. &c. Quanam ex hoc capite Irregularitatem non incurrant?
96. &c. Qualis cooperatio ad mortem, vel mutilationem requiratur, ut incurratur Irregularitas ex defectu lenitatis?
 102. &c. Quando Irregularitatem incurrat Prælati Ecclesiastici, causas sanguinis demandans alteri?
 106. &c. An eam evitet Accusator interponens protestationem, quod pœnam sanguinis non intendat?
 110. &c. An similis protestatio juvet civiliter agentem de crimine?
 117. &c. Qualis debeat esse hæc protestatio.
 121. &c. Quid dicendum de teste in causa sanguinis.
 124. &c. Quid de Supplicij capitalis Spectatoribus?
 127. Quodnam sit bellum justum, & quotu-plex?
 128. &c. An Irregulares fiant, qui pugnant in bello justo defensivo?
 131. &c. Vel offensivo?
 134. &c. Quid dicendum de Clerico pugnantem in bello justo offensivo?
 137. &c. Quanam in bello injusto incurrant Irregularitatem?
 143. &c. An eam incurrant, qui milites animant ad pugnandum?

Justum Homicidium secundum dicta n. 5, dupliciter potest contingere, scilicet vel autoritate privata ob necessariam sui defensionem, vel autoritate publica per Sententiam condemnatoriam nocentis, vel per eadem hostis in bello justo. Hinc

Quæritur 1. an aggressorem injustum liceat occidere? 2. licet, servato tamen moderamine inculpate tutelæ. Ita S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 7. Clar. §. Homicidium n. 24. Farin. præd. crim. q. 125. n. 3. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. n. 1. Gonzal. in c. 3. b. tit. n. 11. Barbosa in c. 2. n. 8. & in c. 18. n. 12. Wagerreck ibid. not. 1. Haun. tom. 1. de 7. §. 7. tr. 2. n. 630. Vallens. hic n. 3. Zœl. n. 27. König n. 20. §. 31. Wiestner n. 28. Reiffenstuel n. 130. & alij TT. ac JCI. Patet ex l. ut vim 3. ff. de 7. §. 7. ubi Florentinus, Quod quisque, inquit, ob tutelam corporis sui fecerit, jure fecisse existimatur. Concordant l. sed §. si 5. pr. ff. ad Leg. Aquil. R. P. Schmalzgrueber L. V. T. 1.

l. is, qui 2. §. seqq. C. ad Leg. Corn. de Sicar. & Const. crim. Carol. V. art. 140.

Ratio est, quia talis occisio habet speciem defensionis, quæ à natura cuilibet permessa est. Conf. quia si hoc Leges non permisissent, innoxij, & bonæ conscientie homines à malis, & ijs, qui iræ, vindictæ, & alijs passionibus indulgent, passim, & liberè invaderentur, cujusmodi invasionum licentia magis perniciofa Reip. est, quam esse possit facultas, quibus quis potest, modis contra injustum invasorem se defendendi.

Ex quo sequitur, ita occidentem in foro tam Civili, quam Canonico ab omni pœna immunem esse. Clem. un. b. tit. l. is qui cit. §. l. seq. C. ad Leg. Corn. de Sicar. & Const. Carolin. cit. art. 139. §. 140. aded, ut invasus nec impensas in curam, vel Medicos factas, nec damnum operarum amissarum, neque aliud quidpiam hæredibus interfecti resarcire cogatur. Const. crim.

Aa

- crim. art. 140. cit. Berlich, p. 4. concl. 12. n. 3.*
25. Dub. 1. an vim vi repellere, & observato moderamine inculpatæ tutelæ, occidere liceat tantum in defensionem propriam, an verò etiam in defensionem aliorum innocentum, quos alius, vel alij injustè aggrediuntur? *ry. affirmative: & procedit hoc non tantum, quando defendendi sunt parentes, uxor, liberi, aut alij conjuncti, sed etiam quando extranei innocentes vim ejusmodi patiuntur. Patet ex can. fortitudo 5. § seqq. caus. 23. q. 3. c. dilecto 6. v. § quidem de Sent. Excom. in 6. & Const. crim. cit. art. 150. §. item sicut. Clar. §. Homicidium n. 27. Farin. prax. crim. q. 124. à n. 267. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. n. 5. Vivian. in c. 2. b. tit. pr. Barbof. ibid. n. 6. & in Clem. un. b. tit. n. 19. Haun. de J. & J. tom. 6. tr. 2. n. 318. Zoel. hic n. 36. Engl n. 18. Wiestner n. 27. Reiffenit. n. 137. Magnif. P. Schmier de potest. Ord. c. 6. n. 300.*
26. Ratio est, quia præcepto Divinæ Legis jubemur proximum diligere, sicut nos ipsos, igitur eundem, quibus nos ipsos possumus, & solemus, modis periclitantem defendere licebit. licet autem nos ipsos defendere etiam occidendo injustum aggressorem, si aliter periculum averti nequeat, ergo & proximum. *Conf. exemplo Moysis, qui in defensionem Hebræi cujusdam occidit Ægyptium, & propterea à Spiritu S. per os S. Stephani fuit laudatus. act. 7. v. 24.*
27. Est autem hæc obligatio aliquando ex Charitate tantum, quâ tenemur succurrere proximo periclitanti; aliquando insuper ex Justitia, & quidem rigorosè etiam cum proprio periculo, veluti cum alicui ex officio incumbit alios ab injurijs, & damnis defendere, uti sunt 1. Principes, & Magistratus respectu subditorum. 2. Vasalli respectu Dominorum, à quibus feuda acceperunt, ex pacto. 3. Milites respectu eorum, pro quibus militant, & respectu Ducum suorum, ex Sacramento. 4. Filij respectu Parentum, ex pietate, & gratitudine. *Engl n. 18. § 19.*
28. Interest autem plurimum, an quis teneatur ex Charitate, an ex Justitia; nam si ex Charitate solum tenetur, non tenetur cum magno sui periculo; secus, si ex Justitia: item quando aliquis tenetur ex Justitia, si obligationem suam non impleat, obligatur ad reparandum damnum, quod inde oritur; at quando aliquis obligatur solum ex Charitate, omittens implere hanc obligationem peccat quidem, ad reparationem tamen damni, ex omissione orti, non obligatur. *Engl n. 20.*
29. Porro licentia hæc suam, aut alterius vitam contra injustum aggressorem defendendi procedit, etiam si defensio hæc fieri non possit, nisi cum periculo alterius innocentis; nam per innocentis interpositionem non potest eripi alicui jus defendendi se à natura competens. Et hinc arcem, aut urbem oppugnans, in qua sunt innocentes, non tenetur ideo minus eam oppugnare, ut nocentes puniat: & à tremi Turcarum invasus, non tenetur à sui defensione cessare propter remiges Christianos, qui in ea sunt, & lædi possunt; quia damnum hoc per accidens contingit. *Molin. tr. 2. de J. & J. D. 119. n. 7. Zoel. hic n. 32.*
- Dub. 2. quid requiratur, ut censetur observatum moderamen inculpatæ tutelæ? *ry. ex communi DD, requiruntur sequentia, 1. Ut is, qui sic occiditur, fuerit aggressor injustus; non enim potest esse justa defensio sibi, ubi non præcessit injusta offensio. Suar. D. 46. de Censur. sect. 1. n. 7. Avil. p. 7. de censur. D. 5. sect. 3. dub. 2. concl. 1. Zoel. hic n. 27. Pirhing n. 92. König n. 21. Wiestner n. 28. Reiffenituel n. 132. Magnif. P. Schmier de potest. Ordin. c. 6. n. 303. Censetur autem injustus aggressor etiam, qui ferrum stringit, aut sclopum expedit animo occidendi; neque enim quis tenetur expectare ictum, vel explosionem, sed potest antevertere occidendo, ut præter cit. notat Clar. §. Homicidium n. 33. Navar. l. 5. conf. 31. b. tit. & Man. c. 15. n. 2. fin. Farin. prax. crim. q. 125. n. 74. Gail. l. 2. obs. 110. n. 13. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. n. 1. Carpov. præf. crim. p. 1. q. 29. Haun. tom. 1. de J. & J. tr. 2. n. 635. Engl hic n. 16. & patet ex l. sed § si 5. pr. ff. ad Leg. Aquil. l. siquis 5. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. & Const. crim. Carol. V. art. 140.*
2. Ut defensio offensionem avertenda sit proportionata e, ut fama 35. de Sent. Excomm. fin. ibi. *Dum tamen non amplius eorum violentia se extendat, quam defensio exigat. Concordat l. sed § si 5. pr. ff. ad Leg. Aquil. & l. scientiam 45. §. qui cum aliter 4. ff. eod. Hinc quando vis illata averti, & vinci potest pugno, aut baculo, vel aggressorem exarmando, fugando, humi prosternendo &c. mors inferri nequit. Sylv. V. Homicidium 3. q. 4. dist. 1. Suar. sect. 1. cit. n. 8. Zoel. hic n. 27. Pirhing n. 92. v. 2. requiritur, König n. 22. Wiestner n. 29. Reiffenituel n. 133. Magnif. P. Schmier c. 6. cit. n. 302.*
3. Ut conflictus fiat paribus armis; quod tamen, ut rectè explicat Navar. Man. c. 15. n. 3. & ex eo Engl hic n. 17. tunc solum procedit, quando inter invalorem, & invalum est paritas in fortitudine, & conditione status. Hinc damnandus non est, qui contra validum latronem cum fuste venientem sclopetum explodit, vel Nobilis, qui contra plebejum non pugno, sed

sed gladio se defendit, dummodo à majori violentia, quàm ad sui defensionem necessaria sit, abstineat. Navar. n. 3. cit. Berlich. p. 4. concl. 13. n. 54. Engl. n. 17. cit. König n. 22. Imò cum, ut n. seq. dicam, defensio fieri in continenti debeat, plerumque neque locus, neque tempus est inquirendi, vel sollicitandi paritatem armorum. Magnif. P. Schmier l. cit. n. 304. Interim tamen, si conflictus paribus armis factus sit, major erit præsumptio pro eo, qui alterum sui defendendi causâ occidit, quòd moderamen rectè observaverit. König l. cit. fin.

33. 4. Ut defensio fiat in continenti, h. e. in ipsa invasione, & concertatione l. quod est 3. §. eum igitur 9. ff. de vi, §. vi arm. & c. si verò 3. ibi, Si in continenti vim vi repellat, de Sent. Excomm. nam si ex intervallo hoc fiat, & ubi jam aggressor nullam amplius aut vult, aut potest inferre vim, non tam defensio, quàm vindicta foret occidere. Gloss. in c. 18. V. moderamine b. tit. Abb. ibid. n. 9. Clar. §. Homicidium n. 34. Azor p. 2. l. 2. c. 1. q. 2. Boer. decis. 168. n. 6. §. seq. Farin. prax. crim. q. 125. n. 338. Gaill. l. 1. de Pac. publ. c. 16. n. 17. Pirhing bic n. 92. König n. 22. Wiestner n. 30. Reiffenstuel n. 134. Magnif. P. Schmier c. 6. cit. n. 303. Hinc si digladiantes aliquamdiu separati fuerint, & postea invalus invasorem, & hostem suum invadat, occidatque, frustra necessariam defensionem præterit Damhoud, prax. crim. c. 67. n. 11. Idem est, si invalus, & læsus se domum conferat, indè que arrepto gladio, ad aggressorem revertatur, & eum interficiat. Tusch. concl. pract. 129. n. 15. tom. 2. & ex eo König n. 22. cit. Secus foret, si postquam invalus aggredi jam cessavit, & aufugit, sit periculum novæ invasionis; quia in tali casu præventio nec vindicta, nec injusta aggressio, sed pura defensio foret. Navar. Man. c. 15. n. 2. Pirhing bic n. 92. Reiffenstuel ibid. n. 135.

34. Porro an requisita hæc, & consistens in ijs moderamen sit observatum, prudentiæ, & arbitrio Judicis pro foro externo est relinquendum. Suar. sect. 2. cit. n. 7. Farin. q. 125. n. 395. Laym. l. 3. tr. 3. p. 2. c. 3. n. 1. Pirhing n. 92. fin. Reiffenstuel n. 136. Dixi in foro externo; nam in foro conscientie unusquisque sequi potest iudicium conscientie suæ, vel alterius viri prudentis, & docti, penfatis circumstantijs. Suar. l. cit.

35. Dub. 3. an qui ob sui, suorumque, aut etiam extranei defensionem injustum invasorem occidit, servato dicto moderamine, incurrat Irregularitatem? Affirmant aliqui, quibus consentit Matthæucc. Offic. Eccl. c. 35. n. 39. ubi ait, sic occidentes Irregulares fieri, sed Irregularitate

R. P. Schmalzgrueber L. V. T. 1.

facile dispensabili. Fundantur 1. can. de bis 6. & can. si quis 8. dist. 50. quibus textibus reus Homicidij, ob defensionem commissi, à susceptione, & usu Ordinum repellitur. 2. Ex Concil. Trig. sess. 14. c. 7. de reform. ubi loci Ordinario facultas committitur dispensandi cum illo, qui ut morte se liberaret, vim vi repellendo occidit.

Sed tenenda est negativa Sententia, 36 quam etiam defendunt S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 7. Corp. Abb. in Clem. si furiosus b. tit. n. 10. Covar. ibid. p. 3. §. un. n. 1. §. 5. Clar. §. Homicidium n. 27. §. 28. Navar. Man. c. 27. n. 207. §. 212. Suar. D. 46. de Censur. sect. 1. n. 4. §. 7. Avila p. 7. D. 5. sect. 3. dub. 5. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 9. n. 1. §. 2. Molin. tr. 2. de I. §. I. D. 109. concl. 3. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 8. n. 1. Barbof. in Clem. cit. n. 11. Gonzal. in c. 11. h. tit. n. 9. & in c. 18. eod. n. 5. Zoef. bic n. 28. Engl. n. 55. Pirhing n. 77. §. 81. Schambog. n. 50. König n. 32. Reiffenstuel n. 146. §. 154. Magnif. P. Schmier tr. de potest. Ordin. c. 6. n. 297. §. seqq. Et quidem, quòd Irregularitatem non incurrat, qui injustum invasorem propriæ vitæ occidit, aut mutilat, patet ex Clem. cit. ubi expressè ita occidens ab Irregularitatis incurfu absolvitur.

Quòd verò eandem Irregularitatem 37 etiam non incurrat, qui occidit injustum invasorem patris, matris, vel alterius cognati, aut etiam extranei innocentis, ostendere videtur ratio; quia si per tale Homicidium incurreretur Irregularitas, illa incurreretur vel ex delicto, vel ex defectu lenitatis Christianæ: non autem incurrit eam ex delicto; quia non delinquit, cum licitè occidat, & aliquando etiam ex obligatione Legis naturalis, & Divinæ, vi cujus tenetur quis defendere proximum, neque etiam ex defectu lenitatis Christianæ; quia talis defectus esse, vel dici non potest, quando quis occidit hominem, ad quod Christiana pietate, vel etiam ex Iustitia obligatur, cum una virtus non contradicat alteri, nec repugnet cum altera. Conf. quia Irregularitas solum Jure Ecclesiastico est introducta, non autem est credibile, quòd Ecclesia voluerit aliquem inhabilem reddere ad Ordines suscipiendos, vel exercendos, propterea, quòd Legem naturalem servaverit, & noluerit incurrare mortem Spiritualem animæ; nam alioquin abstraherentur fideles ab observatione præcepti Divini metu Irregularitatis.

Neque obstat, quòd in Clem. cit. ab Irregularitate tantum excipiatur is, qui occidit alium ad defendendam vitam propriam; nam ibi non excluditur necessaria defensio proximi: neque in illa Clem. Pontifex condidit Jus novum, sed declaravit antiquum quoad casum particularem de-

A a 2

fen-

fensionis vitæ propriæ, qui est casus gravissimus, & non raro contingit; reliquos verò, qui rarius accidunt, reliquit opinionum DD Avila *dub. 5. cit.*, Pirh. *n. 81. Minus obstat*, quòd etiam Judex Irregularis fit, quamvis licet, & sine culpa, imò ex obligatione Justitiæ ad mortem malefactorum condemnet; nam Homicidium hoc in causa voluntarium est Judici, utpote qui officium Judicis suscepit spontè, vel saltem non ita coactè, ut non possit sine peccato illud recusare, Avil. Pirh. *l. cit.*

39 Aliud est, si in defensione propria, aut proximi innocentis moderamen inculpatae tutelæ non observetur, & injustus aggressor occidatur, à quo quis defendere se potuisset illum mutilando, aut debilitando tantum; nam tali casu Irregularitatem incurrit occidens, cum occisio talis non necessaria, adeoque illicita, & injusta sit, Sylv. *V. Homicidium 3. q. 4. pr.* Henric. *l. 14. c. 10. n. 2.* Suar. *D. 46. cit. sect. 1. num. 8.* Avil. *p. 7. D. 5. sect. 3. dub. 2. concl. 3.* Hortad. *D. 2. de Irregul. difficult. 10. n. 35.* Palao *p. 15 §. 8. cit. n. 3.* & colligitur ex Trid. *sess. 14. c. 7. de reform.*

40 Et propterea tale Homicidium etiam in foro Sæculari punibile est, non quidem poenâ ordinariâ, ut nonnulli cum Bald. in *l. 11. C. de emendat. Servor. volunt.*, sed extraordinariâ, & mitiore carceris, relegationis, multæ pecuniariæ &c. pro qualitate delicti; ut habetur *Const. crim. Carol. V. art. 142. §. fin.* eò quòd aggressor sibi imputare debeat damnum, ex offensione alterius secutum, & ignoscendum aliquo modo sit in vaso, & provocato, si non potuit in continente justam iram temperare *av. l. si adulterium 38. §. Imperator 8. ff. ad Leg. Jul. de adulter.*

41 Et hoc verum est, licet excessus lata culpa commissus sit *l. in lege 7. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. Traquell. tr. de Poen. temper. caus. 1. n. 8.* Imò etiam si probatur, aut constaret, excessum dolo malo, & cupidine vindictæ esse factum. Clar. *S. Homicidium n. 34.* Berlich. *p. 4. concl. 18. n. 1. §. 14.* König *hic n. 31.* etque Sententia hæc teste Clar. *l. cit.*, communis, & receptissima.

42 Textus *n. 35.* in contrarium allegati, ut notat Gloss. *fin. in can. de his*, & in *can. si quis V. defensione*, Suar. *sect. 1. cit. n. 3.* Barbof. *de Offic. Episc. Alleg. 39. n. 54.* Pirhing *hic n. 77.* intelligendi sunt de casu, quo occisor moderamen inculpatae tutelæ excessit: quòd etiam colligitur ex eo, quia non est credibile, quòd Synod. Trid. PP. voluerint corrigere *Clem. si furiosus cit.* & Irregularitatem inducere, à qua *Clem.* ista absolvit.

43 Dub. 4. quibus casibus Irregularitas non incuratur ex occasione injusti aggressoris, facta in defensionem vitæ propriæ,

aut proximi? *n.* in nullo casu incurritur, quando defensio est necessaria, & moderamen inculpatae tutelæ ab occidente observatur. Estque perinde, sive occisus sit aggressor formaliter injustus, sive materialiter, sive actu vim intentet, sive eam moliarur in actu proximo. Patet ex dictis.

Ex quo sequitur 1. Irregularem non esse, qui prævenit aggredi se volentem, & prius occidit; quia, ut *n. 30.* dictum est, non tenetur expectare, donec ab ipso præveniatur, modò aliud medium evadendi mortem non superfit; quia plus tenetur quis providere vitæ suæ, quàm alienæ, ut ait S. Thom. *2. 2. q. 64. art. 7. Corp. Pirhing hic n. 78. Extens. 1. Engl. ibid. n. 16.*

2. Irregularis non est, qui alium occidit, à quo ipse, vel proximus ejus innocens aliàs fuisset mutilandus, v. g. manu, pede &c. si aliàs integritas membrorum propugnari nequeat; quia sicut mutilatio alteri injustè facta æquiparatur Homicidio quoad Irregularitatem contrahendam, ita defensio à mutilatione æquiparatur defensioni à morte quoad excusandam Irregularitatem, præsertim cum contingere possit, ut ex abscissione membri, vel vulnere lethali mors consequatur. Suar. *D. 46. de Censur. sect. 2. n. 6.* Pirh. *n. 78. cit. Extens. 2.*

3. Irregularis non est, qui ob sui necessariam defensionem occidit innocentem in vasorem, ut furiosum, vel amentem, si aliter se contra istum tueri nequeat; quia tunc cædes innocentis tantum per accidens contingit, utpote non intenta per se, sed secuta ex opere licito, & necessario, quòd est defendere vitam propriam. Barbof. in *Clem. m. b. tit. n. 17.* Pirhing *l. cit. Extens. 3.* Contra Ministros Justitiæ tamen maleficus se defendere eos mutilando, vel occidendo nequit; quia cum illi exequantur justum imperium Judicis, non sunt aggressores injusti: & hinc contra eos se defendendi jus nullum reo competit.

4. Irregularis non est, qui cum seipsum non possit defendere, evocat alium, ut ipsum defendat ab injusto aggressore, & hunc occidat; quia quòd licet alicui facere per seipsum sine Irregularitate, potest etiam per alium, cum id censeatur per seipsum facere. Navar. *Man. c. 27. n. 212.* Zoë. *hic n. 35.* Pirhing *Extens. 4.*

5. Irregularis non est, qui in vasorem suum ad se defendendum occidit, licet cum interno odio, vel appetitu vindictæ; quia actus internus sine actu externo non sufficit ad Irregularitatem inducendam, si revera quis occidat ad defendendam vitam suam. Barbof. in *Clem. cit. n. 16.* Pirh. *Extens. 5.*

6. Irregularis non est, qui ob sui defensionem occidit aggressorem, quem tamen

men ad se invadendum contumeliosis verbis, inflicta alapâ, stupro illato ipsius uxori, aut filia, vel aliâ injuriâ irritavit, si non prævídít, quòd illata injuria necis sibi intentandæ periculum allatura sit. Secus, si prævídít, & non prævídít; tunc enim Irregularis fit ita occidens, vel mutilans, ut cum alijs monet Navar. Man. c. 27. n. 238. Gutier. can. qq. l. 2. c. 6. n. 43. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 72. n. 5. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 8. n. 2. fin. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 9. Zoel. hic n. 29. & 30. Wiest. n. 34. Reiffenst. n. 152. Magnif. P. Schmier de potest. Ordin. c. 6. n. 308. & 309. Ratio est, quia tale Homicidium injustum est in causa: conf. ita læcessens alterum reus est Homicidij saltem casualis, sed hujus reus in casu, quo debitam diligentiam non adhibuit in prævídendo, Irregularitatem incurrit, ut infra à n. 210. declarabitur. ergo &c.

50 Dub. 5. an Irregularitatem incurrat is, qui pro sui defensione occidit in vasorem injustum, à quo illatam vim declinare potuisset fugiendo? Conveniunt DD. non fieri Irregularem, quando fugiendo se exponeret periculo, quia dubitabat, ne forte cadat, aut aggressor, ex fuga ipsius audacior factus ipsum insequatur, & occidat, vel mutilet; tunc enim non tenetur quis tali periculo se exponere, ideòque, essi non fugiat, sed occidat aggressorem, non incurrit Irregularitatem ullam, essi Clericus fit; neque enim qualitas loci, & temporis patitur plenius deliberandi consilium. Sylv. V. Homicidium 3. q. 4. dict. 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 8. n. 4. fin. Barbof. in c. 10. b. tit. n. 3. Pirhing hic n. 79. fin.

41 Difficultas est, an, qui morale periculum nullum videt fore in fuga, Irregularis fiat, si omisâ fugâ, in vasorem injustum occidat? Affirmant Gloss. in Clem. un. V. non valens. b. tit. Abb. in c. olim 1. de re sit. spoliat. n. 28. Sylv. V. Excommunicatio 6. q. 9. Navar. Man. c. 27. n. 211. Majol. l. 5. de Irregul. c. 48. n. 6. Henriq. l. 14. c. 10. n. 3. Avil. p. 7. D. 5. sect. 3. dub. 2. §. ex dictis, Barbof. in Clem. cit. n. 23. Pirhing hic n. 79. & desumunt istud ex textu Clem. cit. ubi ab Irregularitate pronuntiat immunis ille, qui aggressorem aliter non potuit declinare. potuisset autem in casu præsentè occidens, ergo &c.

52 Sed melius adhibetur distinctio, quâ utuntur Covar. in Clem. cit. p. 3. §. un. n. 1. & 4. Suar. D. 46. de Censur. sect. 1. n. 5. & 6. Conink D. 18. dub. 6. n. 90. Berlich. p. 4. concl. 13. n. 31. & seqq. Bonacini. de Censur. D. 7. q. 4. l. 6. n. 4. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. n. 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 8. n. 5. Barbof. in c. 2. b. tit. n. 5. Gonzal. in c. 11. eod. n. 9. Haun. tom. 1. de J. & J. tr. 2. n. 637. & 638. Zoel. hic n. 31. Engl. n. 15. Pirhing n. 80. Schambog. n. 51. König n. 22.

Wiestner n. 36. Reiffenstuel n. 149. §. 150.

Vel enim fugere in vasorem potest sine infamia, & dedecore gravi, ut homines plebeij, Clerici, & Religiosi, vel non potest, ut milites, & viri nobiles sæculares. Si primum, occidens eo casu incurrit Irregularitatem; quia respectu ipsius ad vitæ defensionem non est necessaria occisio. Si secundum, eam non incurrit; quia hujusmodi hominibus æqualis, imò major est jactura famæ, quàm vitæ igitur si ob defensionem vitæ occidens ab Irregularitate excusatur, etiam talis excusabitur, qui occidit aggressorem vitæ, & violentiam illius non potest evitare, nisi cum suo magno dedecore.

Neque obstat Clem. cit. nam esto, 54 ibi non excipiatur occidens in vasorem, qui non potest absque ignominia mortem vitare, excipitur tamen, ut bene advertit Palao l. cit. in communi Regula, qui solum Homicidio illicito, & injusto hanc Irregularitatem imponit. Deinde ita occidens revera adhuc occidit in defensionem vitæ, & licet ipsi simul cum occisione etiam proponatur aliud medium evitandi periculum vitæ, nempe fuga, non tamen credibile est, quòd Ecclesia obligare illum voluerit ad eligendum medium sibi graviter ignominiosum, cum adsit aliud, quo defendere se possit absque ignominia.

Dub. 6. an liceat occidere injustum in vasorem famæ, & honoris? Affirmant Azor p. 3. l. 2. c. 1. q. 16. Sor. l. 5. de Just. q. 1. art. 9. Tann. tom. 3. D. 4. q. 8. n. 73. Dian. tom. 8. tr. 5. ref. 9. n. 5. & alij nonnulli: quod etiam videtur deduci ex dictis n. 53. ubi ab Irregularitate immunem pronuntiavimus eum, qui injustum in vasorem vitæ occidit, quamvis fugâ evitare posset periculum, si hæc eidem graviter ignominiosa sit, Atqui iste revera occidit in defensionem honoris; nam vitam fugâ salvare possit, ergo &c. Conf. fama, & vita pari passu ambulant l. isti 8. §. quodsi 3. ff. quod met. caus. l. justa 9. ff. de manumiss. vindict. & crudelis in se est, qui famam suam negligit can. non sunt 56. caus. 11. q. 3. & can. nolo 10. caus. 12. q. 1. atqui secundum hæc tenus dicta injustus aggressor vitæ impunè occidi potest, ergo & famæ.

56 Contra negativam defendunt, & propterea sic occidentem Irregularem pronuntiant Sylv. V. Homicidium 3. q. 4. dict. 1. Navar. l. 5. conf. 6. n. 4. b. tit. Reginald. prax. tom. 2. l. 21. c. 5. n. 63. Less. tr. 2. de J. & J. c. 9. n. 79. & 82. Fill. tr. 29. c. 3. n. 51. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. n. 3. Barbof. in c. 10. b. tit. n. 3. fin. Carden. cris. Theol. dissert. 21. c. 2. per totum. Pirhing hic n. 79. Schambog. n. 51. König n. 23. idque colligi videtur ex Clem.

un h. tit. ubi ab Irregularitate pronuntiatur immunis, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat inuasorem, ergo à sensu contrario, si non agatur de vita, sed tantum de fama, & honore, is, qui propterea occidit, vel mutilat, Irregularis efficitur.

57 Quidquid sit, esto, quòd Sententia affirmans probabilitate aliqua speculativa non careat, ea locum habere non potest, nisi quando inuasio præsens est, & quasi in puncto illius facta, aut faciendæ; nam quando facta jam est, occisio propterea facta non defensionis, sed vindictæ potius rationem obtineret. Imò etiam tunc, quando occisio fit ad calumniam injustam, vel effectum illius impediendum, in praxi rarissimè locus huic sententiæ est; nam 1. sæpe contingit, quòd calumniator calumniam in vulgus jam sparserit: quo casu nihil proderit calumniatoris occisio, utpote quâ non impeditur effectus calumniæ. 2. Ignominiam tolerare non est vera ignominia, sed apud DEUM, & homines prudentes verus honor, & gloria, quæ ex virtute, & animi constantia nascitur: imò plerumque ignominia illata, aut inferenda per occisionem non cavetur, aut tollitur, sed augetur, ut adeò occisio non sit medium aptum ad propulsandam calumniam. 3. Ad defensionem honoris, famæ, & estimationis multa alia prodita sunt legitima media, veluti actio injuriarum tam Civilis, quàm Criminalis, actio ad Palinodiam, & retorsio verbalis, ut adeò injuriantem ob defensionem honoris occidere vix unquam cogat necessitas. Quæ omnia confirmantur ex Decreto Alexandri VIII. Prop. 17. & Innocentij XI. Prop. 30. ubi inter prohibitas refertur sententia, quæ docet, quòd liceat viro honorato occidere eum, qui nititur gravem calumniam sibi inferre, aut qui minatur libellis famosis, vel revelatione injusta veri, falsive criminis honorem graviter diminuere.

58 Ad Argumentum contrarium n. 55. allatum dico, in casu illo adhuc defendi vitam, sed ex duobus medijs eam defendendi eligi unum minùs ignominiosum inuasore, nempe occisionem inuasoris, ex præsumptione, quòd Ecclesia usum illius sub pœna Irregularitatis eo casu non prohibeat. Ad Conf. etsi fama, & honor respectivè æquiparentur vitæ, in eo tamen maxima disparitas est, quòd honor, ut n. præc. ostensum est, plerumque alia ratione, si non conservari, saltè recuperari potest: adeò; cum habeatur aliud remedium Jure constitutum, non licebit per viam facti procedere. Contrà autem vita hominis, nisi in continenti defendatur, semel amissa nulla arte revocari potest. Nec dici potest famam suam negligere, ac insuper habere is, qui injurias legitimo

Magistratûs auxilio, non per cædes vindicat.

Dub. 7. an liceat occidere aggressorem injustum pro defensione rerum temporalium? Satis convenit inter DD. licitam esse occisionem, si defensio sit mixta, i. e. si consideratis circumstantijs loci, temporis, & personarum, periculum sit, ne raptor non tantum in bona, sed etiam personam aliquid moliat, prout patet ex c. interfecisti 2. h. tit. Et hinc Jure Civili licet occidere furem nocturnum, si absque periculo capi, aut expelli nequeat; quia cum nox reddat homines temerarios, non potest facillè dignosci, an ad furandum, an ad occidendum venerit, aut quale facinus tentaturus sit; diurnum autem furem tunc occidere licet, si se armis defendat c. si perfodiens 3. h. tit. l. itaque 4. ff. ad Leg. Aquil. & l. furem 9. ff. ad Leg. Corn. de Sicar.

Tota autem difficultas est, an idem dicendum, si nullum personæ periculum imminet, an si v. g. fur cum meo equo, aut sarcina jam aufugiat, quem adhuc relo, aut sclopo insequi possum, hoc mihi liceat? Negant hoc casu licitum esse occidere Gloss. fin. in c. 2. h. tit. Abb. ibid. n. 2. Sylv. V. Homicidium 2. q. 16. n. 11. Navar. Man. c. 27. n. 211. & seqq. Gutier. qq. can. l. 2. c. 6. n. 61. Mohr. iv. 3. de l. & l. D. 72. n. 3. Avil. p. 7. D. 5. sect. 3. dub. 4. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 9. n. 3. Fagnan. in c. interfecisti 2. n. 4. & seqq. & in c. suscepimus 10. h. tit. n. 7. & seqq.

Moventur 1. textu Clem. un. h. tit. 61. ubi ab Irregularitate solum abstinuit, qui inuasorem occidit ad defensionem vitæ. 2. c. interfecisti cit. ubi illud homicidium tantum fieri impune dicitur, quod aliquis committit se, & sua liberando: adeoque non tantum res, sed & personam defendendo. 3. c. suscepimus cit. ubi Irregularis pronuntiatur, qui furem occidit, & ratio datur, quòd expediebat potius pectus tunicam relinquere pallium, & rerum sustinere jacturam, quàm interficere pro earum conservatione. 4. c. significasti 18. eod. ubi Clericus, pro defensione rerum Ecclesiæ percussus, Irregularis judicatur, si vulnus, ab eo inflatum, lethale fuerit. 5. Ratione; quia notabilis defectus lenitatis est, pro bonis inferioris ordinis vitam alteri tollere, sunt autem bona fortunæ inferiora vitæ, ergo &c.

Sed distinguendum est inter casum, quo levis solum momenti invaduntur bona, & inter eum, quo invaduntur bona magni momenti: item an ista posteriora, si subtrahita fuerint, viâ Juris facillè recuperari valeant, an verò non. Si levis solum momenti bona sint, aut magni quidem, sed viâ Juris facillè recuperabilia, illicita

licita est occisio, & propterea Irregularitas ab occidente certò incurritur. Covar. in Clem. si furiosus p. 3. S. un. n. 6. §. decimo. Farin. prax. crim. q. 125. n. 238. Zoel. hic n. 34. Pirhing n. 91. Wiestner n. 38. Reiffenstuel n. 139. & reipsa consentiunt DD. n. 65. allegandi. Et hinc merito Innocentius XI. damnavit Propositionem sequentem: Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.

64 Excipit Carden. Crif. Theol. Dissert. 21. c. 4. n. 82. §. 90. duos casus. 1. Quando fur intentat rapere aureum, aut rem talis valoris de manibus viri nobilis, & is raptus sit viro nobili ignominiosus; tunc enim iste potest rem talem defendere opponendo gladium, & si quidem fur desistat, non licebit illum percutere: si verò etiam ipse educat gladium contra dominum illius rei; jam fur non solum est invasor rei, & honoris, sed etiam vitæ; cons. contra eum se invasus defendere poterit defensione occisiva cum moderamine inculpatae tutelæ. 2. Quando res ablata, licet in se nec aureum valeat, ratione necessitatis tamen æquivaleret multis aureis, ut si fur intenter auferre artificii instrumentum artis, quo ablato, cum aliud simile invenire non possit, necesse est illum cessare ab opere, atque adeò cessare sustentationem suam, & suorum; in hoc enim casu attenditur non ad valorem, quem habet instrumentum in se sed ad detrimentum, quod ex ablatione resultat artificii, & fortasse multis aureis æstimabitur.

65 Quod si verò bona, quæ fur auferre tentat, sint magni momenti, & aliter non recuperabilia, cædes pro eorum defensione est licita. Sylv. V. bellum §. 2. q. 2. Clar. §. Homicidium n. 25. Covar. n. 6. V. decimo cit. Suar. de Censur. D. 46. sect. 2. à n. 4. Farin. q. 125. n. 168. §. seqq. Less. l. 2. de Just. c. 9. dub. 11. n. 73. Coninck D. 18. dub. 9. n. 80. §. 88. Fill. tr. 20. c. 5. q. 6. n. 146. Bonacin. de Irreg. D. 7. q. 4. p. 6. n. 10. Gaill. l. 1. de Pac. Publ. c. 16. n. 10. 15. §. 16. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 3. n. 4. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 8. n. 7. Barbof. in c. 2. b. tit. n. 4. & in Clem. un. n. 20. Gonzal. in c. 3. n. 11. Wagne. eck in c. 18. not. 5. Zoel. n. 34. hic, Pirhing n. 86. König n. 24. Wiestner n. 39. Reiffenstuel n. 138. Magnif. P. Schmier de Potest. O. din. c. 6. n. 312. & sumitur ex l. recte 1. C. unde vi, l. quod est 3. §. cum igitur 9. ff. de vi, §. vi armat. l. furem 9. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. & Cons. crim. Carol. V. art. 150. circa pr. ubi inter Homicidia inculpata numerat, si quis pro defensione vitæ, vel bonorum alterius hominem occidit.

66 Ratio est 1. quia res, vel bona alter hominis sanguis, & vita esse dicuntur propter summam eorum necessitatem ad

vitam conservandam: & hinc metus amissionis omnium, vel majoris partis bonorum æquiparatur metui mortis à Gloss. in l. advocatis 14. C. de Advocat. divers. Judic. & Tiraquell. de Nobilit. c. 31. a n. 364. 2. Licitum est bellum tam offensivum, quam defensivum, quamvis saepe in eo aliquot millia hominum intereant, ergo etiam licitum erit occidere injustum aggressorem bonorum. 3. Si ejusmodi rerum, ac fortunarum defensio non esset licita, homines improbi ad illas diripiendas faciliè, & liberè moverentur.

Ex quo sequitur, eum, qui occidit 67 in defensionem bonorum magni momenti, & non faciliè recuperabilium, etiam non incurrere Irregularitatem, prout DD. cit. notant, & sumitur arg. can. quia te 38. dist. 50. ubi Stephanus V. ab Impedimento Canonico immunem pronuntiat eum, qui occidit ob defensionem libertatis. igitur Irregularitatis impedimentum non evitatur sola defensione vitæ. Ratio est, quia Irregularitas incurritur vel ex delicto, vel ex defectu lenitatis. in casu præfenti ex neutra causa incurritur: non ex delicto; quia, ut ex n. præc. patet, culpâ vacat hoc casu occisio: non ex defectu; quia ex hoc Irregularitas incurritur solum, quando cædes committitur autoritate publica, scilicet vel in bello justo, vel prolatione, & executione sententiæ condemnatoriæ ad mortem, vel mutilationem.

Neque obstant Argumenta n. 62. in 68 contrarium allata. Ad 1. patet ex duobus n. præc. Irregularitatem evitari non ob solam defensionem vitæ. Ad 2. verba illa, te, tuaque liberando, ut cum alijs notat Gonzal. in c. 2. b. tit. n. 4. debent accipi disjunctivè, ut sensus sit, Te, vel tua &c. Ad 3. in casu c. suscepimus cit. Monachus occidens non observavit moderamen inculpatae tutelæ; quia occidit, recuperatis jam rebus ablatis, & has aliò transferendo absque vitæ suæ, & ipsarum periculo potuisset servare, antequam latrones solverentur, Suar. sect. 2. cit. n. 10. Ad 4. Presbyter, de quo significasti cit. etiam ipse excessit moderamen; quia sola vociferatione potuisset impedire furtum, accurrentibus Parochianis pro subsidio, sicut defacto accurrerunt, quando ille clamavit, Ad 5. vitam proximi tunc solum bonis nostris præferre debemus, quando proximus est positus in extrema, vel gravi necessitate, & ita, ut necessitate illa se liberare non possit: quod non fit in casu præfenti.

Quæritur 2. an licitè, & justè in 69 malefactores, & per publicos ministros executioni detur sententia, quibus illi condemnantur ad mortem, aut membrorum truncationem? Videtur tenenda negativa; quia solus DEUS vitæ, ac membrorum Dominus est juxta illud Sap. 16. v. 13.

Tu es enim, Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem: & Deut. 32. v. 39. Videte, quod ego sim solus, & non sit alius DEUS præter me; ego occidam, & ego vivere faciam. Sed textus isti non tollunt Magistratui publico potestatem maleficos per sententiam ad mortem condemnandi, & executionem istius præcipiendi; quia quando hoc facit Magistratus, exigente enormitate criminis, id facit, non propria, sed DEI voluntate, quatenus hic ipsi potestatem istam concessit, juxta illud Rom. 13. v. 4. Non sine causa gladium portat; DEI enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.

70 Hinc dicendum, licite, & iuste malefactorem, prius legitime convictum, per sententiam ad mortem, & mutilationem corporis condemnari, ejusque executionem præcipi Ministris Justitiæ posse. Est Catholica veritas, & patet 1. Exod. 22. v. 18. ubi præcepit DEUS, Maleficos non patieris vivere. 2. can. quali 44. caus. 23. q. 5. ubi Pelagius Papa dicit non posse quidquam majus esse, unde DEO Sacrificium possit offerri, quam si Sacerdotes Justitiæ ordinent: ut hi, qui in suam, & aliorum perniciem debacchantur, competenti debeant vigore compesci. Similia habentur can. proæst 4. q. cit. can. questum 45. & can. siquos 47. caus. cit. q. 4. c. postulasti 21. h. tit. 3. Ex ratione; quia omnem potestatem legitimo Magistratui dedit DEUS, quam ei datam esse Reip. salus exposcit. atqui hæc exposcit animadverti in facinorosos, & malefactores, ne isti, tanquam putrida, & noxia membra, reliquum corpus inficiant. ergo &c. Servari tamen in poena, de his iuramenta, debet ordo Juris; nam si hoc non servato, Domini tyrannidem in subditos exercent, sine dubio graviter peccant, & propterea Jurisdictionibus suis per superiorem privandi sunt. Mynsing. cent. 5. obs. 8. n. 2. & 3. Engl. hic n. 2.

71 Dub. 1. an aliquando liceat seipsum occidere, vel mutilare? R. negativè; quia vitæ, & membrorum suorum nemo dominus est l. liber homo 13. ff. ad Leg. Aquil. Quare qui seipsum occidit, vel mutilat, ordinariè non tantum gravissimè peccat contra Charitatem sui, sed etiam injuriam infert DEO, tanquam usurpans potestatem DEO, vel subordinato ejus Magistratui competentem: & propterea suicida rectè punitur Jure utroque: Canonico quidem privatur sepulturâ Ecclesiasticâ, dummodo constet, quod sanæ mentis, & deliberatè seipsum occiderit, adeoque in statu peccati mortalis decesserit, ut dictum est Libr. 3. Tit. 28. n. 49. 64. & duob. seqq. De Jure Civili bona occidentis seipsum applicantur fisco, si tamen duo concurrant. 1. Quod id fecerit metu poenæ promeritæ, non ex impatientia carceris, tristitia, & alia causa. Farin. prax.

crim. q. 128. n. 74. 2. Quod jam prius crimen commiserit, habens annexam poenam confiscationis bonorum, ut læsæ Majestatis, Hæresis &c. sicut habetur l. fin. §. idem rescripti 2. ff. de bonis eorum &c. & clarius Const. crim. Carol. V. art. 135. Farin. l. cit. n. 77.

Quodsi quis tantum se vulneravit, præsertim animo occidendi, videtur quidem alicubi præter infamiam etiam poenam capitis statui, si scilicet ex malitia, non ex impatientia doloris, luctu, aut aliâ causâ id fecerit l. siquis 38. §. fin. ff. de Pœnis, & l. omne delictum 6. §. qui se vulneravit 7. ff. de re militar. Ex generali tamen consuetudine, secundum quam conatus non punitur eadem poenâ, effectu non secuto, Juxta imponere ei potest arbitrariam, sicut vulneranti alterum. Clar. §. fin. q. 68. n. 38. v. seipsum occidere volens, Menoch. de arbitr. cas. 284. n. 23. & seqq. Gomez. tom. 3. var. c. 3. n. 14. §. sed advertendum est, Farin. q. 128. cit. n. 77. Engl. hic n. 35.

Dixi autem, ordinariè non esse licitum seipsum mutilare, aut mortis suæ causam præbere; nam licet seipsum mutilare, vel mutilationem procurare, si ita necessarium sit ad conservandam vitam totius individui, ut si partem aliquam comprehenderit gangrena; quia licet homo non sit dominus suorum membrorum, est tamen custos, & conservator. atqui rectè custodit, qui ad conservationem totius partem amputat, cum utique sit melius partem, quam totum perire, Engl. n. 10. 2. Licet carnem suam moderatè affligere, ut hæc subijciatur Spiritui, modo id non fiat cum notabili vitæ, vel membrorum periculo; nam hoc peccaminosum potius, quam meritorium foret. Engl. n. 11. 3. Excusat specialis DEI instinctus, & iustus, qualem censetur habuisse SS. quædam Virgines, quæ timore violandæ Castitatis in persecutionibus se in flumen precipitarunt; Samson, qui Jud. 6. concussis columbis domus, se unâ cum Philistæis oppressit &c. Engl. n. 12. 4. Licetum est, quando causa justa subest, aliquid facere, vel omittere, unde certò scitur secuturus interitus indirectè: & sic miles potest, & tenetur non deferere stationem in communi periculo, etsi certus sit se occidendum; sic potest reus non fugere ex carcere, etsi certò sciat se morte plectendum &c. Less. l. 2. de Just. c. 9. n. 27. & seqq. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 1. n. 3. & 4. Engl. n. 13. 5. Non prohibetur aliquis etiam positivè cooperari ad sui cædem, quando ista ex Judicis sententia ob commissum delictum est infligenda: & sic condemnatus ad furcam potest sibi ipse aptare laqueum, condemnatus ad mortem per famem potest abstinere à cibo clanculum sibi submisso, condemnatus ad mortem per venenum potest,

test, imò ut Arragon. & Victoria volunt, tenetur illud bibere. Less. l. cit. n. 29.

74 Dub. 2. an Bannitum, cujus occidendi potestas cuilibet à Magistratu publicè concessa est, etiam in conscientia occidere liceat? R. affirmativè; cum enim Magistratus habeat potestatem occidendi malefactorem, eandem alijs demandare rectè potest, quando propter fugam Rei non est occasio per Judices ordinarios eam exequendi. Lex autem Superioris, & mandatum justum in foro externo, etiam in foro interno justum censetur. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 2. n. 2. Engl. hic n. 4. König. ibid. n. 18. Reiffenstuel n. 67. resp. 2. Ut verò Magistratus facultatem occidendi Bannitum cuivis dare, & hic uti illa bonâ conscientia possit, opus est, ut tam ex parte dantis, quam ex parte utentis plures conditiones concurrant.

75 Ex parte dantis requiritur 1. ut is, in cujus vitam potestas cuivis conceditur, sit proscriptus, seu bannitus propter capitale crimen, & ut de hoc sufficienter constet, 2. Ut ordinario procedendi modo in Bannitum præsentem executio fieri nequeat; secus enim obtinet Regula Juris in contrarium, quòd non sit singulis concedendum, quòd per Magistratum publicè possit fieri, ne occasio sit majoris tumultus faciendi, prout dicitur l. non est 176. ff. de R. J. 3. Ut periculum aliquod grave ex ita Banniti militia imminet Reip. ut si sit proditor, perduellis, prædo, insidiator vitæ Principis, veneficus &c. König n. 19. Reiffenstuel l. cit.

76 Ex parte utentis requiritur 1. ut talis occisio fiat ex Zelo Justitiæ, & non ex privata vindicta, aut cupiditate lucri. 2. Ne fiat pendente Appellatione, vel eo tempore, quo reus per Appellationem, à tali sententia Banni interpositam, coram Superiore causam suam prosequitur. 3. Ne extra territorium proscriptoris arg. l. fin. ff. de Jurisd. omn. Jud. & c. fin. de Const. in 6. nisi etiam in alijs territorijs denuntiatus in talem delinquentem sit Bannus. 4. Ut proscriptus non sit parens, filius, frater, vel conjux, cui Jure naturæ debentur alimenta, quem conf. occidere natura abhorret; naturalia enim Jura per Civilia immutari non possunt §. sed naturalia 11. Inst. de J. N. G. & C. Clar. V. Homicidium n. 54. Farin. prax. crim. q. 103. n. 199. & seqq. Laym. p. 3. cit. c. 2. n. 2. Engl. hic n. 5. König n. 20. Reiffenstuel n. 68.

77 Porro, ut bene notat Molin. tr. 3. de J. & J. D. 7. n. 1. facultas hæc, ut quilibet Bannitum possit occidere, non est facile danda à Magistratu, tum ob alia incommoda, tum quòd tales Malefactores, regulariter sine Sacramentis, in peccatis lethalibus moriuntur, & sic corpore, & animâ simul pereunt: quod utique Christiana R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

næ pietati repugnat. Ex quo sequitur 1. sententiam hanc pro foro conscientie rarò admodum practicabilem esse, & ferè in eo duntaxat casu, quo ex vita malefactoris proscripti quotidianum Reip. periculum immineret; tunc enim publica Reip. salus ab occisione talis hominis, sicut cujuscunque hostis excusaret. Engl. n. 6. Reiffenst. n. 70.

Dub. 3. an licitum sit patri occidere 78 re filiam, aut marito uxorem, aut adulterum in adulterio deprehensos? Affirmat Clar. §. Homicidium n. 48. cum alijs nonnullis, quia hoc permittitur per LL. Civiles l. patri 20. ff. ad Leg. jul. de adult. & l. marito 24. ff. eod. cum alijs concordantibus. Neque dici potest, quòd Leges istæ injustæ sint; nam 1. injulitiam hanc tot præclara ingenia Græcorum, & Romanorum tot sæculis à Solonis tempore non notarunt. 2. Eisdem Leges Justinianus Princeps Christianus inseruit suo Codici, totque alij Principes, & Jcti Christiani approbarunt. 3. Potest Lex Civilis, ut n. 74. dictum est, facere potestatem cuivis occidendi Bannitos, ergo potest etiam concedere patri potestatem occidendi filiam, aut adulterum cum hac, vel uxore sua in adulterio deprehensos.

Sed dicendum, lethaliter peccare pa- 79 trem; si filiam, & maritum, si uxorem, vel adulterum in adulterio deprehensos occidat. Ita S. Thom. in 4. dist. 37. q. 2. art. 1. Palud. ibid. q. 2. ad ult. Medin. de Restit. q. 3. caus. 4. Sot. l. 5. de Just. q. 1. art. 3. ad 2. Covar. de Sponsal. p. 2. c. 7. §. 7. n. 9. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 7. n. 2. Less. l. 2. de Just. c. 9. n. 16. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 2. n. 4. Engl. hic n. 7. Ratio est, quia qui sic occiduntur, exponuntur manifesto periculo interitus tam quoad animam, quam quoad corpus, & hoc absque ulla necessitate, cum capi, accusari, & per sententiam puniri possint. Accedit, quia nimis durum est, inauditum, & indefensum, nec spiritualibus medijs munitum, à privatis occidi: & inde fieret, ut multoties ex sola suspicione Homicidia patrentur.

Ad LL. in contrarium allegatas 80 plerique DD. volunt, eas, quatenus occisionem talem positivè permittunt, esse correctas per Jus Canonicum can. inter hæc 6. caus. 33. q. 2. ubi Nicolaus Pontifex consultus, utrum marito liceat secundum Legem mundanam (nempe Longobardorum, ut ait Glossa, quæ tunc in Italia observabatur) uxorem, quæ adulterium perpetravit, occidere, respondit, Sancta DEI Ecclesia mundanis nunquam constringitur Legibus: gladium non habet, nisi Spiritualem, quo non occidit, sed vivificat, non obscure insinuans, Legem illam ab Ecclesia improbari. Alij verò cum Molin. l.

B b

cit.

cit. putant per eas Leges tale homicidium solum permitti negativè, quatenus scilicet propter justum, nimiumque dolorem, quo laceffit id efficit, & propter dedecus maximum, quod ex adulterio uxoris ei sequitur, huiusmodi homicidæ condonant pœnam. Cum Bannitis lata disparitas est; quia hi tantum tunc permittuntur à quovis impune occidi, quando ordinario procedendi modo in ipsum executio fieri nequit, ut dictum est n. 75.

81 Dub. 4. an propter Homicidium justum, secutum ex sententia condemnatoria, incurratur Irregularitas; Videtur non incurri; quia Irregularitas pœna est, & pœna infertur propter delictum, atqui in tali Homicidio, si sententia Legibus sit conformis, nullum est delictum. ergo &c. Sed duplex est causa incurrendi Irregularitatem, ex delicto, & ex defectu Christianæ lenitatis; cum ex delicto incurritur, pœna est; cum ex defectu lenitatis, solum est inhabilitas, & eatenus nullam supponit culpam propriam, ut patet in laborante defectu natalium, qui absque suo delicto Irregularis est, & ab Ordinibus suscipiendis impeditur.

82 *Dicendum* igitur, Irregularitatem propter Homicidium etiam justum incurri. Est exploratum in Jure Ecclesiastico: & causa hujus inductæ fuit, quia inconveniens videbatur Ecclesiæ, ab eo, qui alienum sanguinem voluntariè fudit, incruentam DEO offerri Hostiam, & representari personam Christi mitissimi, & sanguinem suum pro nobis fundentis, præsertim post exemplum Legis Veteris, in qua DEUS sibi Templum, non à Davide, quòd multum sanguinis fudisset, sed à Salomone Rege pacifico ædificari voluit 1. Paralip. 22. v. 8. S. Thom. 2. 2. q. 40. art. 3. Navar. Man. c. 27. n. 205. sim. Zœf. hic n. 39. Engl n. 45. 46. § 61. Schambog. n. 60. Pirhing n. 94. König n. 30. Wiest. n. 13. Reiffenst. n. 75. Magnif. P. Schmier n. de Potest. Ord. c. 6. n. 290.

83 Dub. 5. quinam Irregularitatem ex hac causa contrahant? 1. contrahit eam 1. Judex sententiam mortis, aut mutilationis dictans, vel proferens *can. aliquantos* 1. dist. 51. *can. sepe* 29. & *can. his*, à quibus 29. *caus.* 23. q. 8. c. *ex litteris* 10. de excess. *Prelat. c. Clericis* 5. & c. *sententiam* 9. *ne Cleric. vel Monach.* Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 1. n. 1. Fagnan. in c. de cetero 11. h. tit. n. 9. Gonzal. ibid. n. 10. Zœf. hic n. 40. Engl n. 61. Schambog. n. 62. König n. 30. Reiffenst. n. 89. Magnif. P. Schmier de Potest. Ord. c. 6. n. 340. Et hinc si Judex Ecclesiasticus alicquem dignum morte inveniat, si Clericus est, illum degradat, & brachio sæculari remittit, ut juxta qualitatem delicti eum judicet, sententiam proferat, ac

tandem exequatur. Ne verò ita tradendo videatur cooperari ad mortem Rei, apud eundem Judicem Sæcularem efficaciter intercedit, ut citra mortis periculum circa eum sententiam moderetur c. novimus 27. de V. S.

2. *Assessores*, & alij, qui Judici ad ejusmodi Sententiam proferendam assistunt, suoque suffragio, aut consilio eam promovent c. *citt.* quia complent personam Judicis, & ad sententiam ferendam concurrunt. Suar. de censur. D. 47. sect. 1. n. 4. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 1. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 1. n. 2. Gonzal. in c. 11. cit. n. 10. Zœf. hic n. 40. Engl n. 61. Pirhing n. 96. Schambog. n. 62. König n. 30. Wiestner n. 10. Reiffenstuel n. 99. Magnif. P. Schmier l. cit. n. 347.

3. *Accusator*, & *Denuntiator*, saltem si accusatione, vel denuntiatione sua non proprium tantum interesse, sed vindictam publicam intendat, & ex illa Rei mors, aut mutilatio sit secuta, prout sumitur ex *can. si quis* 8. dist. 50. & supponitur c. *postulasti* 21. h. tit. & c. *Prelatis* 2. eod. in 6. Suar. D. 47. sect. 2. n. 1. Layman c. 7. n. 1. Palao p. 14. §. 2. n. 1. Gonzal. n. 10. cit. Zœf. n. 46. Engl n. 61. Schamb. n. 75. König n. 30. Schmier n. 352. cum alijs supra.

4. *Advocatus* accusatoris, si accusatus ad mortem, vel mutilationem condemnatur: nec proficit ei, etiam si protestatus fuerit, se non agere, vel intendere pœnam sanguinis; quia valde efficaciter influit docendo, & movendo Judicem suis argumentis ad sententiam ferendam, & protestatio est facta contraria, ideòque sit particeps homicidij inde secuti. Suar. D. 47. cit. sect. 4. n. 3. Palao p. 14. §. 3. n. 5. Zœf. n. 58. Pirhing n. 112. Schambog. n. 80. idque sumitur ex c. *Prelatis* cit. ubi tantum excipitur Accusator in propria causa, ergo hæc Constitutio locum non habet in Advocato, qui defendit causam alienam.

5. *Testes* deponentes contra reum in causa sanguinis *can. his*, à quibus 29. *caus.* 23. q. 8. 6. *Notarius* sententiam capitalem scribens c. *sententiam* 9. *ne Cleric. vel Monach.* 7. *Ministri* *Justitiæ* sententiam illam exequentes. 8. Omnes deferentes reum ad mortem, & comitantes Judicem ad custodiam tam equestres, quam pedestres. 9. Quicumque alij, qui ad prolationem sententiæ, vel ejus executionem autoritate publica concurrunt. Sylv. V. *Homicidium* 3. q. 2. n. 3. dist. 2. Navar. Man. c. 27. à n. 208. Covar. in clem. si furiosus p. 2. §. 5. à n. 1. Suar. D. 47. sect. 4. n. 1. Avil. p. 7. D. 5. sect. 2. dub. 1. Laym. c. 7. cit. n. 1. Gonzal. n. 10. cit. Zœf. n. 60. Engl n. 61. Pirhing n. 96. Schambog. n. 62. König n. 30. Wiestner n. 12. Reiffenstuel n. 368.

Dub.

88 Dub. 6. quoniam ex hoc capite Irregularitatem non incurrant? R. 1. illam non incurrit Pontifex; quia cum Lege Ecclesiastica, quae Irregularitas inducta est, non ligetur, ejus incurrendae incapax est: imò si quam Irregularitatem ante obtentam Pontificalem Dignitatem contraxisset, ista ipsa ad hanc Dignitatem elevatione tolleretur, arg. c. licet 6. de Elect. & c. ubi periculum 3. eod. in 6. Majol. de Irregul. l. 2. c. 4. pr. Suar. de censur. D. 47. sect. 1. n. 4. Fagnan. in c. de cetero II. b. tit. n. 22. Zoel. hic n. 5. § 40. Pirhing n. 96. Schambog. n. 62. Wietner n. 14. Reiffentuel n. 91.

89 2. Pagani, Judei, & alij infideles non baptizati; tum quia Legibus Ecclesiae non ligantur; tum quia in ipsis defectus lenitatis Christianae locum non habet, vel saltem non consideratur. Suar. D. 40. de Censur. sect. 7. n. 1. Avil. p. 7. D. 5. sect. 1. n. 1. Zoel. n. 5. Pirhing n. 94. Wietner n. 15. Reiffentuel n. 93.

90 3. Inquisitores Hæreticæ pravitatis, eorum Commissarii, & Consultores; nam hi speciali favore Fidei absque Irregularitatis incurrendae periculo possunt convictos de Hæresi condemnare, declarare, quod poenas Legibus latas incurrant, insitæ, etiam minitudo, apud Judicem Sæcularem, ut Rei comburantur, ex concessione Pauli IV. & S. Pij V. ut observat Pegna Direct. Inquis. p. 2. comment. 20. Henriq. l. 14. c. 12. n. 5. lit. D. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 3. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 1. n. 1. Fagn. in c. de cetero cit. n. 26. Reiffentuel n. 92. Magnif. P. Schmier de potest. Ord. c. 6. n. 346.

91 4. Judex quicumque alius Ecclesiasticus, saltem si cum Reum Curiae seculari tradit, apud Sæcularem Judicem efficaciter intercedat, ut citra mortis periculum circa eum sententiam moderetur; hac enim intercessione apposita, liberatur ab Irregularitate, ut cum communi docent Covar. in Clem. si furiosus 2. p. 2. §. 5. n. 6. Suar. D. 47. sect. 1. n. 11. Conink D. 18. dub. 10. n. 91. Avil. D. 5. cit. sect. 2. dub. 2. Bonac. D. 7. q. 4. p. 1. n. 3. Palao §. 1. cit. n. 1. & merito; nam Judex Ecclesiasticus ita tradendo reum non influit directè in poenam sanguinis, sed solum declarat delictum, & degradando privat Clericum privilegio Clericali, eumque excludit à foro, & Jurisdictione sua: quo facto, per consequentiam tantum Clericus subijcitur potestati Judicis Sæcularis, ut hic adversus illum procedere secundum Leges possit.

92 5. Advocatus Reum defendens, & testes pro eo deponentes: quod procedit, etiam si Accusator, de calumnia ex horum depositionibus convictus, condemnatur ad poenam talionis; nam hæc præter intentionem R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

nem ipsorum sequitur. Zoel. hic n. 59. Pirhing ibid. n. 112. §. quartò. Imò ab eadem Irregularitate immunis est Advocatus Rei, etiam si iste succumbat, & condemnatur ad poenam mortis, vel mutilationis; quia ex ejus patrocinio non sequitur mors, imò citius secuta fuisset sine ejus defensione: ideoque nequaquam influit in poenam illatam à Judice: nisi tamen Advocati culpa, imperitiâ, vel negligentia reus condemnatus fuerit; tunc enim Irregularitatem incurrit, non ex defectu lenitatis, sed ex delicto injustitiæ commissio. Bonac. D. 7. q. 4. p. 3. n. 6. fin. Palao p. 14. §. 3. n. 6. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 10. Zoel. hic n. 58. Honor. n. 16. Pirhing n. 112. §. secundò, Schambog n. 80.

6. Denique nec Accusator, nec cæteri à n. 23. relati eam Irregularitatem incurrunt, nisi re ipsa sequatur mors, aut mutilatio, ad quam per sententiam condemnatus est reus; quia Jura, dum Irregularitatem statuunt, considerant factum. Hinc si Judex tantum jubeat delinquentem flagellari, vel aliter cædi, absque eo, quòd mors, aut abscissio membri consequatur, Irregularis non efficitur per c. in Archiepiscopatu 4. raptor. Pich. hic n. 99. Magnif. P. Schmier c. 6. cit. n. 343. Monacell. p. 2. tit. 13. form. 3. n. 35. & hoc teste declaravit S. Congr. in S. Severini 2. Jun. 1703. Item nulla Irregularitas incurritur, si post sententiam mortis, aut mutilationis latam, ea poena ob condonationem Principis, gratiam facientis, executioni non mandatur. Pirhing l. cit. Schmier n. 344.

Contra pro Irregulari habendus est 94 Judex, qui non quidem profert mortis, aut mutilationis sententiam, sed mandat, ut reo denegentur alimenta, vel detrudatur in carcerem, in quo verisimiliter intra paucos dies moriturus credebatur; quia re ipsa sententiam, ex qua mors sequitur, dictasse videtur. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 7. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 10. Zoel. hic n. 40. Honor. n. 5. Schmier n. 345.

Item Irregularis fit Advocatus Accusatoris, qui injustè accusavit, ideoque reo absoluto, poenam talionis punitur, quia probatum fuit ipsum esse calumniatum. Suar. D. 47. sect. 4. n. 6. Pirhing n. 112. §. tertio. Rationem dant; quia accusatorem moraliter constituit in periculo mortis, utpote qui non fuisset ausus accusare, si Advocatus causam ejus defendendam non suscepisset. Excipiunt, nisi Advocatus bona fide existimavit causam Accusatoris esse justam; quia Irregularitas, quæ oritur ex Accusatione injusta, non contrahitur ex defectu lenitatis, sed ex delicto Homicidij saltem indirectè voliti, ideoque si ob ignorantiam invincibilem excusetur quis à delicto, excusabitur etiam ab Irregularitate.

96 Dub. 7. qualis cōoperatio ad mortem, vel mutilationem requiratur, ut incurratur Irregularitas ex defectu lenitatis? 2. requiritur, ut is, qui eam dicitur incurrisse, notabiliter, & non valde remotè, aut per accidens cooperetur. Gloss. in c. 11. *V. causam b. tit. Pirhing n. 97.*

Hinc Irregularis 1. non est Princeps, vel Dominus temporalis, sive Clericus, sive Laicus, condens Statuta, aut Leges, in quibus pœna mortis, aut mutilationis propter certa delicta statuitur, etiam si inferiores Leges secundùm illas Leges judicent, & capitales pœnas infligant; quia talis impositio pœnarum per se non ordinatur ad Homicidium, sed ad bonam gubernationem Reip. ut vitentur crimina, & Lex generaliter solum tales pœnas decernit, non in certam personam: ideoque non censetur mors, nisi per accidens, & valde remotè subsequi. Sylv. l. *Homicidium* 3. q. 7. n. 10. Suar. *D. 47. de Censur. sect. 1. n. 7.* Fagnan. in c. *de cetero 11. b. tit. n. 21.* Gonzal. in c. *17. eod. n. 1.* Zoel. *hic n. 43.* Pirhing *n. 97. not. 5.* Schambog. *n. 66.* Reiffenstuel *n. 96.*

2. Non fit Irregularis Professor, in Scholis docens Leges pœnales in genere, & theoricè, seu speculativè, ac velut in abstracto: nec Concionator, si publicè è Cathedra moneat Judices, ut servant Leges, & Remp. mais, ac noxijs hominibus purgent; quia nimis remotè ad eadem concurrunt. Secus est, si quis practicè, & in particulari de certa persona diceret, eam puniendam morte secundùm Leges; tunc enim moraliter conferetur concurrere ad eadem non sine scrupulo Irregularitatis. Suar. l. *cit. n. 8.* cum reliquis *supra.*

3. Non fit Irregularis Clericus, vel Laicus Jurisperitus, qui consultus de aliquo reo, etiam in particulari, an licitè possit ob delictum à se commissum, condemnari ad mortem, solum generatim respondeat, & explicet, quid Juris sit, & quid Leges de hac re statuunt, nihil in particulari circa reum suadendo, vel præscribendo; quia talis non incitat, vel monet Judicem ad inferendam pœnam mortis, sed solum aperit rei veritatem, quâ cognitâ, Judex per seipsum movetur ad infligendam pœnam. Molin. *tr. 3. de I. & l. D. 74. n. 6.* Laym. l. 3. *tr. 3. p. 3. c. 7. n. 4. Assert. 4.* Zoel. *hic n. 43.* Pirhing *n. 98. coroll. 3.* Schambog. *n. 68.* Reiffenst. *n. 100.* Magnif. P. Schmier *de Potest. Ordin. c. 6. n. 348.*

4. Non fit Irregularis Confessarius, si absolutionem Sacramentalem denegat Judici, non volenti reum condemnare ad mortem, quem ex officio deberet: neque etiam si cogat, sive obliget Reum poenitentem ad confitendum in Judicio delictum dignum morte, quod Juridicè interrogatus

fateri tenetur, vel ne à Sententia justa appellet; quia Confessarius talis per se, & directè tantum intendit mederi animæ poenitentis, & mors per accidens, & præter intentionem illius sequitur: nec verisimile est, quòd Ecclesia voluerit impedimentum Irregularitatis ponere, quòd minus Confessarius rite, & liberè officio suo fungi possit, cum detrimento salutis animarum, Suar. *n. 8. cit.* Laym. l. *cit. 7. insuper.* Palao *tr. 29. D. 6. p. 14. §. 3. n. 8. & 9.* Gonzal. in c. *11. b. tit. n. 10.* Pirh. *coroll. 4.* Schambog. *n. 69.* Schmier l. *cit. n. 350.*

5. Non fiunt Irregulares Opifices, qui fecerunt gladium, quo carnifex reo caput abscindit, vel qui fabricarunt furcam, vel qui fecerunt restim, quâ ille suspenditur, aut scalam, quâ furca conscenditur: contrà verò Irregulares fiunt, qui laqueum afferunt, aut scalam applicant ad suspendendum furem, vel ligna apportant, quibus postea reus comburitur. Molin. *D. 74. cit. n. 1. & 2.* Laym. c. *7. n. 2.* Pirh. *n. 98. coroll. 1.* Schamb. *n. 66.* Reiffenst. *n. 109.* Ratio est, quia hi posteriores sunt causa propinqua mortis; illi verò solum remota.

6. Non est Irregularis, qui præter intentionem est in causa, ut jumentum, quo reus ad supplicium capitale trahitur, celerius ambulet illud pungendo, aut verberando, aut qui hortatur reum, ut in via procedat, & sic per accidens contingat mortem Rei accelerari; quia parum pro nihilo reputatur, & non est censendum, quòd mens Ecclesiæ sit in his casibus Irregularitatem inducere; hoc enim foret nimis durum, & minus rationale. Secus est, si quis hortetur reum, ut scalam ad furcam ascendat, vel manum porrigat, ut amputetur, vel adhortetur Ministrum Justitiæ, ut citò expediat executionem supplicij; talis enim Irregularis fieret, si ob id in causa reipsa esset, ut mors, vel mutilatio citius sequeretur. Laym. *n. 2. coroll. 4.* Pirhing *coroll. 2.* Schambog. *n. 67.* Reiffenstuel *n. 110.*

Dub. 8. an Irregularitatem incurrant Prælati Ecclesiastici, obtinentes Jurisdictionem temporalem, dum ad causas sanguinis constituunt Judices, cum clausula, ut cognitâ causâ, Justitiam administrent? Non incurri Irregularitatem per generalem causarum hujusmodi delegationem, convenit inter DD.

Difficultas moveri potest in casu, quo talis Prælatum particularem aliquam hujusmodi causam delegat constituto à se Judici, cum præcepto, ut jus pronuntiet. Videtur contrahi Irregularitas ex Regula, *Quod quis facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum*, quæ est 72. in 6.

Sed etsi consultus sit, si tales causas Prælati ejusmodi delegent generali-

ter, casu tamen, quo delegarent causam aliquam particularem dicto modo, ab Irregularitate excusantur, modò Delegato non determinatè de pœna mortis, aut mutilationis reo infligenda, sed generaliter de Justitia administranda mandatum dent. Abb. in c. clericis 5. n. 12. Ne Cler. vel Monach. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 8. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 8. n. 2. Suar. D. 47. de Censur. sect. 1. n. 5. & seqq. Avil. p. 7. de Irregul. sect. 2. D. 5. dub. 4. Conink D. 18. n. 91. Laym. l. 3. tr. 2. p. 3. c. 7. n. 4. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 1. n. 3. Barbol. in c. 2. h. tit. in 6. n. 13. Fagn. in c. de cetero 11. eod. n. 20. Gonzal. ibid. n. 10. Zœf. hic n. 41. Honor. n. 13. Engl. n. 63. Pirhing n. 97. Schambog. n. 63. Wiestner n. 16. Reiffenstuel n. 95. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 341. & patet ex c. fin. Ne cleric. vel Monach. in 6. Ratio est, quia ita delegans non cooperatur proximè, & immediatè morti.

104. Aliud foret, si Prælati mandaret Judici à se delegato, ut sententiam sanguinis hoc, vel illo casu proferret; quia eo mandato directè cooperatur morti: sed quia non cooperatur ut Minister publicus, sed ut persona quædam particularis, cui cooperatio directà ad mortem interdicta est, ideo Irregularitas, quæ ex hoc mandato contrahitur, potius est ex delicto, quam ex defectu lenitatis, ut notat Palao l. cit. Quodsi tamen ejusmodi Prælati sententiam, jam antè à Judice Ordinario inferiore vel Delegato latam, solum mitigaret, & moderaretur, ut v. g. reus, damnatus ad rotam, vel rogam, plectatur capite, vel alia mitiore pœna, probabiliter per hoc solum Irregularis non fieret; quia non est causa mortis, vel supplicij, sed potius, ut pœna minuatur, qui est actus non feventicus, sed misericordix. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 4. Engl. hic n. 63. Pirhing n. 97. Schambog. n. 65. Reiffenstuel n. 98.

105. Ad Regulam in Ratione dubitandi allatam dicendum, hunc casum esse exceptum à Regula. Adde, quòd delegantis voluntas non tendat ad homicidium, sed solum ad exercendam Justitiam, & sic inde non nisi remotè, & per accidens subsequitur Homicidium, ut adeò, quod per Delegatum agitur, Deleganti nequeat imputari. Et hinc etiam Delegans non fit Irregularis, tamen si Delegatus ille aliquem condemnaret injustè; hoc enim ille Delegans non intendit, qui solum Justitiam administrari cupit; nisi fortè in culpa esset, aliquem imperitum delegando, Schambog. n. 64.

106. Dub. 9. an Irregularitatem incurrat Accusator accusans aliquem criminaliter, sed cum protestatione, coram Judice facta, quòd intendat non pœnam capitalem,

& sanguinis, sed aliam mitiorem? Ratio dubitandi sumitur à paritate cum Actore agente de crimine civiliter, qui, etsi deinde reus condemnatur ad pœnam capitalem, saltem si protestatus est coram Judice, se eam pœnam non intendere, Irregularitatem non incurrit c. postulasti 21. b. tit. & c. Prelatis 2. eod. in 6. Sed magna est inter hunc, & Accusatorem disparitas: quia agens civiliter, & protestationem interponens, ostendit se proprium duntaxat interesse prosequi; conf. ex ea actione mors, vel mutilatio per accidens tantum sequi censetur: at quando agitur criminaliter, non est in arbitrio Accusatoris petere, imò nec Judicis infligere quamcunque pœnam, sed eam, quam Leges tulerunt, vel delicti gravitas exigit, ferre debet; conf. adversus istam protestans ponit protestationem contrariam facta.

Hinc dicendum, non obstante hac protestatione, Irregularitatem ab Accusatore contrahi. Ita Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 1. Suar. D. 47. de Censur. sect. 2. n. 10. Avilla p. 7. D. 5. sect. 2. dub. 10. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 6. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 2. n. 4. Zœf. hic n. 27. Pirhing n. 105. Schambog. n. 73. Wiestner n. 17. Reiffenstuel n. 76. Ut tamen ex hoc capite accusans, vel denuntians in Irregularitatem incidat, opus est, ut accusatio, vel denuntiatio fiat coram Judice Sæculari, & hæc sit causa per se mortis, vel mutilationis.

Et hinc non incurrit Irregularitatem 107. 1. Qui agit criminaliter coram Judice Ecclesiastico; nam eo casu, etiam si de pœna sanguinis non protestetur, & crimen sit valde enorme, ita, ut ob id Clericus accusatus pœnâ realis Degradationis puniendus sit, nihilominus tamen accusator Irregularitatem nullam incurrit, quia accusavit in foro, in quo pœna sanguinis non irrogatur, neque accusando censetur magis concurrere ad mortem accusati, quam ipse Judex Ecclesiasticus eum degradando, & tradendo Curix Sæculari. Suar. sect. 2. cit. n. 12. Barbol. in c. 2. h. tit. in 6. n. 10. Passerin. ibid. n. 4. Zœf. hic n. 46. Pith. n. 110. Wiestner n. 20. Reiffenstuel n. 84.

2. Similiter ab Irregularitate immu- 109 nis est, qui accusat etiam coram Judice Sæculari de crimine non capitali, seu quod pœnam mortis, aut mutilationis non meretur, esto, Judex excedens limites Justitiæ condemnat accusatum ad mortem, vel aliam pœnam sanguinis, cum malitia Judicis non debeat nocere Accusatori, qui eam rem non potuit pravedere. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 2. Navar. c. 27. n. 214. Suar. sect. 3. n. 18. Laym. c. 7. n. 6. §. tertio dixi. Palao p. 24. §. 2. n. 1. Passerin. l. cit. n. 5. Zœf. n. 46.

- n. 46. Pirhing n. 110. Wiestner n. 21. cum alijs. Idem est, si reus accusatus de levi crimine, & propterea coniectus in carcerem, postea alijs criminibus cumulatis, morte multetur; quia tantum remotam causam dedit prior accusans. Zoef, n. 46. cit. fin.
- 110 Dub. 10. an semper Irregularitatem effugiat, qui civiliter agit de crimine, quod aliàs mortem, vel mutilationis pœnam meretur? R. distinguendo: Vel enim agit in causa propria, aut Ecclesiæ suæ, aut patriæ, parentum, liberorum, fratrum, & aliorum sibi conjunctorum, ita, ut injuria, & damnum, his illatum, in ipsum Actorem censeatur redundare; vel contra agit in causa personarum extranearum.
- 111 Si primum, Irregularitatem effugit, modò protestetur, se pœnam sanguinis non intendere, sed satisfactionem. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 1. v. undecimò, Navar. Man. c. 27. n. 228. Avil. p. 7. D. 5. sect. 2. dub. 9. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 5. v. sunt tamen, Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 2. n. 2. §. 6. Fagnan. in c. de cetero 11. n. 18. Gonzal. ibid. n. 10. Vivian. in c. 21. in Ration. Wagnereck ibid. not. 1. §. 3. Barbof. in c. 2. cod. in 6. n. 1. Passerin. ibid. n. 2. Honor. hic n. 17. Pirhing n. 102. Wiestner n. 18. Reiffenstuel n. 78. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 359. &c.
- 112 proceditque hoc 1. etiam si non solum verisimiliter, sed moraliter certum sit, Judicem pœnam mortis, vel mutilationis reo illaturum, modò tamen Actor non inducat Judicem ad iniquam sententiam ferendam, quod fieret, si proponeret quidem verum delictum, sed quia erat occultum, & probari non poterat, induceret falsos testes, & per eos convinceret reum; nam tali casu non esset extra culpam, & sic secuta rei morte, aut mutilatione, incurreret Irregularitatem ex delicto: idque sumitur ex c. Prælati 2. h. tit. in 6. ibi *Justitia exigente*, nempe, ut non solum actor petat rem justam, sed etiam per justas, & legitimas probationes. Suar. sect. 2. cit. n. 8. Pirhing n. 105. not. 4.
- 113 Procedit 2. ut possit Clericus cum dicta protestatione civiliter agere, etiam si aliud remedium adsit ad recuperandum damnum; quia textus c. Prælati cit. generaliter loquitur, & non solum concedit ipsi potestatem agendi propter satisfactionem damni illati, sed etiam, ne in futurum tale damnum inferatur, ut patet ex illis verbis, *Et provideri, ne contra eos talia de cetero præsumantur*: id quod moraliter præcaveri non poterat, nisi per Judicem, vel Superiorem. Suar. n. 7. Zoef. n. 50. Engl n. 62. Pirhing not. 5. Schambog. n. 75.
- Procedit 3. ut hujusmodi Actor Clericus Irregularis etiam non fiat ob mortem reo per Judicem illatam, etiam si ipsemet reum capiat, detineat, Judici tradat ad puniendum, vel eidem indicet, ubi lateat, ut capi possit, si id faciat ad resarciendum damnum illatum, ut colligitur ex c. tua nos 19. §. ad ultimum h. tit. & norant Covar. §. 5. cit. n. 3. fin. Laym. c. 7. n. 5. Vivian. in c. 19. §. cit. pr. Gonzal. ibid. n. 1. Barbof. in c. 2. h. tit. in 6. n. 4. Zoef. n. 52. Pirhing n. 106. not. 7. Schambog. n. 75. Reiffenstuel n. 79. Ratio est, quia cum accusatio hoc casu sit licita ad resarciendum damnum, conf. etiam licita erunt media, quæ ad hunc finem tendunt.
- Si secundum contingat, & civiliter agat aliquis in causa personarum extranearum, altera distinctio est adhibenda, & videndum, an qui apud Judicem seculari pro persona extranea ita agit, vel delictum denuntiat, persequatur injuriam, & damnum huic jam illatum; an verò agat de injuria huic inferenda, vel de crimine in futurum pendente. Si prius, Irregularis efficitur, qui ita agit, vel denuntiat, pœnâ mortis vel mutilationis secuta, quamvis protestetur, se criminalem vindictam non intendere, ut cum communi notat Fein. in c. postulasti 21. h. tit. Navar. Man. c. 27. n. 213. Covar. §. 5. cit. n. 4. Suar. sect. 2. n. 17. Palao §. 2. n. 7. Pirh. n. 109. Schambog. n. 77. & colligitur per Argumentum a sensu contrario ex c. Prælati 2. h. tit. in 6. ubi favor vitandi Irregularitatem conceditur ijs duntaxat, qui de Laicis NB. suis malefactoribus querelam apud Judicem secularem deponentes, petunt emendam sibi fieri, igitur eo favore non gaudent, qui querelam deponunt pro alienis, & pro istorum satisfactione.
- Si posterius, & damnum imminens alia ratione impediri non potest, quam per denuntiationem, vel accusationem factam coram Judice, sine Irregularitatis metu etiam Clericus potest non tantum ad proprium, sed etiam ad alienum malum, sive damnum Reip. aut etiam privata personæ extraneæ imminens, cavendum, vel avertendum denuntiare, vel accusare, ut docet Covar. §. 5. cit. n. 4. not. 11. Molin. tr. 3. de Just. D. 8. n. 9. Suar. sect. 2. n. 11. Laym. c. 7. n. 6. pr. Palao §. 2. n. 8. Barbof. in c. 21. h. tit. n. 5. & in c. 2. cod. in 6. n. 4. Passerin. ibid. n. 8. Zoef. hic n. 55. Pirhing n. 109. Schambog. n. 78. Reiffenstuel n. 86. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 363. idque sumitur ex c. accusasti 8. ibi, *Nisi pro pace hoc feceris* &c. Ratio est, quia SS. Canones non imponunt Irregularitatis notam propter opus, ad quod aliquis ex lege naturali, vel præcepto Divino Charitatis, vel alterius Virtutis obligatur: cujusmodi opus Cha-

Charitatis est accusare, vel denunciare malefactorem, si ita necessarium sit ad defendendam Remp. vel alium innocentem, aut avertendum grave istorum damnum. Et hinc tali casu nec requiritur, ut precedat protestatio; quia hæc solum necessaria est, quando sine illa incurreretur Irregularitas, atqui nullo Jure statutum est, quod ad evitandam Irregularitatem hoc casu necessaria sit protestatio; nam opus hoc absolute, & secundum se ab Irregularitate exemptum est. ergo &c.

¹¹⁷ Dub. 11. qualis debeat fieri protestatio, ut agens civiliter ex delicto in causa propria, vel conjunctorum non incurrat Irregularitatem? ¹¹⁷ debet esse protestatio expressa; nec enim sufficit tacita, ut patet ex c. *Prelatis 2. b. tit. in 6. ibi, protestando expressè*, & notat Gloss. *ibid. V. eod. Diaz pract. crim. c. 102. n. 2. Barbof. in c. 2. cit. n. 7. Wagnereckin c. 21. not. 1. Pirhing n. 104. Schamb. n. 73. Magnif. P. Schmier de Poteft. Ordin. c. 6. n. 366.* Sufficit autem, si interponatur ante prolationem sententia. Pirhing l. cit. n. 2. Schambog. n. 73. Wiestner n. 19. Reiffenstuel n. 83. Ed usque si omitatur, accusator, etsi interius habeat voluntatem, ut non occidatur reus, erit Irregularis; quia Canones externam protestationem requirunt, & voluntas, mente retenta, nihil exterius operari potest; adeoque nec excusare ab Irregularitate actum externum directe contrarium interno: idque procedit etiam in foro conscientia. Pirhing n. 104. not. 3. *fin.*

¹¹⁸ Controversia moveri potest, an sufficiat protestatio ficta, sive expressa quidem verbis, sed cum interno desiderio supplicij sanguinis? Nègant sufficere Sylv. *V. Homicidium 2. q. 8. Navar. Man. c. 27. n. 226. Majol. l. 5. de Irregul. c. 48. §. 6. n. 4. Tolet. l. 1. Summ. c. 82. n. 5. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 10. Zoes. hic n. 49. ex ratione, quod talis protestatio mendax, nec ea sit, quam requirunt SS. Canones; conf. ad Irregularitatis evitacionem non possit sufficere.*

¹¹⁹ Sed dicendum, tali protestatione Irregularitatem excludi. Ita Covar. in *Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 2. v. sexto*, Henric. l. 14. c. 11. circa *fin.* Suar. *D. 47. de Censur. sect. 2. n. 3. Avil. p. 7. D. 5. sect. 2. dub. 9. concl. 3. Bonac. D. 7. q. 4. p. 2. n. 11. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. fin. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 2. n. 2. Barbof. in c. 2. b. tit. in 6. n. 9. Passerin. *ibid.* n. 18. Pirhing *hic* n. 104. not. 3. Wiestner n. 22. Reiffenst. n. 81. Magnif. P. Schmier c. 6. cit. n. 367. Ratio est, quia Ecclesia tantum secundum externam judicat; indeque apud Judicem, qui interna non potest perspicere, protestatio ficta eadem vi pollet, quæ protestatio vera, igitur sicut ista ab Irregularitate liberat, ita etiam illa.*

Conf. quia Irregularitas communiter, ¹²⁰ & extra calus Jure expressos non imponitur actui; sive intentioni merè internæ, atqui si in casu præsentis controversia incurreretur, intentionem merè internam plederet; nam actus externus, cum fictionem, ut dictum est, advertere Judex non possit, ipsum potius à poena sanguinis inferenda avertit, quàm allicit. *conf.* protestans ita non potest dici cooperari ad poenam sanguinis.

Dub. 12. utrum Irregularitatem incurrat Laicus aspirans ad Clericatum, & in foro Sæculari deponens contra reum? ¹²¹ distinguendo: nam si id faciat omnino voluntariè, pro Irregulari habendus est, non minus ac Clericus. Ita Clar. *§. fin. q. 24. n. 8. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 5. n. 5. fin. Navar. Man. c. 27. n. 212. Henric. l. 14. c. 12. n. 9. Molin. tr. 3. de T. I. D. 74. n. 10. Suar. D. 47. de Censur. sect. 3. fin. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 5. Palao tr. 29. D. 3. p. 14. §. 3. n. 2. Pirhing *hic* n. 111. Schambog. n. 79. Reiffenstuel n. 105. estque recepta DD. sententia. Ratio est, quia testis deponendo de crimine movet Judicem ad ferendam Sententiam mortis, adeoque est causa moraliter influens in Homicidium: imò nemo est, qui ita cooperetur in Judicio sanguinis, quàm testis, per quem elicitor veritas criminis, & super hujus aestatione firmatur Sententia Judicis. Neque ab Irregularitate excusatur ob factam protestationem; non enim idcirco desinit testimonio suo influere in sententiam mortis, quæ ex allegatis, & probatis per testes fertur. *Laym. Pal. Pirh. Schamb. l. cit.**

Si verò testis, Judicis præcepto ¹²² compulsus deponat, benignior, & verior est Sententia, ab eo Irregularitatem non incurri, etsi ejus depositione mortis, aut mutilationis promoveatur Sententia, ut dictum est *Libr. 2. Tit. 21. n. 20.* Et in hoc differt testis Laicus à Clerico; nam Clericus à nullo Judice cogi potest ad testificandum in causa sanguinis, cum cogi nequeat ad sibi illicitum, & graviter damnosum. Intellige, ut deponat contra reum; pro isto enim deponere Clericus, etiam non coactus, potest, nec propterea ullam poenam incurrit, cum hoc illi nullo sit Jure prohibitum. Pirhing n. 111. *fin.*

Quodsi civiliter agatur de crimine ¹²³ ab eo, qui sine Irregularitatis timore querelam movere potest, Irregularitatem non incurrit testis in ea causa deponens, etiam non coactus, licet per accidens sequatur condemnatio ad poenam mortis, vel mutilationis, ut alijs *citt.* notat Palao *§. 3. cit. n. 4.* & rationem dat, quia eo ipso, quod in eo casu concessum actori sit, ut possit querelam, protestatione facta, sine Irregularitatis metu proponere, censetur

ei etiam concessa potestas producendi testes, cum depositio istorum sit necessaria, ut in causa obtineat. atqui testes, si Irregularitatem debent timere, detinerentur à testificando; igitur conveniens erat, testes sic productos ab Irregularitate liberari.

124 Dub. 13. an Irregularitatem incurrant Spectatores suppliciorum? Affirmant DD. aliqui, saltem si Clerici sint: quod desumunt ex *c. sententiam 9. ne Cler. vel Monach.* quo textu sanguinis iudicio interesse prohibentur.

Sed communis Sententia DD. est, non incurrere, modò assistant sine ulla cooperatione, nec sua presentia auctoritatem præstant executioni supplicij. Ita nominatim tenent Gloss. *fin. in c. cit.* Abb. *ibid. n. 6.* Navar. *Man. c. 27. n. 214.* Suar. *D. 47. de Censur. sect. 4. n. 10.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7. n. 2.* Palao *tr. 29. D. 6. p. 14. §. 4. n. 2.* Gonzal. *in c. 11. b. tit. n. 10.* Zoesl. *hic n. 57. § 61.* Pirhing *n. 113.* Schambog. *n. 82.* Wiestner *n. 25.* Reiffenstuel *n. 112.* Magnif. P. Schmier *de Potest. Ordin. c. 6. n. 372.*

125 Idque verum est non tantum de Clericis, & Religiosis, qui reo, morte afficiendo, assistunt, modò caveant, ne aliquid faciant, vel loquantur, quo supplicium notabiliter accelerare, vel quovis modo juvare videantur: sed etiam de ijs, qui spectant ex curiositate. Ratio est, quia Irregularitas solum statuitur ijs, qui ad sententiam, vel hujus executionem concurrunt; non ita concurrunt ij, qui supplicij spectatores sunt.

126 Textum in contrarium allegatum Gonzal. *ibid. n. 1.* interpretatur de presentia auctoritativa, & eorum, qui executioni sententiæ aliquo modo cooperantur. Vel si contentas, eum loqui de qualicumque presentia, non abnuo, id Clericis esse prohibitum: transgressio tamen prohibitionis, secluso gravi scandalo, peccatum veniale non excedet, ut Suar. *sect. 4. fin.* Palao *n. 2. cit.* & alij *suprà* allegati docent: imò si Clericus supplicium spectet ex loco distante, aut è domo paulò remotiore, præsertim fenestris non apertis, & taliter, ut à populo notari nequeat, neque venialiter peccabit. Addit Palao *l. cit.* præceptum istud alicubi consuetudine abrogatum videri.

127 Quæritur 3. quodnam sit Bellum justum, seu licitum, & quotuplex illud sit? R. est, quod geritur propulsandorum hostium causâ *can. justum 1. caus. 23. q. 2.* Duplex illud est, Defensivum scilicet, & Offensivum. Defensivum est, quo vis, aut injuria vi repellitur; Offensivum, seu Aggressivum, quod publicâ Principis, vel alterius Supremi Magistratus auctoritate ad vindicandam illatam injuriam, rerum abla-

tarum recuperationem, aut damnorum compensationem, adeoque Reip. causâ suscipitur *can. noli 3. caus. cit. q. 1.* & dictum est *Libr. 1. Tit. 34. à n. 1.* ubi plura de Belli utriusque licentia, conditionibus, causis, item quamam in Bello justè suscepto liceant &c.

Dub. 1. an in Bello justo pugnantibus incurrant Irregularitatem? R. distinguendo inter Bellum defensivum, & Offensivum. Qui pugnant in Bello justo Defensivo, & necessario suscepto ad patriæ, vel Ecclesiæ defensionem, nullam incurrunt Irregularitatem, ut colligitur ex *c. pervenit 2. de Immunit. Eccles. &* notant Suar. *D. 47. de Censur. sect. 6. n. 1.* Molin. *tr. 2. de I. § 1. D. 110. concl. 2.* Conink *D. 18. dub. 10. n. 96.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 3. c. 9. n. 2. in coroll. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. n. 5.* Gonzal. *in c. 24. b. tit. n. 2.* Zoesl. *n. 62. hic.* Engl. *n. 59.* Pirhing *n. 115.* Schambog. *n. 85.* Wiestner *n. 43.* Reiffenst. *n. 113. § 114.* Magnif. P. Schmier *de Potest. Ordin. c. 6. num. 418.*

Ratio est, quia defensio Ecclesiæ, & patriæ non minus, imò magis favorabilis est, quàm defensio vitæ propriæ, aut alterius personæ privatæ *l. utilitas 3. C. de Primpil.* igitur si Irregularitati obnoxia non est defensio vitæ propriæ, aut aliorum, eidem etiam obnoxia non erit defensio Ecclesiæ, & patriæ.

Proceditque hoc etiam in Clericis, si ad hostem propulsandum non sufficiant Laici: secus, si isti sufficiant; tunc enim occidendo, vel mutilando contrahunt Irregularitatem, ut colligitur ex *c. petito 24. b. tit.* & notant Laym. *l. cit.* Barbof. *in c. cit. n. 2.* Gonzal. *ibid. n. 7.* Pirhing *hic n. 115. § 116.* Schambog. *n. 85.* Wiestner *n. 44.* Schmier *n. 423. § 414.* Imò Engl. *hic n. 58.* universaliter, & indistinctè de cunctis, etiam Laicis, docere videtur, quòd omnes, qui in aliquo bello, quocumque tandem modo justo, etiam ad defendendam Ecclesiam, vel patriam suscepto, non necessariò, nec coactè, sed liberè pugnant aliquem occidunt, vel mutilant, Irregulares evadant *arg. Clem. un. b. tit.* ubi illi duntaxat occidentes, vel mutilantes ab Irregularitate excusantur, qui mortem aliter evitare non valentes id faciunt; quod non verificatur in ijs, quòd alij milites sufficientes adsunt, ad Patriam, vel Ecclesiam defendendam, liberè, ac spontè, gratis, vel stipendio pugnant, aut nomen militiæ dant, sicque occidunt, vel mutilant. Idque confirmari potest à pari cum publicis Ministris Justitiæ, upote qui, licet pro bono patriæ publico conservando malefactores occidant, tamen irregulares sunt ex eo, quòd hujusmodi officium assumpserint liberè. P. Schmier *l. cit. n. 426.*

126 Plures tamen DD. cum P. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 9. n. 2. in Corollar. distinguunt inter Laicos, & Clericos: & illos quidem, etsi liberè pugnent in bello defensivo justo pro Ecclesia, aut Patria defensione, ab Irregularitate excusant: non item Clericos, & Religiosos; quia hos absque necessitate propria manu pugnare non convenit. Excipit Vincentius Petratom. 2. comment. fol. 171. n. 6. Equites Melitenfes, & alios hujusmodi Milites Ecclesiasticos; nam hi possunt in Bello Defensivo principaliter se exercere, præsertim pro defensione patriæ ditionis, ut gloriosè fuit pluries factum Melitæ: & ratio est, quia primariè sunt constituti ad militiam, & sic quoad ipsos non procedit ratio prohibitiva, quæ est in Clericis. Secus est in bello offensivo; nam si in hoc aliquem Infidelium necaverint, etiam ipsi Irregulares fiunt. Petra l. cit. n. 22. Matthæuce. Offic. Eccl. c. 35. n. 34.

131 Dub. 2. utrum Irregulares fiant, qui pugnant in bello justo offensivo? si proprijs manibus occidant, vel mutilant, Irregulares fiunt; secus, Irregularitatem nullam incurrunct *can. aliquantos 1. dist. 51. & c. petitio 24. h. tit. Abb. ibid. n. 1. Sylv. V. Homicidium 3. q. 6. Navar. Man. c. 27. n. 215. Suar. D. 47. de censur. sect. 6. n. 6. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 8. n. 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 5. n. 4. Barbof. in c. petitio cit. n. 2. Gonzal. ibid. n. 5. Zedl. hic n. 62. Engl. n. 58. Pirhing n. 117. Schambog. n. 86. Wiestner n. 45. Reiffenstuel n. 125. Etque teste Palao l. cit. omnium sententia. Oritur Irregularitas hæc ex defectu perfectæ lenitatis, à qua Justitia causæ non excusat, si cædes actu secuta sit. Et extenditur, etiamsi ita pugnant in Bello justo offensivo, ex post facto in periculo vitæ constituti, occiderint, vel mutilaverint; quia Clem. un. h. tit. tantum illos excipit, qui mortem evitare non valentes, occidunt. tales autem potuissent evitare non dando nomen militiæ: unde liberè censentur se periculo Homicidij exposuisse, atque ideo perfecta lenitate carere. Engl. n. 58. cit. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 416.*

132 Addidi, non fieri Irregulares, si proprijs manibus non occidant, aut mutilent. Et hoc verum est, quamvis alij occidant, aut mutilent. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 2. Molin. tr. 2. D. 110. concl. 2. Suar. sect. 6. n. 4. Laym. c. 8. n. 2. Palao §. 5. n. 2. Pirhing n. 117. Reiffenstuel n. 118. & constat ex c. præsentium 3. de Cleric. percuss. & c. petitio cit. ubi præcipitur solum, ut abstineat ab Altaris ministerio is, qui in publico conflictu aliquem occidit, vel de hoc conscientiam habet. Neque obstat, quòd in casu istius textus fuerit bellum defensivum; nam quamvis tale

fuerit initio, quia hostes infideles ceperunt invadere Castrum Christianorum, tamen postea transit in bellum offensivum ex parte Christianorum, quòd hi exeuntes è Castro hostes infideles aggressi, & persecuti sint.

Minus obstat, quòd quando plures simul concurrunt ad occidendum in bello injusto, ut *infra à n. 174.* dicetur, omnes fiant Irregulares; quia censentur omnes esse una causa moralis. Nam 1. ut aliqui respondent apud Avil. p. 7. D. 6. sect. 3. n. 2. Resp. ad 1. pugnant in bello justo ideo non fiunt Irregulares, qui licet sint una velut causa moralis, dant taamen operam rei licitæ, quod non est in ijs, qui pugnant in bello injusto. 2. Ita pugnant in bello justo non censentur, nisi remore, & per accidens cooperari ad cædes ab alijs factas, ideòque cum simul culpam nullam committant, id eis ad Irregularitatem non imputatur. 3. Specialis causa fuit, cur Jus Canonicum Irregulares pronuntiare noluerit pugnant in bello justo; quia alias nimis multi fierent inhabiles ad Ordines, & sic retraherent à bellis justis.

Dub. 3. quid dicendum de Clerico pugnante in bello justo offensivo? neque iste fit Irregularis, nisi propria manu occiderit, vel mutilaverit, ut ex communi docet Abb. in c. petitio 25. h. tit. & in c. fin. de Cleric. percuss. Innoc. ibid. pr. Palao p. 14. §. 5. n. 2. Pirh. hic n. 116. coroll. 2. Reiffenstuel ibid. n. 117. & clarè deducitur ex c. petitio cit. Proce- ditque hoc, etsi ejusmodi Clericus in tali bello aliquem vulneraverit, etiam cum sanguinis effusione, sed citra cædem, aut mutilationem hominis; quia Irregularitas non incurritur, nisi in casibus Jure expressis, at in Jure solum expressa est Irregularitas ob cædem, & mutilationem, non verò ob vulnerationem hominis. ergo &c.

Neque obstat, quòd pugna propria manu in bello offensivo interdicta sit Clericis *can. Clerici 5. caus. 23. q. 8. c. ex multa 9. de Voi. & c. multa 1. Ne Cleric. vel Monach.* quia ex hoc tantum sequitur, quòd ita pugnant Clerici peccent, nisi gravis necessitas ad id cogat, non verò, quòd Irregulares fiant. *Non obstat 2. textus c. quod in dubijs 5. de penis*, ubi de Sacerdotibus gubernantibus navim ad pugnam, seu exercentibus conflictum, vel alios ad pugnam excitantibus affirmatur, grave peccatum eos committere, & esse deponendos; quia prædictus textus, ut ait *ibidem* Glossa, loquitur solum de bello injusto, & ibi non Irregularitas, sed Suspendio, vel Deposito, non ipso Jure, sed post sententiam incurrenda fertur. *Non obstat denique 3. c. sicut 6. §. fin. h. tit.* nam etiam *hoc cap.* loquitur de bello inju-

Cc

sto,

sto, in quo Clerici Irregulares fiunt, etiam si solum consilium præstent, vel armati assistant, si exinde ab alijs plures, vel etiam unus tantum sint occisi, aut mutilati, ut colligitur per argumentum à sensu contrario *can. quantum 48. § segg. dist. 50. Innoc. in c. petitio 24. Abb. ibid. fin. Pirhing coroll. 2. fin.*

136 Excipitur à doctrina ista casus, quando Clericus militiæ nomen dedit, & armatus in bello servivit, stipendium accepit, & expeditionibus militaribus se associavit; talis enim indiget dispensatione ab Irregularitate incurta, licet moraliter certus sit, se neminem mutilasse, læsisse, aut occidisse, ut decrevit *S. Congr. Conc. in Iprensi 13. Jan. 1703.* & ipso Jure amittit Beneficium, etiam si sit Jurispatronatus, ex Decreto ejusdem *S. Congr. in Firman. 13. Jan. 1618.* Si accusetur, vel inquiratur in ipsum de Homicidio extra bellum justum commissio, & fuit absolutus, interest, an fuerit absolutus tantum, quia contra ipsum nihil probari potuit, an verò quia repertus est innocens. *Si primum*, & nihilominus de delicto fama remaneat, non debet promoveri; quia remanet infamia facti. *S. Congr. Concil. in Novariens. 1. Oct. 1661.* Si secundum, absolute non indiget, prout decrevit eadem *Congr. 8. Jul. 1684. Monacell. p. 2. tit. 13. form. 3. n. 37. Matthæucc. Offic. Eccl. c. 35. n. 37.*

137 Dub. 4. quinam in bello injusto incurant Irregularitatem? *q.* in hoc incurant Irregularitatem omnes, qui in eo militantibus cooperantur, vel quaecunque auxilium ferunt sive arma præbendo, sive ipsos adhortando ad pugnam, vel sarcinas militum custodiendo, vel alio quovis modo adjuvando, etiam si ipsi proprijs manibus neminem occidant, aut mutilent, secuta unius etiam ex hostibus, qui tali bello impugnantur, cæde, vel mutilatione. *Abb. in c. sicut 6. n. 10. Sylv. V. Homicidium 3. n. 8. q. 6. dist. 1. Navar. Man. c. 27. n. 218. & 224. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 2. fin. Suar. D. 47. de Censur. sect. 5. n. 1. Avil. p. 7. D. 6. sect. 3. dub. 2. concl. 1. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 8. n. 2. concl. 3. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 5. n. 1. fin. Barbof. in c. 24. b. tit. n. 36. Vinc. Petra tom. 2. fol. 172. n. 13. & 18. Matthæucc. Offic. Eccl. c. 35. n. 36. Zæf. bic n. 65. Engl. n. 57. Pirhing n. 116. coroll. 2. Schambog. n. 83. Wiestner n. 46. Reiffenstuel n. 115. Magnif. P. Schmier de potest. Ordin. c. 6. n. 411.*

138 Sumitur ex *can. si quis 4. dist. 51. c. sicut 6. §. fin. b. tit. & c. quod in dubijs 5. junct. Gloss. V. incitant. de Pæn.* Ratio est, quia quando plures communi consilio, aut auxilio concurrunt ad injustum Homicidium, vel aliud Delictum, cen-

sentur veluti una causa moralis: quæ tamen Irregularitas non ex defectu perfectæ lenitatis, sed ex Homicidio injusto contrahitur. Excipiuntur illi, qui in bello injusto assistunt solum ad pacem componendam, vel ad milites in spiritualibus adjuvandos. *Fagn. in c. petitio 24. b. tit. n. 13. Pirhing n. 116. cit. Schambog. n. 118. Reiffenstuel n. 116.*

Addi, secuta unius etiam ex hostibus cæde, vel mutilatione; nam si nulla in tali bello fiat occisio hominis, vel mutilatio, certum est, Laicos saltem non contrahere Irregularitatem; quia ad hanc intentionem occidendi, vel mutilandi, sine actu externo non sufficit, ut dictum est *n. 12. supra.*

Majus dubium est de Clericis propter duplicem textum. 1. *can. Clerici 5. caus. 23. q. 2.* ubi dicitur, Clerici, qui in quacunque seditione (aliàs factione) arma volentes sumpserint, reperti, amissio Ordinis sui gradu, in Monasterium penitentiae tradantur. 2. *can. sententiam 9. Ne cleric. vel Monach.* ubi prohibetur, ne Clericus sit Dux etiam in bello justo.

Sed dicendum, etiam Clericos, in bello injusto assistentes, Irregulares non esse, nisi saltem per alios Homicidium, vel mutilatio fiat. *Zæf. bic n. 66. Pirhing n. 114. §. de Clericis, Schambog. n. 84.* Sumitur ex *can. si quis cit.* ubi sermo est non solum de Clericis, sed de omnibus militantibus sive in bello justo, sive injusto, & statuitur illos Irregulares esse, si (ut *Loaysa* apud *Suar. D. 47. de Censur. sect. 5. n. 6. in fin. legit*) seva præcepta sint executi, adeoque si secutum sit Homicidium, vel mutilatio hominis.

Neque obstant textus in contrarium allegati. *Ad 1.* poena ibi imposita non est propriè dicta Irregularitas, sed suspensio, non ipso jure lata, sed à Judice imponenda, ut colligitur ex verbo *Tradantur*, qui per sententiam suspendere debet Clericum seditiosum ab executione Ordinis, ob grave scandalum datum, dum arma sumpserint in publica seditione, etsi nullum Homicidium sit secutum. *Ad 2.* inde non magis sequitur, Clericum militantem in bello irregularem esse, sive illud justum sit, sive injustum: imò ibi de Irregularitate ob transgressionem illius Legis nulla fit mentio, sed simplex ponitur prohibitio.

Dub. 5. an Irregularitatem contrahant, qui in bello justo offensivo ad fortiter pugnandum animant milites? *Asserunt nonnulli ob c. sicut 6. §. fin. b. tit.* ubi pro Irregulari habetur, qui consilio est cooperatus ad eadem.

Sed tenenda est sententia negativa, quam etiam defendunt *Abb. in c. fin. de Cler. percuss. n. 1. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 2. Suar. D. 47. de Censur. sect.*

§. 6. n. 8. Molin. tr. 2. de Just. D. 110. concl. 2. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 8. n. 2. concl. 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 14. §. 5. n. 2. Vivian. c. petitio 24. pr. Fagnan. ibid. n. 2. Barbof. n. 2. Gonzal. n. 4. Matthæucc. Offic. Eccl. c. 35. n. 35. Correa *ideâ* Consil. D. 8. n. 2334. Zœf. hic n. 63. Honor. n. 14. Engl. n. 69. Pirhing n. 118. coroll. 2. König n. 30. Schambog. n. 89. Wiestner n. 47. & communiter cæteri.

144. *Proceditque hoc non tantùm de Duce ita exhortante suos milites, sed etiam si Clericus istud faciat: nec refert, sive talis exhortatio fiat ante, vel in ipso actua-*

li conflictu, ut l. cit. cum alijs ex recepta sententia notat Suarez, modò non incitet ad hunc, vel illum in particulari occidendum. Ratio est, quia ita exhortans non provocat directè ad cædes, sed ad fortiter pugnandum, quod licitum, & justum est; adeoque non nisi remotè, & per accidens concurret ad Homicidium. Accedit, quia ex nullo Juris textu constat, Irregularitatem tali casu incurri.

Ad textum in contrarium allegatum patet, ibi sermonem duntaxat esse de bello injusto.

§. III.

De Homicidio Voluntario Injusto.

SUMMARIUM.

145. Multiplex Homicidij Voluntarij injusti species.
 146. Pœna illius Jure Civili est capitalis.
 147. Jure Canonico Excommunicatio in Laico, Depositio in Clerico.
 148. Inhabilitas ad Beneficia Ecclesiastica obtinenda.
 149. Et Irregularitas.
 150. &c. Quis Irregularitatem istam incurrat?
 154. Quando illam incurrat mandans Homicidium?
 155. Consulens?
 156. Consentiens?
 157. An illam incurrat ratum habens Homicidium nomine ipsius factum?
 158. &c. Vel illud non impediens?
 161. &c. Corollaria.
 164. &c. In quibus casibus ratione mandati mandans incurrat Irregularitatem?

170. &c. An Consulentem ab Irregularitate excuset, si revocavit consilium?
 174. &c. Quid de cooperantibus ad cædem injustam?
 181. &c. Quid Juris, quando dabitur, an vulnus lethale fuerit?
 185. &c. An Irregularis fiat, qui debilitat membrum, & reddit inutile?
 187. &c. Vel qui tale membrum abscindit?
 189. &c. Aut notabiliter alterum deformat vulnerando?
 191. &c. An Irregularitas mutilationis sit distincta ab Irregularitate Homicidij?
 193. &c. Quæ sit pœna Homicidij præmeditati?
 200. &c. Facti per insidias?
 202. &c. Proditorij?
 204. &c. Assassini?

145. Dicitur est *suprà* n. 6. Homicidium Voluntarium injustum aliud esse Simplex, aliud Deliberatum, seu Præmeditatum: quod ut n. seq. diversimode fieri potest, scilicet per insidias, proditorem, Assassinium &c. de horum pœnis hic agendum est.

146. Queritur 1. quæ sit pœna Homicidij voluntarij injusti simplicis? 2. Jure Divino pronuntiat in reos illius pœna mortis. Gen. 9. v. 6. Levit. 24. v. 17. Matth. 26. v. 52. Apoc. 13. v. 10. Quod Jus imitata Leges in Homicidas capitis pœnam sanxerunt, cum discrimine tamen; nam nobiliorum vitæ voluerunt parci, & eis loco pœnæ capitis decreverunt Deportationem in Insulam, prout constat ex l. ejusdem 3. §. Leges 5. ff. ad Leg. corn. de Sicar. Verùm hoc discrimen successu temporis sublatum, & Homicidæ indistinctè, & sine respectu personarum ultimo supplicio coerceri coeperunt §. item 5. Inst. de Publ. Judic. & l. quoniam 6. C. ad Leg. R. P. Schmalzgrueber L. F. T. I.

Jul. de vi publ. quas Constitutiones confirmavit Carolus V. Const. crim. art. 137. pr. ubi omnes Homicidæ pœnâ mortis indistinctè puniuntur. Porro pœna hæc mortis, si Homicidium factum in rixa sit, inferri passim gladio solet. Clar. V. Homicidium n. 18. Haun. tom. 6. tr. 2. n. 267. Vallenf. hic n. 8. Engl. n. 24. Pirhing n. 6. König n. 27. Schambog. n. 8. Wiestner n. 49. Reiffenstuel n. 17.

Jure Ecclesiastico 1. Homicida, si Laicus sit, excommunicatur per sententiam can. itaque 20. caus. 24. q. 3. si Clericus, ab Ordine, & Officio est deponendus can. Presbyter 12. dist. 81. Et c. cum non ab homine 10. de Judic. & juxta ean. si Episcopus 7. dist. 50. c. tua 6. de pœn. & c. sicut 6. §. fin. h. tit. in arctum Monasterium detrudendus: cujus tamen loco hodie successit condemnatio ad carceres, vel triremes. ut notat Farin. prax. crim. q. 119. n. 49. Vallenf. hic n. 8. Honor. n. 9. Engl. n. 33. Pirhing n. 7. König n. 29. Schambog. Cc 2

bog. n. 8. § seqq. Reiffenstuel n. 21. nisi crimen sit iteratum, & Homicida Clericus incorrigibilis; tunc enim degradatus, tradendus est Curiaæ Sæculari c. cum non ab homine cit.

248 2. Inhabilis fit ad Beneficia Ecclesiastica obtinenda. Trid. sess. 14. c. 7. de R. form. antè obtentis autem per sententiam eit privandus. Diaz pract. Can. c. 98. n. 2. § V. ipso Jure lit. A. Clar. S. Homicidium n. 21. Covar. Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 6. fin. Suar. D. 44. de censur. sect. 4. n. 33. Garc. p. 11. de Benef. c. 10. n. 39. Fatin. q. 119. cit. n. 64. Vallens. hic n. 8. Zoel. n. 91. Honor. n. 10. § 11. Pirhing n. 10. Engl n. 23. Wiestner n. 52. Reiffenstuel n. 23. § 24. Ratio est, quia nullum crimen infert privationem Beneficii ipso Jure, nisi id in Jure exprimitur. Imò nec collatio novi Beneficii, Homicidæ Clerico facta, est ipso Jure irrita, sed solum prohibita, ut patet ex Trid. l. cit. ibi, Nec illi aliqua Ecclesiastica Beneficia, etiamsi curam non habeant antmarum, conferri liceat. Suar. l. cit. n. 34.

249 3. Contrahit Irregularitatem, ut quantumvis Homicidium sit occultum, etiam post peractam poenitentiam Ordines suscipere, & in susceptis ministrare sine Dispensatione nequeat can. minor. 4. § seqq. dist. 50. c. inquisitionis 21. & ibi Gloss. V. si Homicidium de accusat. c. sicut 6. b. tit. & ibi Gloss. V. consilium b. tit. & aliis pluribus textibus, notantque Engl n. 23. Pirhing n. 10. fin. Schambog. n. 11. König n. 29. Wiestner n. 53. Reiffenstuel n. 20. § 22.

250 Dub. 1. quis Irregularitatem istam incurrat? 1. incurrit eam 1. qui per actum graviter peccaminosum occidit, etsi Homicidium nec præmeditatum, nec alio modo qualificatum sit; sufficit enim mortaliter peccasse occidendo. Neque refert, an qui occidit, editus jam in lucem sit, vel non; quia etiam, qui procurat abortum foetus animati, Irregularitatem incurrit c. si aliquis 5. & c. sicut 20. b. tit.

2. Qui dat causam propinquam efficacem mortis, licet ea post longum tempus sequatur, ut si quis præbeat venenum, quod post multos menses primum operatur, & interimit; quia qui causam damni dat, damnum dedisse videtur c. fin. de injur. & l. qui occidit 30. §. in hac 3. & ibi Gottofred. Lit. F. ff. ad Leg. Aquil. & nihil interest, occidat quis, an causam mortis præbeat, ut monet Ulpianus l. nihil 15. ff. ad Leg. corn. de sicar. Pirh. hic n. 12. Debet autem causa ista esse propinqua; nam qui causam dat solum remotam homicidio, non fit Irregularis. Zoel. hic n. 7.

252 3. Qui lethaliter alterum percussit, aut vulneravit, licet ab alijs fuerit omnino interemptus; quia jam sufficien-

tem mortis causam dedit. Zoel. hic n. 10. Pirhing n. 17. Schambog. n. 12. Reiffenstuel n. 50. Idemque est, si non constet, sed dubium sit, an ex ictu prius percussantis, an verò ex posteriore percussione mors sit secuta; quia tutius est abstinere ab Officio Sacerdotali, quam temere celebrare, Pirh. l. cit. Imò Irregularitas em non effugit etiam ille, qui percussit aliquem non lethaliter, si appareat, quòd ob percussione illam non potuerit fugere, ideoque postea occisus est ab alio; quia causam aliquam, vel saltem occasionem dedit homicidio postea secuto. Abb. in c. significasti 18. b. tit. n. 10. § 11. Pirhing n. 17. cit. not. 2. Quod etiam dicendum, etiamsi non constet, an vulnus lethale, vel non lethale fuerit, si illud infligens animum occidendi habuit, & vulneratus ex aliorum posteriore percussione exspiravit; nam tali casu Irregularis censetur etiam primus percussor, propter voluntatem occidendi, effectu reipsa secuto. Abb. in c. significasti cit. n. 1. § 6. Pirh. n. 17. cit. not. 1. Reiffenstuel n. 54. & colligitur ex c. cit. ibi, Et si percussor voluntatem non habeat occidendi, igitur à sensu contrario, si voluntatem occidendi habuit, qui percussit primò, etsi non lethaliter, quando percussus ex aliorum ictibus deinde mortuus est, Irregularis censetur. Porro intentio occidendi præsumitur ex qualitate armorum, quibus Homicidium fuit illatum, sicut etiam, an vulnus fuerit lethale, vel non. Clar. §. Homicidium n. 5. Pirhing n. 18.

4. Qui voluntariè mutilat, aut truncat membrum alienum; nam mutilatio in Jure æquiparatur homicidio, & in quibus casibus Irregularitas contrahitur ex Homicidio, iisdem ex mutilatione inducitur. Gloss. in Clem. si furiosus b. tit. V. mutilat. Covar. ibid. p. 3. pr. n. 8. Barbol. n. 27. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 1. n. 3. Pirhing hic n. 121. Wiestner n. 15. Reiffenstuel n. 56. & sumitur ex can. fin. dist. 55. c. clericis 5. ne cler. vel Monach. c. in Archiepiscopatu 4. de Raptor. c. fin. b. tit. in 6. & Clem. si furiosus cit. Dixi, qui mutilat, vel truncat membrum alienum; nam sola illa mutilatio, si fiat in alieno corpore, Irregularitatem inducit, quæ est truncatio membri, membro sumpto pro ea parte corporis, quæ actionem aliquam habet ab alia distinctam, ut notat Palao l. cit. n. 4. & explicatum est supra n. 17. Ratio est, quia dum membrum aliquod abscisum non est, corpus humanum non est mutilatum, aut truncum, & absolute, & simpliciter integrum, ac perfectum; aliàs cujuslibet partis corporis, quæ cum alio membro operatur, nec solum digiti, sed articuli etiam ejusdem abscissio Irregularitatem induceret, & truncum corpus humanum

manum dicendum esset: quod nemo admittit. Minus quid sufficit ad Irregularitatem ex mutilatione corporis proprii; nam contrahitur etiam abscissione partis membri, e.g. digiti, vel articuli ex digito. Engl. hic n. 53. Pirhing n. 124. Schambog. n. 97. Reiffenstuel n. 59. & dictum est Libr. 1. Tit. 20. n. 3.

154 Dub. 2. utrum ad hoc, ut quis Irregularitatem incurrat ratione Homicidij, vel mutilationis, requiratur, ut per seipsum occidat, mutilet, vel abortum procureret? *negativè*: sed sufficit, si etiam id fiat per alium. Et hinc 1. eam contrahit Mandans, si ex mandato intimato homicidium, abortus, aut mutilatio sit secuta *can. si quis viduam 8. dist. 50. c. fin. b. tit. in 6.* & notant Navar. *Man. c. 27. n. 233.* Gomez tom. 3. var. c. 3. n. 39. Suar. *D. 44. de Censur. sect. 3. n. 6.* Avil. *D. 6. sect. 2. dub. 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 2. n. 2.* Gonzal. *in c. 11. b. tit. n. 5.* & *in c. 17. eod. num. 2.* Zœf. *hic n. 11.* Pirhing n. 20. König n. 11. Schambog. n. 12. Wiestner n. 56. Reiffenst. n. 27. Magnif. P. Schmier *de Poesst. Ordin. c. 6. n. 376.* Ratio est, quia homicidium principaliter adscribitur mandanti, ut perinde, quod per alium facit, per seipsum censeatur fecisse, juxta *Reg. 72. in 6.* Neque excusatur, etsi ante eadem patratam mandatum revocârit, si revocatio mandatario non innotuit; adhuc enim iste nomine mandantis agit, & sic mandans manet causa principalis cædis. Innoc. *in c. ad audientiam 12. b. tit. Navar. c. 27. n. 233.* Suar. *sect. 3. cit. n. 7.* Palao *tr. 29. D. 6. p. 15. §. 2. n. 2.* Dian. *p. 2. tr. 2. Miscell. ref. 17.* Barbof. *in c. fin. cit. n. 9.* Gonzal. *in c. 11. b. tit. n. 5.* Wiestner *hic n. 57.* Reiffenstuel n. 28. Schmier n. 381.

155 2. Consulens, & persuadens homicidium, abortum, mutilationem si istud ex vi talis consilij reipsa sequatur *can. si quis viduam cit. ibi. præcepto, aut consilio, can. perniciosè 23. ibi, per quorum consilium, dist. 1. de Pœnit. c. sicut 6. §. qui verò, & §. fin. ibi, Qui consilium dederunt, & c. fin. de Cler. pugn.* Ratio est, quia etiam ipse est vera causa moralis Homicidij & c. *can. perniciosè, & c. fin. cit.* ubi dicuntur Homicidæ, & Homicidia fieri consilio. Dixi autem, si reipsa ex vi talis consilij sequatur Homicidium; nam si is, cui consilium datum est, sine illo delictum aliàs commississet, consulens Irregularitatem non incurrit. Covar. *in Clem. si furiosus p. 2. §. 2. n. 1.* Suar. *sect. 3. cit. n. 10.* Avil. *p. 7. D. 6. sect. 2. dub. 3. concl. 3. §. 4.* Bonacin. *D. 7. q. 4. p. 8. n. 19.* & seqq. Palao §. 2. cit. n. 3. Pirhing *hic n. 31.* Schmier n. 391. Correa *idèd Consil. D. 8. n. 2301.* & alii passim. Excipitur, nisi consulendo auxerit, vel exauerit voluntatem, & animum illius, ut tanto promptius, vel citius, aut etiam

crudelius aliquem occideret: tunc enim etiam consulens Irregularis fit; quia verè influit in homicidium confirmando, & augendo voluntatem occisoris, prout sumitur ex *c. sicut cit. §. quia verò,* & notant Barbof. *ibid. n. 33.* Zœf. *hic n. 17.* Pirhing n. 31. Schambog. n. 19. Correa n. 2302. qui tamen *n. seq.* addit, contrariam sententiam non carere probabilitate.

3. Consentiens in homicidium, abortum, mutilationem ab altero factam, Debet tamen hic consensus non esse qualiscunque, sed requiritur, ut efficaciter instuat v.g. occidenti cooperando, ei assistendo, robur, & animum addendo, ejus occidere volentis propositum approbando, vel ab eo occisum, aut mutilatum, ne se defendant, impediendo, ut colligitur ex *c. sicut cit. §. illi etiam, c. significasti 18. h. tit. ibi, Si - - ipsius studio, consilio, vel mandato processerint.* Suar. *sect. 3. cit. n. 21.* Farin. *prax. crim. q. 131. à n. 67.* Barbof. *in c. sicut §. illi cit. n. 11. §. 14.* Schambog. *hic num. 15.* König n. 11. Wiestner n. 60. Secus est, si purè, & sine ulla cooperatione consentiat in Homicidium, quod nullo modo fit nomine ipsius consentientis; nam talis non fit Irregularis, nec ullam poenam incurrit, etiamsi consensum verbis exprimat. Suar. n. 21. cit. Pirhing *hic n. 27.* Ratio est, quia talis consensus solum est mentale homicidium, & licèt verbis, vel a'io signo externo sit expressum, non tamen efficaciter influit in eadem alterius, ideòque propter illum poenæ Homicidij non incuruntur, nisi Lex specialiter, & expressè id declararet, quod hoc casu factum non est.

4. Ut volunt Sylv. *V. Homicidium, 57. 1. q. 7. n. 11.* Felin. *in c. sicut cit. n. 12.* Navar. *Man. c. 27. n. 233.* Molin. *tr. 3. de J. & J. D. 33. membr. 4. n. 3.* Honor. *hic n. 3.* & quidam alii, Ratum habens homicidium, suo nomine, sive in sui gratiam factum, ex ratione; quia ratihabitio retrahitur, & æquiparatur mandato *Reg. 10. in 6.* etiam in Delictis, ut patet in percussione Clerici, quam suo nomine factam ratam habens incurrit Excommunicationem Canonis *c. cum quis 23. de Sent. Excomm. in 6.* Sed melius negant Gloss. *in can. si quis viduam 8. V. aut consilio dist. 50.* Hoff. *Summ. n. 4. §. quid ergo h. tit.* Covar. *in Clem. si furiosus p. 2. §. 1. n. 4.* Henriq. *l. 14. c. 16. n. 2.* Suar. *D. 44. sect. 3. n. 24.* Avil. *p. 7. D. 6. sect. 2. dub. 6.* Conink *D. 18. dub. 8. fin.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. n. 6.* Palao *tr. 29. D. 6. p. 15. §. 2. n. 7.* Gonzal. *in c. 11. b. tit. n. 5.* & *in c. 17. n. 2.* Barbof. *in c. fin. eod. in 6. n. 10.* Passerin. *ibid. n. 8.* Zœf. *hic n. 22.* Pirhing n. 28. Schambog. n. 15. Wiestner n. 62. Reiffenstuel n. 48. Ratio est, quia Irregularitas non incurritur, nisi in casibus Jure expressis *c. is,*

qui 18. pr. de Sent. Excomm. in 6. atqui nullo Juris textu ratihabitioni cædis Irregularitas imposita legitur. ergo &c. *Conf.* quia Irregularitas ista non contrahitur, nisi per concursum ad cædem, vel mutilationem liberè factam. Atqui ratihabitione Homicidii hoc ipso, quia est cæde posterior, ad eam nequit concurrere. ergo &c. *Ad principium*, pro sententia contraria allatum, dico, ratihabitionem æquiparari mandato quoad culpam, non autem quoad pœnam Irregularitatis; quia hæc, ut dictum est, non incurritur, nisi in casibus Jure expressis. Ad id, quod additur de ratihabitione percussione Clerici, respondeo, Excommunicationem ad ratihabentem extendi ob clarum textum c. *cum quis cit.* nullus autem ejusmodi textus extat de ratihabente Homicidium &c. suo nomine factum, quod is Irregularitatem incurrat. ergo dicendum non incurtere, cum versetur in materia pœnali, & odiosa, in qua Argumentum à pari non valet.

558 5. *Non impediens* Homicidium &c. cum id absque gravi suo damno, & periculo posset, & ad hoc ex Justitia teneretur, ut sunt Magistratus, & eorum Officiales, ac Milites, Domini respectu servorum &c. nam hos Irregularitatem incurtere faciliè DD. omnes concedunt; quia moraliter occidere, & occidenti cooperari censentur, & propterea obligantur etiam ad restitutionem.

An verò etiam ille Irregularitatem incurrat, qui solum ex Charitate tenebatur impedire Homicidium &c. & omisit impedire, cum potuisset, dubium movere potest duplex textus, ubi generaliter videtur decerni, illum Irregularem esse, qui non impedit Homicidium, cum posset, & deberet. 1. c. *sicut 6. §. illi etiam b. tit.* ubi Homicidis accensetur etiam ille, qui hominem à morte non liberat, cum posset. 2. c. *quante 47. de Sent. Excomm.* ubi percussentium fautoribus arnumerantur etiam illi, qui Clerici percussorem, cum posset, non impediabant.

559 *Sed dicendum*, si ex Charitate solum quis impedire tenebatur, & non impedijt, eum pro Irregulari non habendum. Ita Sylv. V. *Homicidium 3. q. 5. Navar. Man. c. 27. n. 231. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 76. n. 8. & D. 33. membr. 5. Suar. D. 45. de Censur. sect. 4. n. 3. Filliucc. tr. 20. c. 4. n. 127. Bonac. de Irregul. D. 7. q. 4. p. 8. n. 37. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. n. 7. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 7. n. 1. Barbof. in c. 6. b. tit. n. 18. §. 19. Gonzal. in c. 3. eod. n. 7. Zœf. bic n. 23. Pirhing n. 42. §. 43. Schambog. n. 23. Wiest. n. 66. Reiffenstuel n. 42. §. seqq. Magnif. P. Schmier de potest. Ord. c. 6. n. 402. Ratio est, quia Irregularitatem ab hoc incurri, nullo Jure cautum est. Accedit, quia Homicidium*

est peccatum contra Justitiam; conf. qui istam non violat, nec occidere, nec ad occisionem moraliter cooperari censetur per can. *fin. caus. 23. q. 3. ibi, Qui tantum adfuerunt* (homicidio) *extra noxam sunt.*

Neque obstat, quod Gloss. *fin. ibid. 166* id exponat de illis, qui occiso subvenire non poterant; nam distinguendum est inter eos, qui extra noxam sunt apud DEUM, & qui extra noxam sunt apud Judicem humanum. Ut non impediens Homicidium sit extra noxam apud DEUM, necesse est, ut sine gravi suo damno, & periculo non potuerit subvenire: ut verò sit extra noxam apud Judicem humanum, & Irregularitatem non incurrat, sufficit, quod ex Justitia non fuerit obligatus Homicidium impedire. Suar. *sect. 4. cit. n. 6.* Quin etiam Jure Civili non impediens, cum posset, non tenetur de Homicidio, ut docet Bartol. in l. 1. §. *sed in eo n. 2. ff. de S. C. Silan.*

Ex quo inferunt nonnulli 1. Irregularitatem fieri eum, qui mandat alicui, ut alium non defendat à cæde, ad quod ipso mandatarius non obligatur ex Justitia; quia mandans injuriam facit occiso, & contra Justitiam peccat, ac positivè concurrat ad mortem illius, quamvis mandatarius tantum peccet contra Charitatem, & ideo Irregularis non fiat. *Contrarium* tamen probabilius tenent Avil. p. 7. D. 6. *sect. 2. dub. 7. §. ex dictis sequitur 1. Zœf. bic n. 24. Schamb. ibid. n. 26.* nempe, quod si quis, volenti ex Charitate alium defendere, persuaserit, ne defendat, & alter indefensus moriatur, non fiat Irregularis; quia talis consulens non peccat contra Justitiam, sed solum contra Charitatem: nisi tamen per vim, fraudem, aliâque injuriam retrahat alterum à defensione; tunc enim ageret contra Justitiam respectu occisi, & fiet Irregularis. *Ratio est*, quia licet volens defendere ad id teneatur solum ex Charitate, tamen proximus habet jus, ne defensio ista ab alio per injuriam impediatur, prout idem docetur de Eleemosyna.

Inferitur 2. Si Medicus ratione stipendij, quod accipit à Civitate, teneatur curare ægrotos, & aliquem culpabiliter omittat curare, quem potuisset, isque moriatur, ipsum fieri Irregularem: secus est, si nullum stipendium accipiat. Avil. l. cit. §. *sequitur 4.* Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 7. Pirh. *bic n. 44. Schamb. n. 27.*

Inferitur 3. Non fieri Irregularem, qui scit Homicidium occultè tractari, & non revelat, nisi ex Justitia teneatur revelare. Avil. §. *sequitur 2.* Pirhing l. cit. Schambog. n. 28.

Ad Argumenta n. 158. allata facilis est responsio. Ad 1. ibi termino est de non impediens non simpliciter, sed cum consilio, & auxilio homicidis præstito

eam. facientis 3. dist. 86. vel dici potest cum P. Pirhing n. 42. ibi Homicidium accipi latè, & prout Homicid dicitur omnis ille, qui contra Charitatem proximi non conservat vitam alterius. Ad 2. est casus specialis, in quo non impediens delinquentium fautoribus accensetur: ex quo tamen casu ad nostrum duci nequit Argumentum, cum versetur in materia poenali, in qua opus est adesse textum expressum.

164 Dub. 3. in quibus casibus ratione mandati mandans incurrat Irregularitatem? n. in omnibus illis casibus, in quibus mandatum est causa moralis cædis, vel mutilationis. Et hinc ratione mandati à se dati Irregularis fit.

1. qui mandavit tantum aliquem verberari, si mandatarius excedens fines mandati occidat, prout decernitur c. fin. b. tit. in 6 quia talis mandando in culpa fuit, & operam dedit rei illicitæ: ideoque ipsi omnia imputantur, quæ possunt sequi ex re illicita; quia cogitare potuit, ac debuit, ex tali verberatione sequi posse mortem, vel mutilationem. ubi autem culpa præcessit, regulariter quis tenetur de casu, si culpa sit ordinata ad casum. Gloss. in c. fin. cit. V. culpa, Ancharan. ibid. not. 2. Fagnan. in c. ad audientiam 12. eod. n. 27. Gonzal. in c. 11. n. 5. & in c. 17. n. 2. Vivian. in c. fin. cit. pr. Barbof. ibid. n. 1. Passerin. n. 5. Zœf. hic n. 11. Honor. n. 2. Pirhing. n. 21. Schambog. n. 12. Reiffenstuel n. 30. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 378. Procedit hoc, si verberatio sit illicita; nam si licita est, ut si Pater, Dominus, vel Magister mandat verberari filium, servum, aut discipulum, & mandatarius excedat fines mandati, & occidat, vel mutilet, mandans non fit irregularis; quia cum tunc cesset culpa, etiam poena cessat. Gloss. V. culpa cit. Anchar. ibid. not. 3. Franc. n. 4. Barbof. n. 4. Passerin. n. 2. Honor. n. 18. Pirhing. n. 21. ¶ procedit.

165 2. Mandans Irregularis efficitur, essi non dederit mandatum expressum, sed tacitum duntaxat, etiam præmissa protestatione de non occidendo, vel mutilando, ut si Pater, aut Dominus, injuriâ affectus à Titio, dicat filio, vel servo, Non occidas illum, non tamen redeas domum, donec aliquid novi audiam à te circa Titium. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. S. 1. n. 3. Avil. p. 7. D. 6. scilicet. 2. dub. 2. concl. 1. Gonzal. in c. 17. b. tit. n. 2. Barbof. in c. fin. eod. in 6. n. 5. Zœf. hic n. 18. Pirhing n. 22. Schambog. n. 12.

166 3. Irregularis fit mandans occidit alium, etiam tunc, si ipse mandatarius occidatur, vel mutiletur; quia licet præter intentionem ejus, & voluntatem directam accidat mors mandatarij, cogitare tamen poterat, ac debebat, illam accidere posse

c. fin. b. tit. in 6. Sylv. V. Homicidium 1. q. 7. dist. 7. Suar. D. 44 de Censur. sect. 3. n. 18. & 19. Avil. scilicet. 2. cit. dub. 5. concl. 4. Gonzal. in c. 11. n. 5. Barbof. in c. fin. cit. n. 6. Passerin. ibid. n. 3. Zœf. n. 14. Honor. n. 2. Pirhing. n. 22. ¶ extenditur 3. Schambog. n. 13. Reiffenstuel n. 29.

Excipitur 1. si homicidium non sit secutum; quia regulariter nulla Irregularitas, vel alia poena ordinaria incurritur propter homicidium, nisi illud fuerit perfectum, & consummatum, vel aliud sit Jure expressum. Avil. scilicet. 2. cit. dub. 3. pr. Barbof. in c. fin. cit. n. 7. Zœf. hic n. 11. Pirhing. n. 23. Reiffenstuel n. 31.

Excipitur 2. si mandatarius etiam sine mandato fuisset occisurus, nisi mandato suo mandans fuerit causa, ut mandatarius citius occideret; quia hoc casu mandans, licet habuerit voluntatem influendi in homicidium, vel occidendi, defecto tamen non influxit. Avil. dub. 3. cit. concl. 6. Barbof. l. cit. n. 8. Pirhing n. 23. limit. 2. Schambog. n. 14.

Excipitur 3. si mandans revocavit mandatum, five expressè, five tacitè, illum, quem mandavit occidere, in pristinam amicitiam restituendo, affinitatem cum illo contrahendo &c. modò revocatio hæc fuerit intimata mandatario, vel ad ejus notitiam aliunde pervenerit; quia si tunc occidat mandatarius, non occidit ut commotus voluntate mandantis, sed ex propria sua voluntate, & malicia, adeoque mandans non amplius est causa moralis talis homicidii, cum cesset ejus voluntas, & cons. etiam effectus illius. Navar. Min. c. 27. n. 237. Suar. D. 44. sect. 3. n. 7. Avil. scilicet. 2. dub. 4. concl. 1. & 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. S. 2. n. 2. Gonzal. in c. 17. b. tit. n. 2. Barbof. in c. fin. eod. in 6. n. 9. Passerin. ibid. n. 7. Pirhing n. 23. limit. 3. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 382.

Quodsi tamen constet mandanti, ipsum mandatarium, non obstante revocatione mandati, nihilominus ex pertinacia occisurum, tenetur non solum ex Charitate, sed etiam ex Justitia impedire effectum hujus mandati, quoad commodè potest; alioquin fieret Irregularis. Suar. n. 8. Zœf. n. 12. Pirhing l. cit. fin. Schambog. n. 14. Ratio est, quia dans tale mandatum hoc ipso injustitiam alteri fecit. Ergo ex Justitia tenetur impedire damna, quæ ex tali injuria sequi possent. Igitur si scit inde imminere aliter, periculum mortis, ex justitia tenetur id impedire, prout commodè poterit, v. g. admonendo alterum saltem in communi, quod vitæ ejus insidiæ parentur, vel aliquid simile, Suar. l. cit.

Dub. 4. an sicut mandantem revocatio mandati, ita & consulentem revocatio

catio consilii ab Irregularitatis incurfu liberet? ¹⁷⁴ Non liberare, etiamsi revocatio consilii ei, cui hoc datum est, intimata sit, sed adhuc Irregularem fieri consulentem, si mors fuerit secuta. Suar. D. 44. *sect. 3. n. 11.* Laym. l. 3. *tr. 3. p. 3. c. 4. n. 5. concl. 2.* Correa *Idea Consil. D. 8. n. 2310.* Zael *bic n. 19.* Pirhing *n. 32.* Schambog. *n. 20. § 21.* König *n. 11.* Wiestner *n. 32.* Magnif. P. Schmier *de Potest. Ordin. c. 6. n. 387. § 6.* Ratio est, quia etiam post retractatum consilium consulens est causa moralis cædis subsequens, si rationibus, à consulente suggestis, occisor ad cædem inferendam est motus. Hinc disparitas est inter consilium, & mandatum; nam is, cui datur consilium, agit postea sua voluntate, & nomine, quæ voluntas per consilium inducitur, & non sufficienter revocatur, retractato consilio; mandatarius autem agit tantum voluntate, & nomine mandantis; & ideo per solam revocationem sufficienter tollit suum influxum.

¹⁷¹ *Difficultas* est, an qui omni ex parte possibilem adhibuit diligentiam, ne ex consilio suo, quod retractavit, sequeretur Homicidium, excusetur ab Irregularitate? Negant aliqui ex ratione; quia consilium se habet, sicut venenum alicui propinans. Is autem, qui venenum propinavit, quamvis postea pœnitentiâ ductus, fecerit, quantum potuit ad impediendam mortem, si tamen mors ex veneno sequatur, Irregularis efficitur. Ergo etiam ille, qui consilium dedit, quantumvis omnem possibilem diligentiam adhibuerit, ne ex consilio sequatur mors.

¹⁷² Sed affirmativa sententia, teste Suar. *sect. 3. cit. n. 13.* communis, & magis consentanea rationi est. *Ratio est*, quia consilium non est causa merè naturalis, & physica necessitate influens in mortem, ut venenum, sed moralis duntaxat, quæ per rationem auferri, & per liberam voluntatem impediri potest. Ita autem ablata, & impedita creditur, quando consiliarius fecit, quod moraliter potuit, & debuit ad tollendam illam, & impediendum ejus effectum; nam hoc facto, effectus jam non amplius imputari consiliario potest.

¹⁷³ Ad Argumentum contrarium, paritas cum veneno tunc procederet, quando consiliarius retractavit consilium, & non potuit intimare ei, cui consilium dedit; nam iste, non obstante hac retractatione, & conatu, quo illam per litteras, vel nuntium intimare voluit, si tamen litteræ istæ, vel nuntius ad eum, cui consilium datum est, non pervenerunt, & hic consilio motus occidit, Irregularis est; quia causam mortis, quamvis voluerit removere, non tamen removit, quippe cum consilium hoc casu se habeat, acsi nullo modo revocatum fuisset.

Dub. 5. utrum Irregularitatem, & alias pœnas ordinarias Homicidii incurrant omnes, qui ad cædem alterius cooperantur? *Certum est 1.* si ex proposito ad occidendum aliquem concurrerint, omnes ordinariâ homicidii pœnâ puniri, licet unus duntaxat occiderit, ut rectè notant Gonzal. *in c. 18. b. tit. n. 4.* Stryck. *Us. Modern. pandect. tit. ad Leg. Corn. de Sicar. §. 7. Engl. bic n. 30.* König *n. 10.* Schambog. *n. 22.* Reiffentuel *n. 35.* Correa *Idea Consil. D. 9. n. 2435.* & decum est *Const. crim. Carol. V. art. 148.* unus enim alterum iussit, ut cædem perficeret, si ipse perficere non possit. Igitur, licet singuli pro causa physica haberi nequeant, tamen causa moralis existunt.

Certum similiter est 2. omnes, qui ita communi consilio concurrunt, fieri Irregulares *c. sicut 6. § fin. b. tit. c. quod in dubiis 5. de pœnis.* Etque perimæ, five directè cooperentur, v. g. percutiendo, & infligendo vulnus; five indirectè detinendo hominem, ne fugiat, vel comitando occisorem, ei que assistendo, suæque præsentia tuendo, etiamque animando &c. quia faveat occisori, sciens eum intendere mortem alterius, licet ipse homicidium directè non intendat. Covar. *in Clem. si furiosus p. 2. §. 2. n. 2. §. quatenus verò, Pirhing bic n. 33.*

Difficultas est, quando non ex condicto, seu in rixa, subito exorta inter plures, unus occisus est. Ubi satis convenit inter DD. casu, quo de vero occisore constat, vel ille investigari potest, hunc solum pœnâ Ordinariâ affici, reliquos verò pro diversitate circumstantiarum arbitrariè coercendos, nisi & ipsi vulnera lethalia occiso intulerint; tunc enim omnes pœna ordinaria manet. Quodsi verò de eo, qui vulnus lethale intulerit, planè non constat, neque per tormenta, aut alias probationes id detegi potest, tali casu propter incertitudinem nullus capite, sed omnes extraordinariâ pœnâ plectentur; quia omnes aliquo modo rei sunt vel propter auxilium præstitum, vel quòd mortem non impedierint. Clar. *§. Homicidium n. 38.* Covar. *§. 2. cit. n. 5.* Gonzal. *n. 4.* Stryck. *§. 7. prope fin. Engl. n. 30.* König *n. 10. fin.* Reiffentuel *n. 39.* & patet ex *Const. crim. art. 148. cit.* Idem dicendum, quando nemo per se vulnus lethale occiso intulit, sed vulneratus ex omnibus vulneribus conjunctum sumptis propter nimiam sanguinis effusionem mortuus est. Stryck. *l. cit.*

Quoad pœnam Irregularitatis DD. inter se dissident. Distinguunt nonnulli, & siquidem de auctore patratæ cædis non constet, fatentur, pro Irregularibus habendos omnes ex *can. fin. junct. Gloss. caus. 23. q. 8. & c. significasti 18. §. quod si b. tit.* quia tali casu pro homicidis habentur.

ventur omnes *l. item Mela 11. §. sed si plures 2. ff. ad Leg. aquil.* Si verò de occisore constet, putant istum solum pro Irregulari habendum, non verò ceteros, licet percusserint & ipsi, sed non lethaliter, quod colligunt ex *l. §. cit.* ubi iste solus pro homicida habetur, & *c. significasti cit.* ubi Presbyter ab Irregularitate immunis pronuntiat, si constet ab ipso inflictum vulnus non fuisse lethale.

178 Sed neutrum Argumentum sufficienter probat intentum. Non sumptum ex *l. §. cit.* nam dispar est ratio inter Jus Civile, & Canonicum. Illud punit Homicidium: & hinc cum istud ponatur tantum ab uno commissum, mirum non est, quòd unus tantum puniatur ut Homicida. Contrà Jus Canonicum Irregularitatis poenâ afficit non tantum homicidas, sed etiam ad homicidium cooperantes. Sed neque ductum ex *c. significasti*; quia Presbyter, de quo ibi sermo est, Parochianis maleficum occidentibus non est cooperatus, cum vulnus non lethale, & sine animo occidendi separatim inflixerit, & in eadem, postea à Parochianis paratam mortem non influxerit, quippe quam illi petierunt, Presbytero isto nec mandante, nec persuadente.

179 Hinc dicendum, tali casu pro Irregularibus habendos etiam ceteros. Ita veniunt docent Navar. *Man. c. 27. n. 124. y. decimo. Co. ar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 2. n. 4. cas. 4. Suar. D. 45. de Censur. sect. 3. n. 9. Avil. p. 7. D. 6. sect. 3. dub. 3. concl. 4. Conik D. 18. dub. 3. n. 70. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 6. n. 4. Barbos. in c. 18. b. tit. n. 9. Correa *Idea Consil. D. 9. n. 2436. Zoel. bic n. 26. Honor. n. 5. Pirhing n. 34. 40. §. 41. Schambog. n. 22. Wiestner n. 64.* & sumitur ex *can. fin. cit.* ubi à Canonica poena absolventur soli illi, qui occisum nec impugnabant, nec vulnerabant, nec consilio, nec auxilio cooperatores fuerunt. Atqui in casu dato omnes occisori favorem, & auxilium præstant, & sua aggressione occisum impediunt, ne se contra occisorem defendat, ac proinde cooperantur, ut facilius sequatur cædes, ergo &c.*

180 Aliud est, si constaret homicidium factum esse ab uno ex quatuor hominibus, qui erant in domo, ex quo projecto lapide præteriens occisus est, & igitur ore, à quo illorum projectus fuerit: tunc enim in foro externo nullus Irregularis censetur; quia nullus in particulari censetur deliquisse, nisi probetur, & melius est unum nocentem dimittere, quam tres innocentes condemnare: ideoque unusquisque relinquendus est conscientie suæ. *Suar. sect. 3. cit. n. 11. Avil. p. 7. de Censur. D. 6. sect. 3. dub. 3. concl. 3. Pirh. n. 41. extens. 3. fin. Schamb. n. 22.*

181 Dub. 6. quid Juris, si vulneratus per aliquod tempus vixerit, & ideo dubi-
R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

tetur, an vulnus inflictum fuerit lethale, an potius ex imperitiâ Medicorum, inordinatâ vitâ, vel alio morbo superveniente vulneratus decesserit? *¶. Judici hoc casu incumbere, ut maturè vel per se, vel per Delegatum adhibitis peritis Medicis, & Chirurgis, saltem duobus, si haberi possint, vulnus inspiciat, qui Medici, & Chirurgi (nisi si sub initium officii sui hoc fecerint) juramentum præstare debent, quòd opinionem suam edicere sincerè velint: ex quorum deinde Medicorum, & Chirurgorum depositione, consideratis aliis quoque circumstantiis Judex sententiam suam formabit.* *Const. crim. Carol. V. art. 149. Clar. §. Homicidium n. 43. Stryck Us. mod. pandect. tit. ad Leg. Corn. de scar. §. 2.*

Si vulnus ex assertione Medicorum, & Chirurgorum, vel aliunde constet lethale esse, vulnerans de occiso tenetur, poenisque ordinariis, nisi justam vulnerationis causam habuerit, subjicitur, non attentum, utrum vulneratus brevi, vel longo post vulnerationem intervallo mortuus sit, nec habitâ ratione mala curæ, aut regiminis vulnerati, aliarumque circumstantiarum *c. significasti 12. h. tit. Socin. vol. 2. conf. 178. Gaill. 2. obs. 111. n. 9. König bic. n. 17. Reiffentl. ibid. n. 50.*

Si liquidò constet, vulnus non fuisse lethale, & vulneratum non ex vulnerare, sed ex imperitiâ, aut incuria Medici, vel ex propria culpa, & negligentia, vel ex alio accidente extrinseco perisse vulnerans ab homicidio, ac poenis Homicidii absolvendus erit. *Socin. consil. 178. cit. col. 2. Zoel. bic n. 8. König n. 17. Reiffentuel n. 51.*

Idem dicendum, si consideratis omnibus, dubium sit, an vulnus lethale fuerit, vel non; quia ubi de vita hominis agitur, probationes dubiæ ad mortem inferendam non sufficiunt *l. fin. C. de Probat.* & melius est in dubio nocentem absolvere, quam innocentem condemnare *l. absentem 5. pr. ff. de pen.* *Gaill. l. cit. n. 11.* Utroque tamen casu condemnabitur vulnerans ad poenam extraordinariam, ut cum eodem *Gaill. l. cit.* notat *Stryck. l. cit. §. 6. Excipitur, nisi præsumptio in contrarium militet: talis foret, si vulneratus de malo processit in pejus, & intra breve tempus mortuus est; tunc enim præsumitur ex vulnere obiisse. Gaill. l. cit. Secus est, si mortuus sit ex intervallo.*

Quantum autem intervallum hoc esse debeat, *DD. dissident.* *Clar. §. Homicidium n. 44. Carpzov. p. 1. q. 26. per totam. Engl. bic n. 31. König n. 17. fin. ibid.* putat sufficere, si vulneratus ambulavit per triduum, vel decumbens in lecto superstes fuit per dies 40. quam opinionem teste *König l. cit.* sequitur communis usus.

Quoad Irregularitatem interest, an mors secuta sit occasione vulneris, an ve-

ro à causa prorsus extrinseca. Si occasione vulneris secuta mors est, quamvis non immediatè ex vulnere, ut quia febris, aut inflammatio supervenit, quam imperiti Medici curare non potuerunt, vulnerans erit Irregularis; danti enim operam rei illicita imputantur, quæ sequuntur *c. de catero 11. & c. seq. h. tit.* Si verò mors contigerit à causa prorsus extrinseca, si vultus fuit levissimum, & nullo modo periculosum, Medicus verò, vel ipse æger novum medicamentum adhibuit, his, & similibus casibus vulnerans nullam incurret Irregularitatem *c. ad audientiam 12. h. tit. fin. Engl. hic n. 54.*

85 Dub. 7. an qui membrum debilitat, i. e. lædendo, vel vulnerando aridum, & inutile reddit ad operandum, citra mutilationem tamen, & abscissionem, Irregularis efficiatur? *Re. negativè*; quia aliud est propriè loquendo mutilare, vel detruncare, sive abscindere membrum, aliud debilitare, sive aridum, & inutile reddere ad operandum, ita tamen, ut vivum maneat, nec abscindatur. Cùm ergo SS. Canonès Irregularitatis poenam solum imponant homicidio, & mutilationi, sub ijs non comprehenditur sola debilitatio, neque ad istam poena hæc debet extendi, cùm regulare principium sit, Irregularitatem non incurri, nisi in casibus Jure expressis: quod confirmatur ex *can. sicut 27. caus. 1. q. 1. ubi dicitur, quod verum sit membrum, quamvis sine sanguine, & inefficax, & mortuum sit, scilicet quoad operationem. Navar. Man. c. 27. n. 206. §. 219. Suar. D. 47. s. 2. n. 5. §. 11. Conink D. 18. dub. 8. concl. 2. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 1. n. 5. Passerin. in c. fin. in 6. n. 3. Correa Ideæ Consil. D. 8. n. 2295. Zæf. hic n. 83. Honor. n. 58. Engl. n. 51. Pirhing n. 122. König n. 35. fin. Schambog. n. 93. Reiffen tuel n. 98. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 476.*

86 *Neque obstat*, quod paria sint non esse, & inutile esse: nam paria sunt quoad operationem; quia quod inutile est, perinde non operatur, ac si non esset; non autem quoad effectum Irregularitatis; quia non est Jure expressum, quod propterea hæc incurrat. Accedit, quia membrum aridum valet saltem ad decorem, sive non deformat, etsi operari non possit, sicut tamen deformat membrum omnino abscissum. *Navar. n. 206. Suar. n. 5. Correa n. 2296. Pirhing n. 122. Schambog. n. 94. cum aliis.* Ex quo insertur, quod Judex, qui torquendo reum debilitat, & inutile reddit membrum, non fiat Irregularis *Pirhing n. 122. fin. Schambog. n. 94.*

87 Dub. 8. an qui abscindit membrum aridum, & inutile, seu impeditum ad officium suum exercendum, fiat Irregularis? *Re. distinguendo*: Velenim est omnino mor-

tuum, nec anima rationali amplius informatum, vel adhuc eâ est informatum.

Si primum, ille, qui detruat tale membrum, non est Irregularis; quia est quasi non membrum: is tamen, qui tale membrum ita debilitavit, Irregularis efficitur; quia substantialiter mutat corpus humanum, cùm tale membrum non amplius sit membrum: & in hoc sensu verum est, quod paria sint non esse, & inutile esse. *Zæf. n. 82. Pirhing n. 122. Schambog. n. 95. Correa n. 2297.*

Si secundum, sit Irregularis; quia re vera mutat corpus humanum abscindendo vivum ejus membrum, & partem organicam principalem. *Neque refert*, quod sit membrum inutile ad exercitium sui muneris; quia hoc est per accidens, & eo non obitante, talis abscissio est gravis deformatio, quæ sufficit, supposita alicujus membri, seu partis principalis truncatione. *Navar. c. 27. n. 219. Suar. D. 44. s. 2. n. 11. Zæf. Pirhing, Schambog. l. cit.*

Dub. 9. an Irregularis fiat, qui aliter quem notabiliter deformat, v. g. faciem vulnerando, & relicta deformi cicatrice, ita, ut ad Ordines promoveri non possit? *Re. si talis deformatio facta sit citra mutilationem, ita deformans Irregularis non efficitur.* *Suar. s. 2. cit. n. 12. Pirhing l. cit. Schambog. n. 96.* Ratio est, quia præter homicidium, & mutilationem nulla alia Irregularitas, quæ ex læsione, seu vulneratione corporis incurrat, est Jure expressa. *Neque refert*, quod sic deformatus Irregularis fiat; nam non semper, qui alterum Irregularem facit, ideo etiam ipse Irregularis fit, sed eo solum casu, quando id Jure expressum est, ut si aliquem deformat per eadem, vel mutilationem, *Suar. Pirhing, Schambog. l. cit.*

Ex quo sequitur, fieri posse, ut quis interdum faciat alterum Irregularem v. g. percutiendo, aut vulnerando, licet ipse non fiat Irregularis; quia potest alterum inhabilem reddere ad Altaris ministerium sine mutilatione; & vice versa contingere potest, ut Irregularis fiat mutilans, non verò mutilatus, ut si quis per injuriam, & invitus ab alio fuit castratus. Et hinc duplex distinguenda est mutilatio, una activa, altera passiva: ratione mutilationis activæ Irregularitatem incurrit illam inferens, si truncaverit, vel absciderit membrum, ut dictum est n. 153. ratione passivæ, qui eam passiva est, Irregularis tunc solum redditur, quando per eam factus est inhabilis ad congruum exercitium Ordinis, præsertim verò ad celebrationem Missæ, juxta dicta *Libr. 1. Tit. 20. n. 2. §. seqq.*

Dub. 10. an Irregularitas mutilationis sit distincta ab Irregularitate Homicidii? *Re. affirmative*; quamvis enim conjungan-

propter similitudinem culpæ, revera tamen distinguuntur, sicut perfectum, & imperfectum. Suar. *D. 44. sect. 2. n. 3.* Plurimum autem refert, has Irregularitates æquiparari quidem, sed tamen distingui; ex hoc enim, quod æquiparentur inter se invicem, sequitur, quod quidquid in Jure statutum est de Irregularitate mutilationis, si rigorem contineat, extendi debeat ad Homicidium, non propter argumentum à simili, vel à minori ad majus, quocunque modo, sed propter Argumentum à parte ad totum; quia in homicidio mutilatio continetur formaliter, vel eminenter, tanquam pars in toto. Suar. *l. cit. n. 4.* Pirhing *n. 121. b. tit.*

152 **Contra** quia distinctæ Irregularitates sunt, sequitur, non omnia, quæ in Jure statuta sunt circa Irregularitatem Homicidii voluntarii, etiam extendi ad mutilationem voluntariam. Exemplum est; nam dispensatio in Irregularitate ex Homicidio voluntario est reservata Summo Pontifici, ut notavit *S. Congr. Concil. ad sess. 24. Trid. c. 6. de reform.* apud Suar. *n. 4. cit.* quæ tamen reservatio non debet extendi ad dispensationem Irregularitatis ex Mutilatione voluntaria occulta, eum ex vi memorati Decreti Trid. & ut *infra n. 256.* dicitur, concedatur Episcopo. Similiter ex eadem ratione, & quia minorem culpam committit, qui mutilat, quam qui occidit, si quæ disposita sunt de mutilatione, favorem contineant, non debent extendi de mutilatione ad Homicidium; quia si poena minuatur in delicto minore, non sequitur illam etiam dminui in majori, vel totali. Pirhing *l. cit.*

195 **Quæritur 2.** quæ sit poena Homicidii præmeditati? **1.** hujus, sicut atrocius crimen, ita gravior etiam poena est, quam Homicidii simplicis, seu illius, quod in rixa tantum, aut impetu passionis commissum est. In foro Sæculari hujus reo, si mas sit, rotæ poena, si femina, culeus dictari solet, vel etiam, quando istud delicti qualitas petit, ante executionem delinquens forcipibus candentibus prehenditur, prout habet *Const. crim. Carol. V. art. 137.* & notat Stryck. *Us. mod. Pandect. tit. ad Leg. Corn. de Sicar. §. 1.*

194 In foro Ecclesiastico præter alias poenas inducit Irregularitatem, quæ difficultatis relaxationis est. An verò reus Homicidii præmeditati etiam privetur Asyllo, seu Immunitate locali Ecclesiastica, ancipitis quæstionis apud DD. est. Et quidem de Jure Civili certum est, istum Immunitate hac non gaudere, prout patet ex *Novell. 17. c. 7. pr. ubi Templorum navicula non nocentibus, sed lesis à Lege data asseritur.* Sed quia resolutio propositæ dubitationis non ex Legum institutis, sed SS. Canonum Regulis petenda est *arg. can. R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.*

certum est *3. dist. 10. can. bene T. can. duo sunt 10. Sc. dist. 96. c. Ecclesia 10. de Const.* & fatentur Orthodoxi DD. omnes, hinc dubii istius difficultas in eo consistit, an hujusmodi Homicidii præmeditati Rei ab Asyllo Ecclesiastico excludantur etiam de Jure Canonico.

Affirmant Clar. *S. fin. q. 30. n. 12. 195* Decian. *tr. crim. l. 6. c. 28. n. 15.* Fachin. *l. 9. contr. c. 93. v. ego existimo;* Molin. *tr. 3. de J. & J. D. 23. n. 3.* ducti textu *c. si quis 1. b. tit.* ubi præceptum Legis veteris, datum *Exod. 21. v. 14.* per Christi mortem extinctum, Gregorius IX. illud in Decretales transferendo, resuscitavit, & constituit, ut *Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab Altari evellatur, ut moriatur;* quæ verba aliqui interpretantur ita, ut particula *Et* habeat sensum Disjunctivum, & textus ab Asyllo excludat quemcunque Homicidam, qui occiderit vel *per industriam*, conf. Homicidii præmeditati reus est, vel *per insidias*, i. e. proditorie, accipiendo Homicidium proditorium saltem in sensu largo.

Negativa Sententia se fundat in *Ju. 196* re Canonum Gregorio IX. antiquiorum, quibus cujuscunque cædis patrata reo, si ad Ecclesiam, vel Monasterium se recipiat, Asylum datur, modò non sit Latro publicus, aut voluntaria hominis interfecione, vel mutilatione Ecclesiam, aut Coenaculum contaminarit *c. inter alia 6. & c. fin. de Immunit.* quibus casibus recentiori Jure à Gregorio XIV. *Const. cum aliis edita 9. Cal. Jan. 1591.* additum est Homicidium Proditorium, assassinium, & crimen læsæ Majestatis in personam Principis; conf. cæteri omnes juxta hanc sententiam Asyllo gaudent.

Ad *c. si quis* in contrarium allegatum *197* respondent hujus Sententiæ negativæ Patroni, mentem Pontificis admodum incertam esse, neque constare, quâ intentione eum textum Decretalibus inseruerit. Nam **1.** Interpretes Gregorio coævi, aut proximi considerantes, quod mortis naturalis poena per Canones non infligatur, intelligi volunt textum illum non de morte naturali, sed spiritali peccati, vel Civili per privationem Beneficii, si delinquens Clericus, aut Excommunicationem, si Laicus sit. **2.** alii, cum *Innocentio*, & *Antonio de Butrio* concedunt quidem eo textu decerni privationem Asyllo, sed tantum in Latrones, qui viatores occidunt in Stratis publicis, ut hoc modo evitetur correctio Jurium, per quæ cæteris Homicidis præstatur defensio. **3.** alii cum *Archidiacon. in c. si quis cit. v. & si forte*, *Host. pr. ibid. Ancharan. n. 2. Felin. pr. Joan. Andr. n. 2. Fagn. n. 4. Farin. l. 1. conf. 76. n. 18. Vincent. de Franch. decis. 713. Sperell. decis. 23. n. 12.* volunt

volunt eo textu excludi solum Homicidam verè, ac propriè proditorium.

198 Ex his interpretationibus plerique tertiam approbant; nam 1. eidem consentit *Glossa interlinearis*, quæ maximæ autoritatis est, & verba *per insidias* declarans ait, sicut legitur de *Joab*, occidente *Abner* & *Amasam*, Amicitia specie deceptos. 2. textus Hebræus, in quo legitur, *si quis proximum suum occiderit in astutia*. 3. versio Græca 70. Interpr. quæ legit, *Si aliquis aggressus fuerit proximum, ut occidat in dolo*. 4. versio Vatabli, quæ habet, *Si aliquis volens, & calidè*, in quibus omnibus simulatio amicitia, vel dissimulatio inimicitia intervenire innuitur. Verùm hæc Controversia modò finita est per Constitutionem novissimam Sanctissimi D. N. Benedicti XIII. in Libro 3. tit. 49. à me relatam, per quam modò Homicidium præmeditatum, etiam non Proditorium ab Asylo excluditur.

199 Porro quale Homicidium censerit debeat *Præmeditatum*, sumitur ex deliberatione, & proposito occidendi, ex intervallo necem præcedente, ut dictum est n. 6. An verò hujusmodi animus, & propositum ex intervallo ita necem præcesserit, *Mench*, de *arbitr. cas. 361. n. 1.* & alij passim decernendum relinquunt arbitrio Judicis, qui id conjiciet ex facti qualitate, & circumstantiis alijs, prout sunt. 1. si nulla ira, vel rixa, nec justus aliquis animi dolor, & similis passio alia præcesserit. 2. si homicida fuit inimicus capitalis occisi. 3. si occidit ex insidijs, proditoriè, sive sub specie amicitia. 4. si post necis inferendæ jaclationem, vel comminationem. 5. si prævio tractatu, vel consultatione de ea inferenda. 6. si congregavit socios, arma, & alia ad aggressionem necessaria comparavit. 7. si præter morem armis se accinxit, cædisve locum frequentavit. 8. si ad fugam, tutumque receptum omnia præparavit &c.

200 Dub. 1. quid dicendum de Homicidio perpetrato ex Insidijs? 3. istud Deliberato Homicidio superaddit qualitatem dolosæ machinationis in necem hominis; ex insidijs enim occidere ille dicitur, qui Latronis more secus viam, vel in alio loco absconditus, inimicum prætereuntem expectat, & nihil tale metuentem improvise adoritur, strictoque ferro, vel sclopo exploso interficit: quo modo Clodium in Milonis necem, machinatum ostendere conatus est Cicero *Orat. pro Milone*.

201 Est Homicidium hoc gravius longè delictum, quàm si aperta vi sit illatum: & hinc graviori vindicta coerceri semper consuevit, usque adeò, ut alicubi conatus quoque, si ad actum proximum processisset, capite puniretur; alibi per loco-

rum Statuta penâ Sicariorum ordinariè is, qui ex hujusmodi insidijs infligit vulnus lethale, puniri solet, etsi postea vulneratus præter spem ex eodem convaluerit. Ant. Matth. in l. 48. ff. tit. de Sicar. n. 4. Wlstenner hic n. 99. Jure Canonico circa privationem Asyli hæctenus fuit Controversia inter DD. Aliqui ex his volebant per insidias occidentem privari Asylo Ecclesiastico; communior negabat, quia putabat, ad effectum Privationis Asyli non sufficere, quòd Homicidium patratum sit quomodocumque per insidias, sed insuper requiri, ut accesserit species amicitia cum occiso. Nunc post Const. novissimam cit. tenenda est prima Sententia.

Dub. 2. quid Jure Canonico sit statutum de Homicidio proditorio? 3. In hoc quoad privationem Asyli plerique hæctenus volebant distingui debere, utrum Homicidium sit proditorium in sensu largo, & improprio, in quo sensu proditoriè occidisse dicitur etiam ille, qui clandestina circumventionem, vel occulta machinatione quacunquè insidiatur vitæ proximi, etiam inimici, eumque nihil mali prævidentem, adeoque ad sui defensionem hic, & nunc impotentem aggreditur, & necat: an verò in sensu stricto, & proprio, in quo sensu proditoriè occidisse ille duntaxat dicitur, qui non præcisè, per insidias, & dolum, sed sub specie amicitia, incautum, nihilque tale præcaventem occidit, ut olim Joab occidit Abner Principem militiae Israël, exhibendo ipsi officiosum amplexum, & Amasam Principem exercitus Juda cum excolulando.

In primo sensu Homicidium proditorium communior hæctenus sententia voluit non excludere Asylo Ecclesiastico; quia ab Homicidio per insidias, quod putabant Asylo gaudere, non distinguitur; excludi verò acceptum in sensu altero, & posteriore, de quo vide Tit. 49. cit. n. 224. & seqq. &c. ubi integrum DD. Catalogum, sententiam hanc defendentium posui, & confirmavi assertionem autoritate Clementis VIII. qui ad casum Panormitanum, cum quatuor illorum, qui Nobilem quandam suum inimicum per insidias ex fenestris tormenti bellici brevioris ictu occiderant, & ad Ecclesiam confugerant, peteretur extraditio, Brevis Apostolico die 6. Febr. 1597. desuper edito disertè declaravit, omnes istos Ecclesiastica Immunitate gaudere, & frui debere, licet duos illorum ex rationabilibus causis, animum suum moventibus, voluerit Curia Sæculari tradi. Nunc dicendum, etiam in priori sensu acceptum Homicidium Proditorium excludere ab Asylo, non quia Proditorium, sed quia præmeditatum est, quod Constitutio novissima cit. Asyli Jure privavit.

Dub. 3. quæ sit pena *Affassinii*? 3. Jure Civili, & Ordinatione criminali Ca-

roli V. in Affassinos nulla poena specialis constituta extat, ex usu tamen Tribunalium hujus criminis Rei non simplici mortis poena afficiuntur. Nam 1. alicubi aligari cauda equi rapiuntur ad locum supplicii, & praevia ustulatione plectuntur capite. 2. alibi subjiciuntur rotæ, vel hinc in altum erectæ imponuntur, vel implectuntur punitorum membra. 3. in quibusdam locis laqueo præfocantur, & cadavera eorum in frustra dissecantur. 4. in nonnullis quoad punishmentem æquiparantur Latronibus publicis, quod istorum instar ad hominis interemptionem lucri cupiditate sint inducti. Placha l. 1. de Delict. c. 19. n. 5. Clar. §. Affassinium n. 3. Carpzov. præf. crim. q. 18. à n. 13. § 37. Wiestner hic n. 154.

105 Jure Ecclesiastico in Affassinos diversa sunt latae poenæ. Et 1. Excommunicatio probabilis latae Sententiæ, non tamen reservata. Joan. Andr. in c. 1. h. tit. in 6. n. 5. Farin. præf. crim. q. 123. n. 11. Vivian. in c. cit. pr. Barbof. ibid. n. 1. Passerin. n. 2. § 8. Honor. hic n. 21. Pirhing n. 24. & n. 26. not. 7. Wiestner n. 151. 2. Depositio à Dignitate, honore, ordine, officio, & Beneficio, quæ etiam ipsa ipso facto incurritur, non tamen ante Sententiam Declaratoriam. Clar. §. fin. q. 36. n. 30. § 31. Covar. l. 2. var. c. 20. n. 10. §. sexto. Farin. l. cit. n. 13. § 17. Barbof. l. cit. Passerin. l. cit. § n. 9. Reiffenstuel n. 62. hic cum reliquis supra. 3. Infamia, quæ declarationem criminis Affassinii sequitur, Barbof. l. cit. n. 13. Pignatell. tom. 9. c. 21. §. 43. n. 4. Wiestner n. 151. 4. Irregularitas; nam hæc in omnes eos est constituta, qui Homicidii, vel mutilationis iniusta rei sunt, juxta dicta n. 149. §. seqq. 5. Privatio Immunitatis Ecclesiasticæ localis, seu Asyli, juxta dicta Libr. 3. Tit. 49. n. 186. § 241. cum seqq. 6. Amisso privilegii Clericalis: quæ tamen ut incutatur, opus est, ut præcesserit actualis, & realis degradatio, per quam Affassinij reus tradatur Curie Seculari, Pirhing

n. 26. cit. not. 4. 7. Diffidatio perpetua à toto Populo Christiano, ita, ut saltem post sententiam declaratoriam criminis Affassinii, instar ejus, qui perduellionis reus est, à quolibet privato impune offendi, & occidi valeant, eorumque bona à confanguineis proximioribus, aut fisco occupari, Sylv. V. Affassinus n. 3. Farin. l. cit. n. 8. § duob. seqq. Barbof. n. 1. Passerin. n. 11. Honor. n. 21. Pirhing n. 24. Wiestner n. 151. Reiffenstuel n. 62.

Porro circa crimen hoc Affassinij, & 206 poenas illi statutas tria ista notari debent. 1. ad probationem istius criminis sufficiunt argumenta probabilia, ut constat ex c. pro humani 1. h. tit. in 6. fin. & quidem non tantum ad poenam extraordinariam, sed etiam ad ordinariam, & capitalem imponendam. Farin. q. 123. cit. n. 46. Barbof. in c. pro humani cit. n. 20. Passerin. ibid. n. 12. Pirhing n. 26. not. 6. 2. Poenæ ejusdem, saltem quæ de Jure Canonico statutæ sunt, locum habent, etiamsi mors, sive cædes non sit secuta; quia tale mandatum quo præsertim infidelis ad occidendum Christianum pecuniâ conducitur, atrocissimum reputatur, & cedit in infamiam nominis Christiani. Barbof. n. 8. Passerin. n. 5. Pirhing n. 25. not. 3. 3. eadem poenæ Canonice porriguntur in c. cit. etiam ad eos, qui Affassinum, sive eum, quem ad necem Christiano inferendam pretio conductum sciunt, receptaverint, vel defenderint, vel occultaverint, & ea receptatione, defensione, occultatione verè causa fuerint necis per illum illatæ. Farin. à n. 29. Barbof. Passerin. l. cit. Pignatell. n. 16. Pirhing n. 25. not. 3. Wiestner n. 153. Neque refert, an constitutus ad occidendum sit fidelis, an infidelis; quamvis enim in textu c. pro humani cit. tantum fiat sermo de Infidelibus, ex communi tamen usu, & sensu Constitutio ejus etiam ad Fideles extenditur. Wiestner hic n. 149. Plura videri possunt Libr. 3. Tit. 49. n. 241. §. seqq.;

S U M M A R I U M.

207. &c. Utrum Irregularitatem incurrat occidens quando hic vacat omni omnino culpâ?
 210. &c. Quomodo puniatur Homicidium casuale culposum, secutum ex actione aliâ licita?
 216. &c. An Irregularitatem incurrat dans operam rei illicitæ, sed nullâ debita diligentia omisâ ad Homicidium præcavendum?
 221. &c. Qualis culpa præcedere debeat ad incurrendam Irregularitatem, quæ oritur ex Homicidio casuali?

228. &c. An Irregularitatem incurrat, qui aliquem occidit in ebrietate?
 233. &c. An qui correptus inâ occidit, propterea puniri possit?
 237. &c. An pœnâ ordinariâ Homicidij puniendus sit, qui volens occidere unum, per errorem occidit alterum?
 240. &c. An pro Irregulari habendus sit, qui dubitat, an ex Homicidio Irregularitatem incurrerit?

Homicidium Casuale, & Involuntarium, quod n. 4. descripsi, dupliciter potest contingere, videlicet 1. ut vacet omni culpâ occidentis. 2. ut intervernerit aliqua istius culpa, eò quòd ab eo non sit adhibita debita diligentia ad Homicidium cavendum.

207. **Q**uæritur 1. utrum Irregularitatem contrahat occidens, quando hic vacat omni omnino culpâ? R. negativè: sed ita occidens ab omni omnino pœnâ immunis est l. si putator 31. ff. ad Leg. Aquil. l. frater 1. & l. eum qui 5. C. ad leg. Corn. de Sicar. Const. crim. Carol. V. art. 146. & cit. andere Gleichhaus / Bartol. in l. perspicuum 11. §. delinquent ff. de pœn. n. 3. Farin. prax. crim. q. 126. n. 56. Gaill. l. 2. obs. 110. n. 38. Layman. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 10. n. 1. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 4. n. 1. Vivian. in c. 9. h. tit. pr. Barbof. ibid. n. 1. Zoel. hic n. 67. König n. 34. Wiestner n. 67. Reiffenstuel n. 176. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 428.

208. **E**t hinc 1. ex Homicidio, & mutilatione Irregularitatem non incurrit infantes, furiosi, amentes, dormientes. Clem. un. h. t. ibi, Si furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc Irregularitatem incurrit. Vivian. in Clem. cit. pr. Barbof. ibid. n. 1. & seqq. Zoel. n. 73. Honor. n. 12. Pirhing n. 70. &c. König n. 7. Schambog. n. 30. & 46. Magnif. P. Schmier l. cit. **P**roceditque hoc, etiamsi in hujusmodi furorem culpâ suâ inciderit. Barbof. l. cit. n. 3. **Q**uod intellige, quamdiu durat furor; nam si occidat, dum lucida intervalla habet, Irregularitas manet. Barbof. l. cit.

209. **2.** Irregularis non est, qui actioni piæ, honestæ, aut saltem licitæ dat operam, si ex hac præter omnem expectationem, & opinionem mors, aut mutilatio sequitur, ut dum quis cautè levat ægrotum, aut ei Medicinam ex Medici præscripto porrigit, iste ex hoc moriatur; si dum

loco, & tempore debito pilâ, conis, jactatione, aut alio honesto ludo se recreat, alium repentè accurrentem trajiciat; si dum campanarum compulsionem popululum ad rem Divinam convocat, tintinnabulo casu decidente aliquis opprimatur c. lator 9. c. dilectus 13. c. ex literis 15. c. significasti 16. c. exhibita 22. c. Joannes 23. c. fin. h. tit. & notat Barbof. in c. 14. h. tit. n. 1. & in c. 23. eod. n. 1. & seqq. Gobat Quinar. tr. 5. c. 20. n. 16. & 17. Zoel. n. 67. Honor. n. 29. Pirhing n. 46. Schambog. n. 32. & 47. Wiestner n. 69. Schmier n. 429. **R**atio est, quia Irregularitas ex Homicidio, quod à privato commissum est, pœnæ rationem habet, Pœna autem supponit culpam, quæ tali casu non adest.

Quæritur 2. utrum qui operam dat rei aliâ licitæ, sed quia non adhibet diligentiam ad præcavendum homicidium, vel mutilationem alterius, Homicidium sequitur, ratione talis Homicidii casualis immunis à pœna sit? R. negativè; sed Jure Civili quidem conveniri potest ex Lege Aquilia de damno injuriâ dato liberis, conjugis, socijs, & omnibus, quorum interest, hominem talem occisum non esse de qua actione agemus infra Tit. 36. de injurijs, & damno dato. Insuper pœnâ extraordinariâ juxta facti, & personarum qualitatem punitur l. lege 4. §. cum quidam 1. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. l. frater 1. & l. eum qui 5. C. eod. & non obscure insinuat in Const. crim. Carol. V. art. 146. §. des Thâtter keincer.

Porro quænam in quovis casu pœna sit infingenda, considerari debent locorum Statuta, & consuetudines; quæ diversæ admodum in isto sunt, & diversas etiam pro culpæ qualitate pœnas statuunt; nam aliquando, licet rarè, pœna Homicidii casualis, & culposi & fustigatio cum relegatione, aut relegatio simplex perpetua, vel ad aliquot annos; aliquando carcer; aliquando multa pecuniaria; aliquando

do, in Bavaria nostra saltem, peregrinatio ad celebrem locum Sacrum cum obligatione inde ferendi testimonium peractæ Confessionis Sacramentalis &c. Haun. tom. 6. de J. § 7. tr. 6. n. 278. Wiestner hic n. 76.

212 Nungquam autem propter Homicidium culpofum infligitur poena Ordinaria Legis Corneliae de sicariis, seu ultimum supplicium, adeo ut ne quidem culpa lata locum eidem faciat l. in lege 7. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. Neque obstat, quod culpa lata æquiparetur dolo: hoc enim procedit in contractibus l. quod Nerva 32. ff. Depositi; non tamen in Delictis: nam in his ad poenam ordinariam infligendam non sufficit culpa lata, sed propositum, & directa voluntas occidendi &c. requiritur, ut habetur l. in lege cit. Constit. crim. art. 150. Unde non dolo, sed culpâ, & absque animo occidendi Homicidium factum præsumitur (nisi aliunde de animo occidendi appareat) siquis armis, ad occidendum ordinariè non usitatis, in altero mortem causerit, veluti si alter alterum, lapide, baculo, cantharo, calceo, sive pede in rixa percusserit, & exinde secuta sit mors, prout pluribus declarat Farin. q. 126. n. 127. § seqq. & sequitur Engl hic n. 27.

213 Jure Ecclesiastico ex Homicidio culpofu contrahitur Irregularitas, ut notant Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 2. n. 9. v. quartus, & S. 4. n. 5. Suar. D. 45. de Censur. sect. 5. n. 1. Fagnan. in c. ad audientiam 12. b. tit. n. 1. Vivian. ibid. pr. Barbof. ibid. n. 1. & in c. 7. eod. n. 1. Wagnerbeck in c. 8. in Exegef. Vallens. hic n. 7. Pirhing n. 46. § 55. Engl n. 48. Wiestner n. 77. Reiffenstuel n. 181. & sumitur 1. ex c. continebatur 8. b. t. ubi Irregularis pronuntiat Clericus, quod falcem non removerit à tergo, in quod alius ex more regionis insiliens, lethaliter est vulneratus. 2. ex c. Presbyterum 7. eod. ubi pro Irregulari habetur Presbyter, qui quemdam puerum disciplina intuitu percussit in capite, ex qua percussione dein iste post paucos dies expiravit. 3. ex c. fin. eod. in 6. ubi is, qui mandat aliquem verberari, licet expressè præcipiat, ne occidatur, Irregularis efficitur, si mandatarius, fines mandati excedens, occidat, ex ratione; quia, ut textus addit, mandando in culpa fuit, § hoc evenire posse debuit cogitare. Ratio autem, quare poenâ affici homicidium tale possit, est, quia aliquo modo est voluntarium, & licet opus secundum se, & ex objecto suo sit licitum, tamen non licitè sit propter annexum periculum homicidii, quod non fuit debitâ diligentia vitatum.

214 Hinc Irregularitatem incurrit, qui rectum reficiens projicit tegulam, per quam viator præteriens occiditur, nisi: ka voce præmonuerit, vel signum de more posuerit; quia aliàs non censetur adhi-

buisse diligentiam debitam in opere periculoso ad alterius mortem cavendam. Secus verò dicendum, si signum posuit, vel clamando præmonuit prætereuntes, ut sibi caverent; tunc enim non fit Irregularis, si ex projectione tegulæ aliquis sit occisus. Farin. q. 126. n. 22. § 23. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 8. Barbof. in c. fin. n. 2. eod. Pirhing hic n. 54.

Quare Regula est, Irregularitatem nullam incurere, qui dat operam rei licitæ, & sufficienter præcavet periculum, ne ex tali actu mors alterius, vel mutilatio consequatur. Et propterea reprobandus est quorundam scrupulus, qui vulnerato, vel ægro subvenire recusant illum levando, ne si fortassis inter eorum manus expiraret, ipsi accelerasse mortem, & propterea Irregularitatem incurrisse censeantur; nam casu, quo adhibuerint cautelam debitam, neque ex delicto (quod in tali casu nullum est) neque ex defectu lenitatis (quia hæc solum incurritur ex homicidio, vel mutilatione facta autoritate publica) Irregularis efficitur: Nec est verisimile, quod Pontifices voluerint, per Irregularitatem tollere Charitatem; imò si ex defectu lenitatis Irregularitas oritur, sanè ex ejus contrario, scilicet ipsa lenitate actûs misericordiæ, & Charitatis Christianæ oriri non potest.

Quæritur 3. utrum Irregularitatem incurrat ille, qui dans operam rei illicitæ occidit, sed nullâ debitâ diligentia omisâ ad Homicidium præcavendum? Affirmant S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 8. Innoc. in c. tua nos 19. b. tit. Sylv. V. Homicidium 2. pr. Navar. Man. c. 27. n. 220. § seqq. Fagnan. in c. ad audientiam 12. b. tit. n. 19. Honor. hic n. 30. & alii præsertim VV. Canonistæ. Moventur 1. arg. c. dilectus 13. & c. ex litteris 15. b. tit. ubi occidentes ab Irregularitate absolvuntur, ex ratione, quod operam dederint rei licitæ, & adhibuerint diligentiam debitam in Homicidio præcavendo. Igitur Irregulares essent, si operam dedissent rei illicitæ, etsi adhibuisset diligentiam debitam. 2. c. tua nos 19. b. tit. & c. sententiam 9. ne Cler. vel Monach. ubi Clerici, in Sacris constituti, & Monachi Irregulares fiunt, quando ipsis Medicinam, vel Chirurgiam exercentibus, etiam omni adhibitâ diligentia, mors sequitur, quod ejusmodi actûs exercitium ipsis illicitum sit extra casum necessitatis. 3. Irregularitas facilius contrahitur Homicidio, quod ex illicito, quàm quod ex licito opere secutum est c. dilectus, c. ex litteris, & c. Joannes 23. b. tit. atqui hoc verum non esset, si ex illicito opere secutum eam non induceret, quando debita diligentia adhibetur, ergo &c.

Sed melius adhibetur distinctio, quæ utuntur Castro de Leg. Pen. l. 2. c. 19. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 4. n. 10.

Sot,

Sot. l. 5. de Just. q. 7. art. 9. Cordub. l. 1. qq. 26. Henrici. l. 14. c. 15. n. 3. Sanch. l. 9. de Matr. D. 32. n. 5. Suar. D. 45. sect. 5. n. 9. Avil. p. 7. sect. 1. dub. 1. Molin. tr. 3. D. 77. n. 5. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 10. n. 1. § 3. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 4. n. 4. Fagnin. in c. ad audiendum 12. b. tit. n. 61. Barbosa in c. 9. eod. n. 3. Wagnereck in c. 43. nec dedit not. 2. Mona. ell. p. 2. tit. 13. form. 3. n. 34. Matthauc. Offic. Eccl. c. 35. n. 59. Zael. hic n. 69. Engl. n. 50. Pirhing n. 65. § seqq. Schambog. n. 41. Wiestner n. 80. Reiffenstuel n. 195. Magnif. P. Schmier de potest. Ordin. c. 6. n. 439. § seqq. Vel enim opus, aut actio illicita, ex qua Homicidium, vel mutilatio sequitur, est ex se periculosa, mortisque, vel mutilationis facile inductiva, & propterea graviter prohibita, vel non.

218 Si primum, uti sunt exercitium Chirurgiæ, artis Ballistaræ, Torneamentorum respectu alicujus imperiti, contrahitur Irregularitas, si ex tali opere, vel actione sequatur mors, vel mutilatio, etiamsi ad hanc præcavendam omnis diligentia sit adhibita; quia tale homicidium aliquo modo est voluntarium exercenti, scilicet in causa: cons. qui hanc voluit, ex Juris interpretatione, aut præsumptione ipsum homicidium voluisse censetur. Excipitur, si quis in casu necessitatis extremæ, & in defectu peritorum ex misericordia adhibuit medicamentum, quod putavit expedire; tunc enim ab Irregularitate excusat Christiana Charitas, Avil. dub. 10. concl. 3. Palao n. 8. Engl. n. 50.

219 Si secundum, Irregularitas non contrahitur extra casus in Jure specialiter expressos. Et hinc Irregularis non est Clericus, qui venationi insilens occidit hominem, putans esse feram; aut equo vadens ad fornicandum, vel furandum, si iste rupto freno, unguis conculcaverit præterredientem, modò ipse Clericus nesciverit esse ferocem, & ad eum continendum omnem adhibuerit diligentiam: item Irregularis non est adulter, si sequatur inopinata cædes adulteræ; aut Religiosus, contra Prælati sui prohibitionem conis ludens, si globus, è manu ejus fortuitò excussus, hominem improvísò occurrentem prosterнат &c. Ratio est, quia cum opus, cui vacant, quamvis illicitum sit, tamen nec viam paret ad homicidium, nec ratione istius periculosum sit, ipsum ejusmodi Homicidium nec directè, nec indirectè voluntarium ullo modo, & propterea ad culpam imputari ipsis non potest.

220 Neque aliud evincunt Argumenta opposita. Ad 1. N. Cons. nam Argumentum à sensu contrario nullam, vel exiguam vim habet in pœnalibus: quod maximè verum est in Irregularitatibus; quia istæ non contrahuntur, nisi in casibus Ju-

re expressis. Neque dicas, pœnam istam sufficienter expressam esse illis Juribus, quibus statuitur, quòd Irregularitatem incurrant omnes Homicidæ, & tantùm excipiuntur, qui rei licitæ dant operam; dicendum enim, quòd generalitas ista sit limitanda ad sensum Clem. un. b. tit. ubi non obscurè excipiuntur Homicidia omnino involuntaria, cujusmodi sæpe sunt, quæ sequuntur ex opere illicito. Ad 2. casus ille est specialis ob periculum mortis, prout patet ex dictis n. 218. Ad 3. adhuc facilius Irregularitas contrahitur exercitio operis illiciti, quàm liciti; quia licito operam dans præsumitur ad Homicidium cavendum adhibuisse diligentiam debitam, quod non præsumitur in eo, qui actionem illicitam exercet; & idcirco ille probare debet, se diligentiam sufficientem adhibuisse, quod onus non incumbit illi, qui operam dedit rei licitæ.

Quæritur 4. qualis culpa five negligentia præcedere debeat ad incurrendam Irregularitatem, quæ oritur ex Homicidio casuali? Certum est 1. si Homicidium ortum sit ex opere illicito, de se periculoso, istud exercentem Irregularem fieri absque ulla alia culpa; quia sat magnam commisit culpam, quòd videns, ex opere suo posse probabiliter sequi homicidium, aut mutilationem, illud tamen exercuerit. Patet ex n. 218. Certum est 2. ad incurrendam Irregularitatem etiam ab eo, qui operam dedit rei licitæ, si ex ea secutum est Homicidium, sufficere culpam latam, saltem pro foro externo; quia tunc Homicidium satis voluntarium est in causa, quando scilicet omittitur illa diligentia in cavendo Homicidio, quam homines mediocriter prudentes adhibere solent. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 10. n. 4. Gonzal. in c. 11. b. tit. n. 1. Zael. hic n. 68. Pirhing n. 62. Wiestner n. 82. Reiffenstuel n. 181. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 433.

An verò culpa lata omnino requiratur, vel contra sufficiat culpa levis, aut levissima ad incurrendam Irregularitatem ob Homicidium secutum ex opere licito, dubiæ quæstionis est apud DD. Nam 1. aliqui apud Suar. D. 45. de Censur. sect. 5. n. 4. satis communiter putant sufficere culpam levem: quod videtur colligi ex c. continebatur 8. b. tit. nam culpa, vel negligentia, quæ in casu c. cit. intervenit, videtur non nisi levis fuisse.

2. Alii cum Abb. in c. 7. de Penit. § remiss. n. 3. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 4. n. 9. Rosell. V. Homicidium 3. n. 11. Tabien. V. Irregularitas 2. n. 4. & aliis apud Suar. l. cit. n. 5. volunt sufficere aliquando etiam culpam levissimam, tum scilicet, quando talis culpa est in committendo, dum non adhibetur debita diligentia in cavendo periculo Homicidii, pro-

proveniente ex propria, & positiva actione; factus, si ea culpa sit in omitendo, seu non impediendo Homicidium: & ad probandum primum assertionis suæ membrum allegant *c. Presbyterum 7. & c. ad audientiam 12. h. tit.* Verum nec ex istis, nec ex aliis Juribus clarè constat, ibi esse sermonem de culpa levissima, sed potius de levi: quod probari potest ex *c. lator 9. eod. ubi Pontifex declarat, non esse Irregularem eum Clericum, cujus cum alio luctantis cultello, ad latus appenso, alter vulneratus, & mortuus est; nam ille Clericus non potuit excusari à culpa levissima, quia ad luctandum cum altero debuisset cultellum deponere, utpote cum res per se spectata periculo non caruerit, ut rectè adverteit Suar. l. cit. n. 6.*

224 3. Denique alii existimant, neque levem culpam sufficere, sed requiri latam. Ita Avil. p. 7. de censur. D. 6. sect. 1. dub. 11. in Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 10. n. 3. & alii: & innuere videtur *c. questum 7. de Pœnit. & remiss.* ubi Papa consultus de Sacerdotibus Græcis, qui filios in lecto oppræsserunt, respondet, si ipsi procurantibus, vel studiose negligentibus, filii in lectis reperiuntur oppræssi, ab Officio Altaris ipsos debere perpetuo abstinere: ubi Gloss. v. negligentibus ait, quod dissoluta, seu studiose negligentia prope dolam est, adeoque culpa lata. Et juxta istud cap. explicandus est textus can. consuluisti 20. caus. 2. q. 5. ibi, *Ne negligentia qualibet proveniente, suffocentur, vel opprimantur*: nam quod ibi in confuso dixit Pontifex, id distinctè expressit in *c. questum.*

225 Cæterum quidquid sit de præsumptione fori externi, in foro conscientie non incurritur hæc Irregularitas ob solam culpam Juridicam, sed necesse est, ut interveniat culpa Theologica, cum sit pœna Spiritualis, adeoque supponat verum peccatum. Covar. l. cit. n. 9. §. ex bis. Molin. tr. 3. D. 77. n. 6. Suar. sect. 5. cit. n. 7. Pirhing hic n. 63. Neque obstat, quod Irregularitas ex homicidio, publica autoritate facta, incurri sine peccato possit; nam aliud est in Homicidio facta à privato; hoc enim, ut Irregularitatem inducat, debet esse aliquo modo voluntarium, saltem indirectè, & in causa, quod non fit, quando omnis culpa Theologica abest.

226 Porro an ad Irregularitatem pro foro conscientie inducendam sufficiat culpa Theologica venialis, an verò requiratur mortalis, controvertunt DD. Gloss. in *c. significasti 16. v. scivisset*, Armill. v. Irregularitas n. 14. Covar. in *clem. si furiosus* p. 2. §. 4. n. 9. & alii quidam existimant, ex sola veniali hanc posse Irregularitatem incurri. Sed rectius requiritur, ut omisso diligentie debitæ fuerit mortaliter B. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

peccaminosa. Ita Sot. l. 3. de Just. q. 2. art. 9. Navar. Man. c. 27. n. 251. Henric. l. 14. c. 13. n. 7. Suar. sect. 5. n. 8. Bonac. D. 7. q. 4. p. 7. fin. Palao p. 15. §. 4. n. 1. Gonzal. in c. 11. h. tit. n. 1. §. seqq. Wagner- eck in c. 13. v. non dedit not. 6. Pirhing hic n. 63. Wieselner n. 82. Magnif. P. Schmier de Potest. Ord. c. 6. n. 434. §. 435.

Sumitur 1. ex *c. questum 7. de Pœnit. 227. & remiss.* ubi Pater Irregularis declarat, si filii, cum ipso dormientis, suffocatio accidit, eo procurante, vel studiose negligente: quæ faciens utique graviter peccat. 2. *c. exhibita 22. h. tit.* ubi ab Irregularitate absolvitur, qui ex obitu occisi *lesam* (videlicet graviter, ut communiter intelligunt DD.) non habuit conscientiam. 3. *c. dilectus, c. ex litteris, & c. significasti cit.* ubi ab Irregularitate immunes pronuntiantur personæ, quæ à peccato levi immunes non erant, ut cum aliis existimat Engl. hic n. 48. 4. ratione; quia Irregularitas cum sit pœna gravissima, non videtur esse proportionata culpæ veniali.

Queritur 5. an Irregularitatem incurrat, qui aliquem occidit in ebrietate? Affirmant Zabarell. in *Clem. un. h. tit.* Sylv. v. Homicidium q. 4. n. 5. ex ratione; quia se inebrians graviter peccat, & in ebrietate occidens aliquando ordinariâ Homicidarum pœnâ, vel saltem extraordinariâ plectendus est, l. omne delictum 6. §. qui se vulneravit 7. v. per vinum ff. de re militar. igitur nec ab Irregularitate immunis erit.

Sed respondendum est distinguendo: 229 Vel enim occidens Theologicè fuit ebrius, ita, ut privaretur rationis usu; vel solum crapulosus, ut intemperantiore potu factus sit tantummodo animosior. Si hoc secundum, sicut non liberatur à pœna ordinariâ Juris Civilis, ita nec ab Irregularitate; quia ebrietas talis improbitatem consilii non adimit, nec animum dolosum suffocat. Haun. tom. 6. de J. §. 7. tr. 3. n. 533. Zœl. hic n. 74. König n. 8. Reiffenstuel n. 204.

Si primum, altera distinctio est adhibenda, & videndum, an ebrietas acciderit præter omnem culpam, quod v. g. vinum multò, quàm æstimabatur, fuerit generosius; an verò acciderit ex culpa ipsius ebrii, studiosè se inebriantis. Si prius, ita ebrius occidens alterum nec Irregularitatem, nec aliam propterea pœnam incurrit. Layman. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. n. 2. Barbof. in *Clem. un. h. tit. n. 10.* Engl. hic n. 28. Pirhing n. 74. Reiffenstuel n. 205. §. 208. quia ut August. l. 1. retract. c. 9. ait, *Omnis pœna, si justa est, peccati pœna est.* Ponitur autem in hoc casu nullam adesse culpam, vel peccatum, ergo sicut secundum dictam, 207. ab Irregularitate immunis est infans, furiosus, dormiens, si occidat, ita etiam in hoc casu ebrius.

231 *Si pōsterius*, applicanda est distinctio tertia, an ita se inebrians praverit probabile Homicidii, vel mutilationis, à se in ebrietate, committendæ, periculum, quòd noverit in temulentia se arma corripere, & obvios invadere solitum; vel contra nulum tale periculum praverit, aut potuerit praverere. *Si praverit*, & tamen se inebriavit, pro Irregulari habendus est. Imò etiam in foro Sæculari pœnæ subjacet, non quidem ordinariæ homicidii, sed extraordinariæ, nisi animo occidendi se inebriaverit, prout ex *l. omne delictum 6. §. qui se vulneravit 7. §. vinum ff. de re militar. defumunt Clar. §. fin. q. 60. n. 12. Tiraquell. de Pœn. temperand. cas. 6. n. 11. Covar. in Clem. cit. p. 3. pr. n. 4. Menoch. de arbitr. cas. 326. n. 3. Less. l. 4. de I. §. l. c. 3. n. 16. Engl. bic n. 29. Pihing n. 74. Wiestner ibid. n. 72. Ratio est, quia ordinariâ Legis Cornelie, sive mortis naturalis pœnâ solummodo pleclitur Homicidium, quod ex proposito, & dolo malo est perpetratum *l. lege Cornelia 1. pr. §. præterea 1. & §. Divus 3. l. in lege 7. ff. ad Leg. Corn. de Sicar.* atqui dolo non occidit, qui id facit in ejusmodi ebrietate *l. perspicendum 11. §. delinquitur 2. ff. de Pœnis. Neque obstat*, quòd ita inebriando commiserit culpam latam, quæ aliàs æquiparatur dolo; quia, ut jam nuper dixi, æquiparatio hæc locum duntaxat habet in contractibus, non verò in homicidio, & aliis delictis, pœnam corporalem, & infamiam irrogantibus.*

232 *Si verò ita se spontè inebrians non praverit*, nec potuit praverere periculum Homicidii in ebrietate sua committendi, ab Irregularitate immunis est, ut rectè advertunt Navar. *Man. c. 27. à n. 230. Covar. p. 3. pr. cit. n. 3. Azor p. 1. l. 7. c. 33. q. 7. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 4. n. 2. Fagnan. in c. ad audientiam 12. n. 26. Barbosa. in Clem. un. b. tit. n. 10. Zoel. bic n. 74. Engl. n. 28. Pihing n. 74. Wiestner n. 71. Reiffenstuel n. 205. §. 2. seqq. & alii TT. ac Canonistæ. Idem, spectato Jure naturali tantum, immunis est etiam ab aliis Homicidii pœnis. Castro l. 2. de Leg. pœnal. c. 14. concl. 1. Molin. l. 3. de I. §. l. D. 38. n. 8. Less. l. 4. de I. §. l. c. 3. n. 27. Laym. n. 2. cit. concl. 3. Engl. Wiestner l. cit. & eò confert *can. inebriaverunt 9. caus. 15. q. 1. ubi S. Augustinus de Loth in ebrietate incestum committente, Culpandus est quidem*, inquit, *non tamen, quoniam nîm ille incestus; sed quantum illa meretur ebrietas. Ratio est*, quia hoc casu, licet aliqua culpa intervenerit in ebrietate, nulla tamen intervenit quoad eadè, hoc ipso, quia ista inopinatò accidit. Dixi autem, *spectato Jure naturali*; nam plurimum Provinciarum Statuto, vel consuetudine ebrui, quantumvis aliàs impunes sint,*

ob eventum Homicidii in foro externo extraordinariâ pœnâ plecluntur, juxta *§. qui se vulneravit cit. §. per vinum*, & *l. aut facta 16. §. eventum 2. ff. de Pœn. Bartol. in §. cit. Laym. l. cit. fin. Wiestner n. 75. cum aliis.*

Quæritur 6. an is, qui irâ correptus homicidium committit, propterea puniri possit? Sunt, qui homicidium, in calore iracundiæ commissum, ab omni, aut saltem ab ordinaria pœna eximant; quia juxta Philomonem insanimus omnes, cum irascimur: èitque Sapientum consensus, quòd ira fit brevis furor, & temporaria infania. Accedit *l. perspicendum 11. §. delinquitur 2. ff. de pœn.* ubi distinguitur delictum, quod fit ex proposito, ut in publicis Latronibus, ab eo, quod fit ex impetu, e.g. irâ.

Sed dicendum, propter iram, quantumvis vehementem, regulariter Homicidium à pœna ordinaria Homicidii non liberari: ostenditur 1. ex *l. aut facta 16. §. causa 2. ff. de pœn.* ubi dicitur puniri eum, qui per iram extraneum pulsat, 2. ex *l. si non convitit 5. C. de injur.* ubi tradunt DD. actionem injuriarum adversus eum dari, qui in rixam inconsulto calore prolapsus; homicidii convitium objecit, 3. ex *Const. crim. Carol. V. art. 157.* ubi dicitur pœna gladii in eum, qui in ira homicidium fecit, & aliâ causâ legitimâ non excusatur, 4. ex *Ratione*; quia aliàs punitioni rarò locus esset, cum ira ad omnia ferè Homicidia incitet.

Excipitur, si ira fit adeò vehemens, ut etiam rationis usum, dum illa durat, pervertat; tunc enim ita iratus similis est furioso, qui pœnæ ob Homicidium, à se commissum, non est obnoxius. Sed quamvis hoc procedat in foro interno conscientie, in foro tamen externo rarò Exceptioni isti est locus; quia tam vehemens ira non præsumitur, nisi probetur. Illud exploratum est, quòd quando justa, & gravis causa iratum ad iram commovit, & is flagrante illo calore, homicidium pataverit, ut si pater, aut maritus filiam, uxorem, aut adulterum in adulterio deprehensos occiderit, non ordinariâ, sed arbitrariâ, & aliâ mitiore pœnâ fit coercendus; quia difficillimum est justum dolorem temperare. Carpzov. *pract. crim. p. 3. q. 147. n. 55. §. seqq.*

Ad Argumentum oppositum iratus insanire, & ira brevis infania, ac furor dicitur, non per proprietatem, quasi in totum cognitionem, & rationem voluntarii auferat, cum vix unquam tanta fit, & præsumi possit, ut judicium rationis penitus extinguat; sed per quandam Analogiam, quatenus irâ impetus quodammodo minuit voluntarium, & consultationem, atque electionem prævenit.

²³⁷ Queritur 7. an poenâ ordinariâ Homicidii puniendus sit, qui volens ex proposito occidere Titium per ignorantiam, sive errorem occidit Cajum? Putant aliqui, istum non puniendum poenâ mortis, vel corporali, sed teneri ex Lege Aquilia, & afficiendum poenâ arbitrariâ, propter homicidium non voluntariè, sed casu commissum.

²³⁸ Sed dicendum, etiam hoc casu locum esse poenâ ordinariâ Homicidii; esto enim homicidium hoc casuale sit respectu personæ occisæ, verè tamen ita occidens Homicidium intendit, & intentio effectum habuit: & licet, si scivisset esse Cajum, non occidisset, tamen non ignoravit esse hominem, quem ignoravit esse hominem, quem occidit; conf. non habuit ignorantiam, quæ tollat voluntarium respectu homicidii in genere: neque enim requiritur ad crimen homicidii, ejusque poenam ordinariam incurrendam, ut quis in specie noverit personam, quam occidit. Ita Bartol. in l. perspicendum 11. §. delinquitur 2. n. 7. ff. de pœn. C. var. in c. alma p. 1. §. 10. n. 4. Gonzal. in c. 11. h. tit. n. 12. Zoesl. hic n. 16. Puh ibid. n. 19.

²³⁹ Idem eadem ex ratione dicendum de casu, quo aliquis sagittam projicit animo vulnerandi Mævium, & casu ibi aderat Sempronius, qui occisus est. Conf. utroque in casu ita occidens etiam Irregularis efficitur, & quidem ex Homicidio voluntario. Suar. D. 45. de Censur. sect. 6. n. 18. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. §. 5. n. 4. Secus esset, si quis projecisset sagittam animo occidendi feram, & debitam diligentiam adhibuisset, ne hominem occideret; quia eo casu occisio hominis voluntaria ipsi non est, etiam indirectè. Covar. in clem. si furiosus p. 2. c. 4. n. 10. Suar. sect. 6. n. 14. Palao n. 4. fin.

²⁴⁰ Queritur 8. an pro Irregulari haberi, & sic gerere debeat, qui dubitat, an ex Homicidio incurrerit Irregularitatem? Satis certum videtur, non habendum pro Irregulari eum, qui dubitat de Jure v. g. an actui, quem exercuit, Irregularitas sit imposita. Suar. D. 40. de Censur. sect. 5. n. 4. Sanch. l. 1. mor. c. 10. n. 42. Gonzal. in c. 12. n. 2. Wagnereck ibid. not. 1. Pirh. hic n. 59. §. altera pars, Schamb. n. 35. Wiestner n. 83. Magnif. P. Schmier de Pottest. Ord. c. 6. n. 444. Ratio est, quia Irregularitas inducenda non est, nisi in casibus Jure expressis, ut sæpe dictum est. Atqui in Jure expressum dici non potest, de quo, an Jus aliquod, vel Canon existat, dubitatur. ergo &c.

²⁴¹ Difficultas est in dubio facti, e. g. cum dubitatur, an quis perpetravit Homicidium; Videtur, quod ita dubitans similiter pro Irregulari non sit habendus, ex ratione; quia juxta Reg. 125. ff. & Reg. 11. R. P. Schmalzgruber L. V. T. I.

in 6. Rei favorabiliores sunt, quàm Actores: & hinc in dubio delicto, si istud actor non probet, reus est absolvendus, etsi nihil præliterit c. fin. §. sanè de Jurejur. Conf. quia juxta Reg. 65. in 6. in dubio melior est conditio possidentis. Sed quisque in dubio, an poenam, vel obligationem incurrerit, est in possessione libertatis suæ. ergo &c.

Sed distinguendum est, an dubitetur²⁴² de corpore delicti, utrum scilicet homicidium, mutilatio, aut foetus animati abortus sit factus, an verò, postquam de corpore delicti constat, dubium duntaxat sit, num suâ dubitantis culpâ contigerit. Si primum, Argumenta, pro Ratione dubitandi allata, rectè probant, eo casu Irregularitatem non incurrit; quia non extat speciale Jus, quod tali casu Irregularitatem inducat, & c. ad audientiam 12. ac c. significasti 18. h. tit. expressè agunt de casibus, ubi constat Homicidium patratum esse Sanch. c. 10. cit. n. 49. Bonacin. de Censur. q. 1. p. 4. n. 40. Dian. p. 11. 14. 6. resol. 24. Barbof. in c. 12. cit. n. 2. §. 3. Gonzal. ibid. n. 2. Mendo de Jur. acad. l. 3. n. 321. Gibalin. de Irregul. c. 4. q. 1. n. 17. Moya sel. d. qq. tr. 5. q. 6. à n. 3. Wiestner hic n. 84.

Si secundum, ita dubitans Irregularis²⁴³ censendus est. Covar. in Clem. si furiosus p. 1. pr. n. 3. Azor. p. 1. l. 2. c. 19. q. 10. fin. §. q. 11. Suar. D. 40. de Censur. sect. 5. n. 12. & sect. 6. n. 10. §. 11. Sayr. Clav. Reg. l. 1. c. 13. n. 23. Sanch. c. 10. cit. n. 42. Wagnereck in c. 12. cit. not. 1. Schambog. hic n. 34. & clarè dictum est c. ad audientiam, & c. significasti cit. Ratio est, quia in dubio tutior pars est eligenda: quæ ratio licet universalis sit, & videatur probare etiam de prima parte distinctionis, ad eam tamen extendenda non est, cum hic versemur in materia poenali, in qua Legislator moveri potuit ad aliquid prohibendum, vel speciali poena afficiendum ex ratione, quæ etiam pro aliis casibus militat, in quibus tamen non voluit propterea esse eandem constitutionem Juris.

Proceditque resolutio hæc non tantum²⁴⁴ in Homicidio injusto, sed etiam in justo, quod fit in bello offensivo, si constet aliquem, vel aliquos interfectos fuisse in pugna, cui interfuit, qui dubitat, an sua manu aliquis occisus sit; nam hic, si pro parte affirmativa verisimiles conjecturæ adsint, in tali dubio tutiorem tenere viam, & ab Ordinibus usque ad Dispensationem abstinere debet c. petitio 24. h. tit. Secus est, si leve solummodo dubium sit; tunc enim videtur melior esse conditio possidentis jus accipiendi Ordines. Engl. hic n. 58. Magnif. P. Schmier de Pottest. Ordin. c. 6. n. 417.

De Dispensatione in Irregularitate orta ex Homicidio, vel Mutilatione, & de Compensatione damnorum inde secutorum.

S U M M A R I U M.

245. *Sc.* In Irregularitate, quæ oritur ex Homicidio quocunque, potest dispensare Pontifex.
249. Episcopus solum in ea, quæ oritur ex Homicidio casuali occulto.
250. Non verò in ea, quæ oritur ex Homicidio Voluntari sive iusto, sive iniusto.
251. *Sc.* Exceptiones.
255. *Sc.* An Episcopus dispensare possit in Irregularitate, quæ orta est ex mutilatione voluntaria, si hæc occulta sit?
259. *Sc.* Quando censetur Homicidium, aut Mutilatio occulta esse?
261. *Sc.* Quando crimen istud dici possit deductum esse ad forum contentiosum?
264. *Sc.* An Episcopus dispensare possit in Irregularitate, quæ orta est ex Delicto, deducto ad forum contentiosum, Iudicio per sententiam finito?
266. *Sc.* Quam potestatem dispensandi in huiusmodi Irregularitate habeant Prelati Regulares, & alij privilegiati?
269. *Sc.* An, & quatenus occisor, vel vulnerator teneatur compensare damnum per homicidium, aut vulnerationem illatum?
273. *Sc.* Quid requiratur, ut ille ad hoc teneatur?
245. **Q**uæritur 1. an dispensari in Irregularitate hac possit? Videtur non posse, saltem si orta sit ex Homicidio iniusto; quia videtur inducta Jure Divino, veteri quidem l. 2. Reg. c. 7. v. 5. ibi, *Non edificabis mihi templum; quia vir sanguinum es; novo autem 1. Timoth. 3. v. 3. ibi, Oportet Episcopum irreprensibilem esse, unius uxoris virum -- non percussorem.*
246. Sed revera ex istis textibus non evincitur, quòd in Irregularitate ex Homicidio, etiam iniusto, non dispensare possit saltem Pontifex. Non primus Legis Veteris; quia prohibitio illa inter Leges ceremoniales est referenda, quæ morte Christi expiravit: non secundus S. Pauli; quia ad summum probat, quòd Irregularitas Bigamiæ, & Homicidii ortum habeat ex præcepto Apostolico, & sit ex illis, de quibus idem Apostolus 1. Corinth. 11. v. 34. ait, *Cætera, cum venero, disponam.*
247. Neque obstat, quòd Irregularitas ista dicatur indispensabilis; quia talis dicitur, non quasi omnino in illa dispensari nequeat, sed quòd consueverit in ea dispensari raro, & perquam difficulter, ac ferè tantum cum Religiosis, & qui Mendicantium Ordinem ingredi volunt, ut cum aliis notant Abb. in c. 6. b. tit. n. 12. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. n. 3. Pirhing hic n. 125. Schambog. n. 98. Reiffenst. n. 216.
248. Hinc dicendum, in Irregularitate hac dispensare posse saltem Summum Pont. qui supra omne Jus Ecclesiasticum est. Abb. l. cit. Sylv. V. homicidium 3. q. 8. dist. 2. Covar. n. 3. cit. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. S. 3. n. 1. Engl. hic n. 64. Pirhing n. 125. Schambog. n. 98. Reiffenst. n. 215. Magrif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 451.
- Quæritur 2. an dispensare in hac Irregularitate orta ex homicidio possit etiam Episcopus? *Sc.* distinguendo inter Irregularitatem ortam ex Homicidio voluntario, & inter eam, quæ orta est ex Casuali. In Irregularitate, quæ oritur ex Homicidio casuali quocunque occulto, quantumvis illud ex opere illicito secutum, & in eo præcavendo debita diligentia omiſsa sit, dispensare potest Episcopus. Navar. Man. c. 27. n. 219. Henric. l. 12. c. 10. n. 2. Gu-tier. qq. Can. l. 1. c. 65. n. 13. Mirand. Man. Præl. tom. 2. q. 8. art. 3. concl. 2. §. 3. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. n. 2. assert. 4. Barbof. de Offic. Episc. alleg. 39. n. 68. Zoesl. hic n. 85. Pirhing n. 127. König n. 33. Et hinc dispensare potest Episcopus 1. cum eo, qui mulierem prægnantem incautè percussit, & sic abortui causam dedit. 2. cum eo, qui regulam ex recto incautè deiecit, ex cuius lapsu præteriens aliquid est occisus. 3. cum eo, qui mandavit alterum citra mortem percuti, si mandatarius omnino occidit &c. Ratio est, quia Trid. sess. 24. c. 6. de re-form. Homicidium casuale non excipit.
- Contra in Irregularitate, quæ orta est ex Homicidio voluntario, potest ordinaria dispensare Episcopus nequit, sive deinde iustum illud sit, & induxerit Irregularitatem ex defectu lenitatis, sive iniustum, & Irregularitatem causaverit ex delicto. Navar. Man. c. 27. n. 217. & l. 5. conf. 39. b. tit. Covar. in Clem. si furiosus p. 2. pr. & §. 1. n. 2. Suar. D. 47. de Censur. sect. 6. fin. Avil. p. 7. D. 6. sect. 5. dub. 1. concl. 1. & dub. 3. concl. 1. §. 2. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. assert. 1. Palao tr. 29. D. 6. p. 15. S. 3. n. 1. Vinc. Petra tom. 2. comment. fol. 173. n. 17. Honor. hic n. 23. Zoesl. n. 84. Pirhing n. 125. §. 129. Reiffenstuel n. 219.

n. 219 § 220. quia Trid. *sess. 24. c. 6. de reform.* Homicidium voluntarium expressè excipit.

251 *Et procedit hoc*, quamvis Homicidium tale occultum adhuc sit, & necdum ad forum contentiosum deductum. Excipitur 1. casus urgentis necessitatis ad vitandam infamiam, vel scandalum, aut aliud grave peccatum, & si non sit facilis recursus ad Papam; nam tunc dispensare cum Irregulari, qui occultum commisit homicidium, pro foro conscientie potest Episcopus, ut in Ordinibus etiam Sacris ministrare, & celebrare possit, quamdiu culpa, & defectus occultus manet, & donec Dispensatio à Papa impetretur. Avil. *l. cit. dub. 3. concl. 1. fin.* Laym. *c. 12. assert. 6.* Pirhing *n. 125. fin.* Schambog. *n. 98.*

252 Excipitur 2. casus, quo in defensione sui invasus ab injusto aggressore non observavit moderamen inculpatae tutelae; nam quamdiu Homicidium tale occultum est, dispensare in Irregularitate inde orta pro eodem conscientie foro potest Episcopus. Navar. *M.m. c. 27. n. 239.* Molin. *tr. 3. de l. § l. D. 79. n. 8.* Avil. *l. cit. dub. 5. concl. 1.* Laym. *c. 12. n. 2. concl. 3.* Pirhing *hic n. 128.* Zcel. *n. 85.* Schambog. *n. 102.* Wiestner *n. 166.* Reiffenstuel *n. 221.* Ratio est, quia in *cit. Decret. concil.* quoad potestatem dispensandi in Irregularitatibus, provenientibus ex delicto occulto, solum excipitur homicidium directè, & simpliciter voluntarium, & illicitum, homicidium verò, defensionis causâ factum, sed cum excessu inculpatae tutelae, est quidem illicitum ratione hujus excessus, non tamen est simpliciter involuntarium; quia non spontè, sed coactè fit ob necessariam sui defensionem, in qua solum quoad modum peccatur.

Neque obstat, quòd Trid. *sess. 14. c. 7. de reform.* dicatur, in homicidio casuali commisso, vel vim vi repellendo, ut quis se à morte defenderet, dispensationem committendam esse Ordinario loci, aut ex causa Metropolitano, vel Episcopo vinciori: quo videtur significari, commissionem non esse factam, sed faciendam à Papa. Nam ibi sermo est de Homicidio casuali, aut necessario publico, non autem de occulto, ut patet ex verbis subjunctis; *qui non nisi, causâ cognita, & probatis precibus, & narratis, nec aliter dispensare possit.* Pirhing *n. 128.*

253 Excipitur 3. quoad occultum est, & non ex proposito, ac directè, sed indirectè solum, & in causa intentum, ut si quis in rixa subito contingente irâ succensus, occidat autorem rixae, ne ab illo occideretur. Navar. *Man. c. 27. n. 240.* § l. 5. *conf. 27. b. tit.* Suar. *D. 44. scđ. 1. n. 4.* Avil. *p. 7. D. 6. scđ. 5. dub. 5. concl. 3.* Laym. *c. 12. cit. assert. 4.* Antonell. *de Regim. Eccl. Episc. l. 2. c. 8. n.*

12. Pirhing *hic n. 127.* König *n. 33.* Wiestner *n. 166.* Magnif. P. Schmier *de Potest. Ordin. c. 6. n. 466.* Ratio est, quia licet hujusmodi homicidium non sit merè casuale, non tamen est simpliciter, & perfectè voluntarium, cum non fiat ex proposito directo, & formali, sed solum est voluntarium secundum quid indirectè, & in sua causa, & veluti mixtum ex voluntario, & casuali, secundum doctrinam S. Thom. *2. 2. q. 64. art. 2.* ideoque probabile est, quòd à Trid. sub exceptione homicidij voluntarij non fuerit comprehensum; & conf. quòd Episcopus in Irregularitate, quæ ex hujusmodi Homicidio casuali mixto, & occulto exorta est, dispensare possit.

Dixi, *Quando hujusmodi Homicidium casuale mixtum occultum est*; nam quando publicum est, & notorium, vel ad forum contentiosum deductum, in Irregularitate, exinde orta, saltem ad Ordines SS. & Beneficium Curatum obtinendum dispensare nequit; quia Trid. *sess. 24. c. 6. de reform.* solum tribuit Episcopo potestatem dispensandi in Irregularitatibus, ortis ex delicto occulto. Addidi *saltem ad Ordines SS. & Beneficium curatum obtinendum*; nam ad Ordines Minores, & Beneficium Simplex etiam post Trid. dispensandi potestatem adhuc habet Episcopus cum eo, qui ex Homicidio casuali mixto, sive indirectè voluntario Irregularitatem incurrit, quamvis Homicidium illud notorium, & publicum sit, ut bene notat Pirhing *l. cit. & rationem dat*; quia ex Jure antiquo id poterat Episcopus, ut quoad Ordines minores conitat ex *c. ad audientiam 12. b. tit. & quoad Beneficium c. fin. in fin. de Cleric. pugn.* Concilium autem non abstulit Episcopis, quod poterant Jure antiquo quoad Homicidium indirectè voluntarium. Imò idem Pirhing *l. cit.* addit, posse Episcopum cum hujusmodi Homicida quantumvis publico dispensare etiam ad Beneficium Curatum jam obtentum retinendum.

Quæritur 3. an Episcopus dispensare possit in Irregularitate, quæ orta est ex mutilatione voluntaria, si hæc occulta sit? Negant Medin. *in Summ. l. 1. c. 11. §. 12.* Henriq. *l. 14. c. 9. n. 3.* Sanch. *l. 1. mor. c. 10. n. 49.* Franc. Leo *Theaur. for. Eccl. p. 1. c. 2. n. 29.* ob paritatem cum Homicidio, cui mutilatio quoad Irregularitatem æquiparatur *can. si quis abscondit 4. dist. 55.* ubi mutilans Homicida vocatur.

Sed meliùs affirmativam defendunt Navar. *Man. c. 27. n. 240.* Suar. *D. 44. de Censur. scđ. 4. n. 35.* Garc. *p. 7. de Benef. c. 11. d. n. 3.* Avil. *p. 7. D. 6. scđ. 5. dub. 4.* Bonac. *D. 7. q. 4. p. ult. circ. fin.* Laym. *l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. n. 1. assert. 2.* Palao *tr. 29. D. 6. p. 15. §. 3. n. 3.* Barbof. *in Trid. sess. 24. c. 6. de reform. n. 36.* Dian. *p. 4.*

Et 3

tr. 2.

tr. 2. ref. 71. Antonell. de reg. Eccl. Cath. l. 2. c. 8. n. 11. Matthæucc. Offic. Eccl. c. 35. n. 45. Engl. hic n. 64. Pirhing n. 126. Schambog. n. 99. Wiestner n. 167. Reiffenstuel n. 226. Estque ita decisum à S. Congr. ut citt. DD. testantur.

257 Ratio est, quia S. Synodus Trid. sess. 24. & c. 6. citt. tantum excipit Irregularitatem ortam ex Homicidio voluntario. igitur cum exceptio firmet Regulam in casibus non exceptis, dicendum, in Irregularitate, quæ orta est ex mutilatione, si hæc occulta sit, Episcopum dispensare posse, præsertim cum ista sit delictum multo minus Homicidio. Cons. potestas dispensandi c. 6. citt. concessa Episcopis est beneficium Principis, & quidem insertum Juri communi; & indulta est non tam personæ, quam Dignitati, igitur latè interpretanda, & exceptio ibi facta ad casus non expressos extendi non debet.

258 Ad Argumentum contrarium dico, Homicidium, & mutilationem æquiparari quidem quoad Irregularitatem contrahendam, non tamen quoad gravitatem culpæ, & dispensationem.

259 Quæritur 4. quando Homicidium casuale, mutilatio, aut aliud delictum adhuc censeatur esse occultum, ut in Irregularitate, per illud incurfa, dispensare Episcopus possit? Diverse sunt DD. sententiæ. Communis illud delictum ad effectum dispensationis pro occulto habetur, quod neque est evidens, neque sive ex natura sua, sive ex accidenti probari potest. Ita Zabarell. in c. 7. de cohabit. Cler. & mulier. n. 18. Abb. ibid. n. 7. Boich. n. 5. Riccius prax. decis. 523. Garc. p. 7. de Benef. c. 11. n. 46. Gutier. qq. can. l. 1. c. 13. n. 27. Fagnan. in c. 7. cit. n. 126. Corrad. prax. Dispens. Apost. l. 7. c. 7. n. 13. Wiestner hic n. 168.

260 Ex quo sequitur 1. non ob stare, quòd pro Dispensatione supplicans Episcopo, de crimine inducente Irregularitatem suspectus, vel diffamatus sit; quia suspicio ad probationem non sufficit. 2. etiam non obest quòd illud crimen commissum sit coram uno tantum, vel coram pluribus quidem, sed qui à testimonio dicendo Jure, aut facto impediuntur; nam adhuc verum est, quòd tale crimen probari nequeat. 3. imò nec obest, quòd ab aliquibus sciatur, & probari insuper possit, si excusari, vel tergiversando celari possit; quia nondum notorium est, ad quod requiritur, ut nulla excusatione, vel tergiversatione celari possit. Videantur dicta Tit. 1. à n. 1.

261 Quæritur 5. quando crimen Irregularitatem inducens censeatur ad forum contentiosum deductum, ut per hoc Episcopo tollatur potestas dispensandi in Irregularitate? & duo requiruntur. Unum est, ut super eo contestata sit lis. Boslius

de Jubil. privil. sect. 1. cas. 10. S. 3. n. 36. Barbof. de Offic. Episc. alleg. 39. n. 29. Palao tr. 29. D. 6. p. 7. n. 11. Gavant. Man. Pralat. V. absolutio 12. Dian. p. 4. tr. 2. n. 93. Wiestner hic n. 170. Reiffenstuel n. 232. Magnif. P. Schmier de Potest. Ordin. c. 6. n. 474. Ratio est, quia forum contentiosum dicitur ex eo, quòd in ipso, sive in Judicio contendatur. atqui non contenditur in foro, sive Judicio, antequam inter partes contradictio detur, quod per litis contestationem contingit.

Alterum est, ut crimen, ita deductum in Judicium, & forum contentiosum, in eodem cum effectu probari poterit. Arauxo de Stat. Eccl. tr. 3. cas. 6. n. 27. Sanch. l. 8. de Matr. D. 34. n. 57. Barbof. Alleg. cit. n. 33. Gobat. Theol. Exper. tr. 7. n. 379. Paul. Leon. prax. S. Pœnit. p. 2. c. 1. n. 64. Wiestner hic n. 171.

Ex quo sequitur, dispensationem Episcopalem super Irregularitate non impediri sola accusatione, denuntiatione, aut citatione criminosa; imò nec litis contestatione, si Judicium per sententiam Rei absolutoriam finitum est; vel etiam sine sententia, quòd accusator Delicti probationem non fuerit prosecutus. Barbof. l. cit. n. 39. Palao n. 12. Wiestner n. 171. Schmier n. 475.

Quæritur 6. an Episcopus dispensare in Irregularitate possit, quæ orta est ex delicto, deducto ad forum contentiosum, postquam Judicium finitum est per sententiam condemnatoriam Rei, & executionem illius? Affirmant Avil. p. 7. D. 10. dub. 7. Hurtad. diffc. 20. n. 68. Sanch. l. 2. mor. c. 11. n. 21. Laym. l. 1. tr. 5. p. 5. c. 9. n. 5. Dian. p. 4. tr. 2. ref. 97. ex ratione, quòd reo punito, jam obtentus sit finis, ob quem à S. Synodo Trid. negata Episcopis est potestas dispensandi in Irregularitate, ne scilicet minus-retur; autoritas Curie de eo cognoscentis, & reus per absolutionem subtraheretur à pœnâ, Reip. ob scandalum offensæ præstandâ.

Sed tenenda est negativa Sententia, quam etiam defendunt Gutier. l. 1. can. qq. c. 3. n. 10. Garc. p. 7. de Benef. c. 11. n. 50. Barbof. de Potest. Episc. alleg. 39. n. 35. Palao tr. 29. D. 6. p. 7. n. 13. Dalvin. de Potest. Episc. c. 21. fin. Wiestner hic n. 172. Estque declaratum à Sac. Congr. ut testantur DD. citt. Ratio est, quia Trid. sess. 24. c. 6. citt. Episcopo potestatem sustulit dispensandi in Irregularitate orta ex crimine notorio. tale autem est, & manet crimen, etiam post sententiam condemnatoriam, & hujus executionem; imò per hoc evadit notorium notorietate Juris. ergo &c.

Ex quo patet ad Argumentum adversæ Sententiæ; dicendum enim, rationem

nem denegata facultatis non fuisse unicam ibi relatam.

266 Quæritur 7. quam potestatem dispensandi respectu suorum subditorum habeant Prælati regulares? *Et in Societate JESU, & alijs Ordinibus Mendicantibus Prælati istorum Ordinum in foro conscientie dispensare possunt cum subditis suis Regularibus in omnibus Irregularitatibus, ortis ex delicto occulto, etiam Homicidij, Mutilationis, & enormis sanguinis effusionis, ut constat ex Compend. Privileg. Societ. JESU V. Dispensatio §. 5. & 6. Hæc facultas, ut §. 6. cit. fin. annotatur, communicatur omnibus Superioribus, & alijs Confessarijs, quibus ipsi eam commiserint, præterquam in Irregularitate ex Bigamia, & alijs tribus casibus in §. 5. contentis, nempe Homicidio, Mutilatione, enormi sanguinis effusione, qui Præposito Generali reservantur. In alijs Ordinibus Religiosis attendenda in hoc sunt specialia ipsorum Statuta, & Privilegia.*

267 Cæterum Privilegia hujusmodi dispensatoria juxta terminos concessionis intelligenda, & explicanda sunt. Quibus concessum est privilegium dispensandi in omni Irregularitate, exceptâ Bigamiâ, & Homicidio voluntario, vi illius dispensare possunt in omni Irregularitate, proveniente ex Homicidio indirectè, & imperfectè voluntario, & in eo, quod factum est ob defensionem cum excessu moderaminis. Item in Irregularitate ob defectum perfectæ lenitatis, quale est Homicidium justum, commissum à Judice, & quam incurrit accusator, testis, & similes concurrentes ad illud, & similes in bello justo. Avil. p. 7. D. 6. sect. 5. dub. 1. & 2. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 12. n. 4. assert. 7. Pirhing hic n. 130. Schambog. *ibid.* n. 105. Ratio est, quia homicidium justum propriè, & in rigore loquendo non est homicidium, sed hominis occisio, quæ non est crimen; & homicidij voluntarij nomine in illa exceptione, quæ semper fieri solet in hujusmodi Privilegijs, intelligitur homicidium injustum.

268 Aliud est, si per privilegium specificè & expressè concedatur facultas dispensandi in homicidio casuali; tunc enim vi illius non potest dispensari in Irregularitate ex defectu lenitatis, ut cum Avil. l. cit. concl. 3. monet Pirhing n. 130. cit. & rationem dat, quia homicidium justum est directè voluntarium, non item casuale. Præterea monet Laym. l. cit. si facultatibus dispensandi in Irregularitatibus tantum concessa sit Regularibus pro foro conscientie, eâ ipsos non debere facile uti, si factum sit notorium; quia talem dispensationem Episcopi in foro externo non tenentur admittere.

269 Quæritur 8. an, & quatenus occisor, vel vulnerator teneatur illis, quibus per

homicidium, aut vulnus damnum intulit, compensationem pecuniariam facere? *Et*
1. debet reficere expensas in Medicos, & Chirurgos, seu generaliter in curationem vulneris factas c. si rixati 1. de Injur. l. quæ actione 7. pr. ff. ad Leg. Aquil. l. fin. ff. de his, qui effuderint &c. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 6. n. 1. pr. Englbic n. 37. Sumptus tamen funeris non veniunt in restitutionem, nisi occasione necis illatæ v. g. extra Patriam majores fieri oportuerit. Petr. Navar. l. 4. c. 1. n. 73. Azor p. 3. l. 5. c. 3. q. 5. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 83. n. 1. v. Navarrus, Laym. c. 6. cit. n. 2. assert. 3.

2. Si vulneratus ejus conditionis sit, ut quotidiano labore victum, aut lucrum quarat, quo lucro jam propter vulnus caret, etiam eo nomine compensatio facienda est c. si rixati cit. & l. fin. ff. de his, qui effuderint &c. Laym. l. cit. n. 1. Englbic n. 37. Deducendæ tamen sunt expensæ, quas vulneratus lucrum querendo fecisset, v. g. si pingendo tabulam debuisset emere colores, & alia materialia; quia non est lucrum, nisi deductis expensis. Englbic l. cit. Non verò deduci debet æstimatio laboris intermissi, ut bene Sot. l. 4. de Just. q. 6. art. 3. circa 3. argum. Covar. var. l. 2. c. 10. n. 7. Petr. Navar. c. 1. cit. n. 68. Less. l. 2. de Just. c. 9. dub. 19. Laym. n. 1. cit. v. sed dubitant, Englbic n. 37. contra Major. in 4. dist. 15. q. 19. Rebell. p. 1. l. 3. q. 13. Molin. tr. 3. D. 87. concl. 1. Ratio est tum, quia alioquin parum, vel nihil restituendum foret, cum lucrum plerumque labori commensuratum sit; tum quia operarius libenter laborem ejusmodi subit pro necessario victu, aut pro lucro.

3. In famina compensatio etiam faci-
enda cicatricis, aut deformitatis, ex vulneratione, aut mutilatione, sed tantum tunc, quando propterea difficilius nubit; tali enim casu verè patitur damnum pretio æstimabile. Secluso hoc damno, ante sententiam Judicis pro cicatricis deformitate, aut membri etiam, vel ipsius vitæ jactura nulla compensatio est facienda, ut contra Sot. l. 4. de Just. q. 6. art. 3. Sylv. V. Restitutio 3. q. 2. Azor c. 3. cit. q. 4. docet Gloss. in c. 1. de Injur. Navar. Man. c. 45. n. 22. Gomez tom. 3. resolut. c. 6. dub. 23. & 25. Vasq. de Restit. c. 2. §. 3. dub. 6. Laym. c. 6. cit. n. 2. assert. 2. Ratio est, quia vita hominis liberi, membrorumque integritas, & incolumitas alterius generis, altiorisque ordinis sunt, quàm ut in commutationem pro pecunia venire, & quasi venalia fieri possint. Similiter etiam non tenetur Homicida ex justitia, ante sententiam, ut pro anima occisi Sacrificia, preces, eleemosynas DEO offerat. Laym. l. cit. v. deinde; quia nemo tenetur resarcire damnum ex bonis diversi generis, & ordinis, si in eodem non possit. Dixi ex Justitia;

stitia, intellige, commutativa, & ante sententiam; quia nemo negat, quin Judex in foro externo secundum Justitiam vindicativam decernere homicidæ possit multam pecuniariam, applicandam offenso, vel ejus hæredibus. Item in foro interna poenitentiali rectè faciet Confessarius, si eundem Homicidam pro majori satisfactione obliget ad preces, sacrificia, & alia opera pia, pro anima occisi præstanda. Laym. l. cit. Engl. n. 40. § 41.

272 4. Homicida tenetur damnum refarcire illis, qui ex tali Homicidio per se, & directè læduntur, h. e. illis, quibus defunctus ad alimenta, vel rem aliam præstandam ex Justitia obligatus fuit, quâ nunc propter mortem ejus carere debent, prout sunt liberi parentes, uxor; item ex probabili sententia Creditores, si propterea debito suo privati fuerint. Laym. n. 3. assert. 4. & n. 4. assert. 6. Engl. n. 38. quia occisus arctiore obligatione Justitiæ tenebatur erga Creditores, quàm erga Parentes, uxorem, & filios, quippe quibus alimenta, & hæreditas non præstatur, nisi deducto aere alieno. Familiariibus verò, & Clientibus defuncti ab Homicida non videtur ex Justitiæ lege refarciendum damnum, quod ipsidem per accidens ex tali homicidio provenit; cum enim defunctus ex Justitia ipsis nihil debuerit, non fuit aliquod jus ipsis ablatum, sed omnis injuria tendebat in occisum. Sot. l. 4. de Just. q. 6. art. 3. circa 3. Arg. Molin. tr. 3. D. 83. n. 6. Laym. n. 3. assert. 5. Porro pro quanto tempore debeat fieri æstimatio alimentorum in casu, quo ista compensanda sunt Liberis, Parentibus, Uxori, nisi in thesi certò determinari non potest; forsan enim occisus, dum vixisset, naturaliter, vel alio casu brevi fuisset mortuus: ideo in qualibet Hypothesi, consideratis circumstantijs personarum, ætatis, valetudinis, loci, & temporis Judex vel transactionem inter partes procurabit, vel per sententiam, quod sibi æquum videbitur, jubebit restitui. Less. l. 2. de Just. c. 9. dub. 20. Engl. n. 38.

273 Quæritur 9. quid requiratur, ut homicida ad restitutionem damni illati teneatur? n. 1. requiritur, ut quibus restitutio ob Homicidium facienda est, revera læsi sint; nam si læsio propterea nulla secuta est, nulla etiam est obligatio restitutionis. Et hinc si Liberi, aut Uxor ex bonis occisi pinguem hæreditatem acceperint, utique ipsis nihil est restituendum, cum ex occisione potius lucrum, quàm damnum sentiant. Engl. n. 39. 2. ut percussus percussori omnem restitutionem non sponte condonarit; tunc enim hæredes nihil exigere possunt. Laym. n. 3. assert. 4. fin. Imò ex plurimorum locorum consuetudine, si homicida fuerit affectus supplicio ultimo, nihil amplius ab ejus hæredibus pe-

titur, quasi damnum vitæ poenâ talionis factis compensatum fuisse censeatur. Ubi tamen nulla est talis consuetudo, de puncto Juris ex communiore sententia id non obtinet: quia vindicta publica non tollit civilem persecutionem ad damna, & interesse privatorum l. qui nomine 25. ff. ad Leg. Corn. de fals. Covar. 2. var. c. 10. n. 2. Farin. prax. crim. q. 119. n. 39. Engl. n. 39. bie, König ibid. n. 28. 3. ut homicida occidendo peccaverit contra Justitiam Laym. n. 5. Ex quibus,

Sequitur 1. non teneri ad restitutionem ullam eum, qui ab altero injustè invasus est, etsi istum occiderit, si tamen observavit moderamen inculpatæ tutelæ: secus, si istud exceperit; tunc enim ad restitutionem modò hæctenus recensito tenetur; probabiliter tamen non ad totum damnum, sed juxta proportionem injusti excessus, ut putant Sylv. V. restitutio 3. q. 2. Sot. l. 4. q. 6. art. 3. ad 3. Less. l. 2. c. 9. dub. 21. n. 135. Contrariam tamen sententiam, quòd integrum damnum hoc casu restituendum sit, in rigore veram existimat Laym. n. 5. coroll. 2. ex ratione, quia talis excedendo moderamen, peccat mortaliter. is autem, qui damnum injustè infert culpa mortali, ad integram compensationem tenetur, ergo & iste tenebitur, nisi tamen Judex restitutionem damni condonet, quòd potest facere partim in poenam injusti aggressoris, partim in satisfactionem injuriæ, quam vulnerans, vel occidens prior acceperat.

Sequitur 2. similiter non tenetur ad reparationem damni vulnerato, vel ejus hæredibus, qui cum isto ludo periculoso, v. g. hastiludio, congressus est, si ludi leges servaverit, & vulneratio, vel occisio sine dolo, seu formali intentione occidendi secuta sit, propter pactum remissionis, quòd implicite inter ludentes intercedere censeatur. Molin. tr. 3. D. 37. n. 4. Laym. coroll. 1. Quoad poenam in foro externo distinguendum est, an talis ludus publica autoritate permissus sit, an verò prohibitus. Si primum, ait occidenti nulla poena decerni debet; Si secundum, poenâ arbitraria affici poterit. Laym. l. cit.

Sequitur 3. pariter ad reparationem damni non obligari, qui provocatus ad pugnam accessit, & provocantem vulneravit, vel occidit, licet graviter per hoc peccaverit; quia provocans, quantum in se erat, per provocationem intelligitur ipsi dedisse potestatem inferendi damnum, quantum potuerit. Azor p. 3. l. 5. c. 3. q. 7. Less. dub. 21. concl. 1. Laym. coroll. 3. Engl. n. 43. etsi aliter Molin. D. 82. Imò si duo ex condicte in Duellum descenderunt, & unus, quicumque ex illis duobus sit, alteri vulnus, aut mortem inferat, ab obligatione damni reparandi vulnerato, vel ejus hære;

heredibus ex sententia communi DD. ab-
solvitur; quia respectu damni ex vulnera-
tione, & morte consecuti alter alterum in-
juriā non afficit; hæc enim non fit vo-
lenti, & contententi. Molin. D. 22. cit.
Less. dub. 21. concl. 1. cit. fin. Laym. co-
roll. 1.

Ceterum si Homicidium non fit do-
lo, sed culpā commissum, qualis tunc cul-
pa ad restitutionem obliget, & an casu,
quo occisor, antequam in Judicium fue-
rit vocatus, est mortuus, hæres ejusdem
ad compensationem illius teneatur, dice-
tur infra Tit. 36. de injur. & damn. dat.

TITULUS XIII.

De Torneamentis.

S U M M A R I U M.

1. Quid sint Torneamenta?
2. Quot modis fieri possint?
3. 4. 5. An, & qua ratione sint probi-
bita?
6. An licita sint Clericis?
7. Poena Torneamentorum in casu probi-
bito.

Homicidii, de quo hætenus, causæ,
& occasiones frequentiores sunt Tor-
neamenta, Duella, & Ars Sagittariorum,
seu Ballistariorum: hinc ista voluit Ecclē-
sia prohibere, ut Homicidia evitentur.

Quæritur 1. quid sint Torneamenta,
& quot modis fieri possint? *¶ Tornea-
menta*, Germanicè *Thurnier* / sunt Nundina,
sive Hastiludia, & solennes pugnæ
equestres, in quibus milites, sive, ut supe-
rioribus sæculis in Germania frequens erat,
Nobilitas equestris ex condicō conve-
nire, & ad ostentationem virium, peritiæ
tractandi arma, & audaciæ suæ congregari
solent per textum *c. Felicis 1. b. tit.* & no-
tant Host. *hic n. 1. in Summ.* Vivian. *in c.*
1. cit. pr. Gonzal. *ibid. n. 5.* Vallens. *hic*
n. 1. Zœl. n. 1. Honor. n. 1. Engl. n. 1.
Pirhing n. 1. König n. 1. Schambog. n. 2.
Wiest. n. 2. Reiffenst. n. 2. Magnif. P.
Schmier p. 2. de Delict. c. 3. n. 97.

Fieri autem Torneamenta duplici
modo possunt. 1. temerè, adhibendo
hastas, habentes acutas sibi præfixas cus-
pides, aliæque arma expedita ad infligen-
da vulnera. 2. adhibita cautelâ, uten-
do v. g. hastis sine cuspide, aut aliis ar-
mis hebetatis.

Quæritur 2. an, & qua ratione
Torneamenta prohibita sint? *¶* distin-
guendo inter Jus antiquum, & novum; nam
veteri Pandectarum Jure etiam primus ex
duobus *n. præc.* relatis congregandi mo-
dis videretur fuisse permissus *l. qua actione*
7. S. si quis 4. ff. ad Leg. Aquil. & l. solent 2.
S. S. C. cum ff. de Aleatorib. Antiquo au-
tem Jure Canonico etiam alter congregandi
modus per *Clem. V. in Concil. Vienn. Constit.*
incipit *Passiones* sub Excommunicatione Pa-
pæ reservata erat vetitus, propter immo-
dicos sumptus, qui tunc melius in subsidium
R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

3. Ea celebrantes, si in illis occumbant, pri-
vantur Sepulturâ Ecclesiasticâ, non ta-
men S. Viatico.

9. Quam immunes sint ab ista poenâ?
10. Sub eadem poena prohibita est agitatio Tau-
rorum.

11. Nisi caveatur sufficienter, ne cades contingat.

Terræ Sanctæ, Bello Sacro fervente, suis-
sent impensæ.

Novo Jure tam Civili, quàm Cano-
nico solum prohibentur Torneamenta pri-
mo modo exercita, ut patet ex *l. un. c.*
de Gladiator. & c. Felicis 1. ac c. fin. b. tit.
Ratio additur *c. Felicis cit.* quia inde *mortes*
*hominum, & animarum pericula sæpe prove-
niunt*: unde etiam *ibidem* nuncupantur *De-*
testabiles nundinae, vel ferie. Neque ob-
stat, quòd *Clemens V.* ut dictum est *n.*
præc. Torneamenta prohibuerit generali-
ter, adeoque etiam ea, quæ secundo mo-
do, & sine vitæ periculo committuntur;
nam prohibitio illa dein ad instantiam Regis
Franciæ, & Navarrae, nec non Principum
Germaniæ à *Joann. XXII. Extrav. un. b.*
tit. est revocata, ex ea causa, ut plures
haberentur exercitati milites, qui mitti
possent pro subsidio Terræ Sanctæ contra
Barbaros, contra quos tunc adhuc Bellum
Sacrum fervebat. *Azor p. 3 l. 2. c. 15.*
not. 1. Vivian. in Extrav. cit. pr. Wag-
nereck ibid. in Summ. Gonzal. in c. fin. cit.
n. 6. Barbof. in c. 1. cit. n. 2. Vallens. hic
n. 3. Zœl. n. 2. Engl. n. 2. König n. 3.
Schambog. n. 6. Reiffenstuel n. 8.

Dicendum igitur, Torneamenta, si
cum debita moderatione, atque ita insti-
tuantur, ut non sit periculum cædis, aut
gravis vulneris, nisi casu, & per accidens
secuturi, defacto etiam de Jure Canonico
licita esse. Ita Abb. *in c. 1. b. tit. n. 3. Navar.*
Man. c. 15. n. 9. Stephan. Costa tr. de Lu-
do art. 1. §. 2. n. 31. Azor p. 3. l. 2. c. 15.
not. 1. Barbof. in c. 1. cit. n. 2. Gonzal. in c.
fin. eod. n. 6. Wagnereck in Extrav. cit. in
Exeges. Vallens. hic n. 3. Zœl. n. 2. König
n. 3. Schambog. n. 2. Wiestner n. 4. Reif-
fenstuel n. 8. & patet ex praxi Aularum,
ubi hujusmodi Torneamenta, & innoxij
Ludi